

REFERAT DE APROBARE
la măsurile Autorității Naționale pentru Administrare și Reglementare în Comunicații de
identificare, analiză și reglementare a piețelor corespunzătoare serviciilor de
linii închiriate - segmente terminale

CUPRINS

Capitolul I Introducere	4
1.1. Cadrul legislativ. Scopul demersului de identificare și analiză a pieței relevante corespunzătoare serviciilor de linii închiriate - segmente terminale. Perioada de timp acoperită de analiza de piață.	4
1.2. Considerații cu privire la metodologia utilizată pentru identificarea și analiza piețelor relevante	6
Capitolul II Piața serviciilor de linii închiriate din România	9
2.1. Caracteristicile funcționale ale serviciilor de linii închiriate	9
2.2. Scurtă descriere a structurii pieței serviciilor de linii închiriate din România. Principalii indicatori de caracterizare a pieței.	12
2.2.1. Evoluția pieței serviciilor de linii închiriate din România	12
2.2.2. Structura pieței cu amănuntul a serviciilor de linii închiriate din România	14
2.2.3. Structura pieței de gros a serviciilor de linii închiriate din România	17
Capitolul III Piețele de gros corespunzătoare serviciilor de linii închiriate - segmente terminale	21
3.1. Considerații generale	21
3.2. Piața cu amănuntul corespunzătoare serviciilor de linii închiriate – segmente terminale.	22
3.2.1. Necesitatea definirii unei singure piețe relevante a produsului indiferent de capacitatea de transmisie a liniilor închiriate oferite	22
3.2.2. Necesitatea definirii unor piețe relevante ale produsului corespunzătoare serviciilor de linii închiriate, indiferent de tehnologia utilizată	28
3.2.3. Substituibilitatea serviciilor de linii închiriate cu serviciile de transmisiuni de date	28
3.2.4. Concluzii	29
3.3. Piețele de gros corespunzătoare serviciilor de linii închiriate – segmente terminale	30
3.3.1. Delimitarea și definirea segmentelor corespunzătoare serviciilor de linii închiriate - segmente terminale și serviciilor de linii închiriate - segmente de trunchi	31
3.3.2. Necesitatea includerii în piața relevantă a produsului a serviciilor de acces la bucla locală	32
3.3.3. Analiza necesității includerii în piața relevantă a produsului a serviciilor de acces la „fibra optică neechipată” (dark fibre)	33
3.3.4. Necesitatea includerii în piața relevantă a produsului a tuturor serviciilor de linii închiriate - segmente terminale, indiferent de capacitatea de transmisie oferită	34
3.4. Piața geografică relevantă	35
Capitolul IV Definirea piețelor relevante susceptibile de reglementare ex ante corespunzătoare serviciilor de linii închiriate – segmente terminale	36
4.1. Considerații de ordin general	36
4.2. Piața serviciilor de linii închiriate – segmente terminale cu capacitatea de transmisie de până la și inclusiv 2 Mbps	36
4.2.1. Bariere ridicate și netranzitorii la intrarea pe piață	36
4.2.2. Absența caracteristicilor pieței analizate care să indice evoluția acesteia către concurență efectivă	38
4.2.3. Aplicarea în mod exclusiv a legislației concurenței nu este suficientă	40
4.2.4. Concluzii	40
4.3. Piața serviciilor de linii închiriate – segmente terminale cu capacitatea de transmisie mai mare de 2 Mbps	41
4.3.1. Bariere ridicate și netranzitorii la intrarea pe piață	41
4.3.2. Absența caracteristicilor pieței analizate care să indice evoluția acesteia către concurență efectivă	42
4.3.3. Aplicarea în mod exclusiv a legislației concurenței nu este suficientă	44
4.3.4. Concluzii cu privire la aplicarea „testului celor trei criterii”	44
4.3.5. Obligațiile specifice în sarcina operatorului cu putere semnificativă	45
4.3.6. Retragera obligațiilor impuse în sarcina S.C. Romtelecom S.A. cu privire la furnizarea serviciilor de linii închiriate - segmente terminale cu capacitatea de transmisie mai mare de 2 Mbps. Intrarea în vigoare a retragerii obligațiilor.	45
4.3.7. Retragera obligațiilor impuse în sarcina S.C. Romtelecom S.A. cu privire la furnizarea serviciilor de linii închiriate - segmente terminale cu capacitatea de transmisie de până la și inclusiv 2 Mbps unde punctul terminal al rețelei nu este situat în interiorul aceluiași județ cu punctul de interconectare. Intrarea în vigoare a retragerii obligațiilor.	46
4.4. Concluzii cu privire la piețele relevante susceptibile de a fi reglementate <i>ex ante</i> corespunzătoare serviciilor de linii închiriate – segmente terminale	47

Capitolul V Analiza situației concurențiale pe piața relevantă a serviciilor de linii închiriate - segmente terminale cu capacitatea de transmisie de până la și inclusiv 2 Mbps	48
5.1. Cadrul legal	48
5.2. Cotele de piață și stabilitatea acestora	48
5.3. Bariere la intrarea pe piață și concurența potențială	49
5.3.1. Nivelul costurilor fixe nerecuperabile și al economiilor de scară și de scop	49
5.3.2. Controlul asupra unei rețele sau infrastructuri asociate, greu de duplicat	50
5.3.3. Integrarea pe verticală	51
5.3.4. Barierele întâlnite de utilizatori la schimbarea furnizorului	52
5.4. Puterea de contracarare a cumpărătorilor	52
5.5. Concluzii	53
Capitolul VI Impunerea obligațiilor specifice în sarcina operatorilor cu putere semnificativă pe piața serviciilor de linii închiriate - segmente terminale cu capacitatea de transmisie de până la și inclusiv 2 Mbps	54
6.1. Cadrul legal	54
6.2. Obligațiile impuse anterior în sarcina operatorului cu putere semnificativă	55
6.3. Probleme concurențiale identificate	56
6.4. Principiile aplicate de ANCOM în stabilirea remediilor	59
6.5. Obligațiile specifice propuse a fi impuse în sarcina S.C. Romtelecom S.A.	60
6.5.1. Obligația de a permite accesul și utilizarea unor elemente specifice ale rețelei și a infrastructurii asociate, inclusiv furnizarea unor servicii auxiliare	60
6.5.2. Obligația de transparență	61
6.5.3. Obligația de nediscriminare	63
6.5.4. Obligația privind controlul tarifelor	65
6.5.5. Evidența contabilă separată	69
6.5.6. Concluzii cu privire la obligațiile specifice impuse operatorului cu putere semnificativă	70

CAPITOLUL I

Introducere

1.1. Cadrul legislativ. Scopul demersului de identificare și analiză a pieței relevante corespunzătoare serviciilor de linii închiriate - segmente terminale. Perioada de timp acoperită de analiza de piață.

Ca urmare a aderării României la Uniunea Europeană la data de 1 ianuarie 2007, Autoritatea Națională pentru Administrare și Reglementare în Comunicații (denumită în continuare ANCOM sau Autoritatea) are obligația, în conformitate cu prevederile art. 15 și 16 din Directiva 2002/21/CE a Parlamentului European și a Consiliului privind un cadru de reglementare comun pentru rețelele și serviciile de comunicații electronice (Directiva-cadru), transpuse în legislația națională prin dispozițiile Capitolului V din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 79/2002 privind cadrul general de reglementare a comunicațiilor, aprobată, cu modificări și completări, prin Legea nr. 591/2002, cu modificările și completările ulterioare, de a proceda la definirea și analiza piețelor relevante din sectorul comunicațiilor electronice din România susceptibile de a fi reglementate *ex ante*.

În acest demers, ANCOM trebuie să țină seama de recomandarea Comisiei Europene privind piețele relevante ale produselor și serviciilor din sectorul comunicațiilor electronice susceptibile de a fi reglementate *ex ante* în conformitate cu Directiva-cadru, adoptată în temeiul art. 15 alin. (1) din Directiva-cadru, precum și de instrucțiunile Comisiei Europene pentru efectuarea analizelor de piață și determinarea puterii semnificative pe piață în conformitate cu cadrul de reglementare comunitar pentru rețele și servicii de comunicații electronice, adoptate în temeiul art. 15 alin. (2) din Directiva-cadru. Recomandarea Comisiei Europene 2003/311/CE privind piețele relevante de produse și de servicii din sectorul comunicațiilor electronice care pot face obiectul unei reglementări *ex ante*, în conformitate cu Directiva 2002/21/CE a Parlamentului European și a Consiliului privind un cadru de reglementare comun pentru rețelele și serviciile de comunicații electronice, adoptată în anul 2003, a fost înlocuită de Recomandarea Comisiei Europene 2007/879/CE privind piețele relevante de produse și de servicii din sectorul comunicațiilor electronice care pot face obiectul unei reglementări *ex ante*, în conformitate cu Directiva 2002/21/CE a Parlamentului European și a Consiliului privind un cadru de reglementare comun pentru rețelele și serviciile de comunicații electronice (Recomandarea CE), publicată în Jurnalul Oficial al Comunității Europene la data de 28 decembrie 2007. Instrucțiunile Comisiei Europene 2002/C 165/03 pentru efectuarea analizelor de piață și determinarea puterii semnificative pe piață în conformitate cu cadrul de reglementare comunitar pentru rețele și servicii de comunicații electronice (Instrucțiunile CE) au fost adoptate în anul 2002 și publicate în Jurnalul Oficial al Comunității Europene la data de 11 iulie 2002.

Până la data de 1 ianuarie 2007, Autoritatea a identificat și a analizat, pe baza Regulamentului privind identificarea piețelor relevante din sectorul comunicațiilor electronice, aprobat prin Decizia președintelui ANRC nr. 136/2002, cu completările ulterioare, precum și a Regulamentului pentru efectuarea analizelor de piață și determinarea puterii semnificative pe piață, aprobat prin Decizia președintelui ANRC nr. 137/2002, 14 dintre cele 18 piețe relevante menționate în Recomandarea Comisiei Europene 2003/311/CE și anume piețele nr. 1-6, nr. 8-14 și, respectiv, nr. 16. Aceste demersuri s-au concretizat în identificarea și analiza, la nivelul sectorului comunicațiilor electronice din România, a 9 piețe relevante specifice¹ la nivel de gros² și

---

¹ În înțelesul Regulamentului privind identificarea piețelor relevante din sectorul comunicațiilor electronice, o piață relevantă specifică reprezintă o piață relevantă din sectorul comunicațiilor electronice, ale cărei caracteristici pot justifica impunerea unor obligații specifice în sarcina furnizorilor cu putere semnificativă pe piață.

² (1) Piața accesului la rețelele publice de telefonie fixă în vederea originării, terminării și tranzitului apelurilor; (2-5) piețele accesului la rețelele publice de telefonie mobilă în vederea terminării apelurilor; (6) piața furnizării accesului necondiționat, total sau partajat, la

a 10 piețe relevante specifice la nivel cu amănuntul³. Analizele de piață realizate de Autoritate au reflectat situația concurențială existentă pe piața de comunicații electronice din România în perioada scursă de la liberalizare și au ținut cont de Recomandarea Comisiei Europene 2003/311/CE și Instrucțiunile CE. Măsurile de reglementare *ex ante* aplicate furnizorilor cu putere semnificativă identificați pe aceste piețe au fost impuse în conformitate cu legislația națională armonizată cu prevederile cadrului de reglementare comunitar pentru sectorul comunicațiilor electronice, urmărind atingerea obiectivelor fundamentale stabilite la acel moment prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 79/2002: promovarea concurenței, încurajarea investițiilor eficiente în infrastructură și protecția drepturilor și a intereselor utilizatorilor.

Începând cu anul 2007, Autoritatea a reluat analizele de piață în sectorul comunicațiilor electronice, demers care cuprinde revizuirea definițiilor piețelor relevante existente sau definirea unor noi piețe relevante, analizarea situației concurențiale pe aceste piețe în sensul determinării eventualelor furnizori cu putere semnificativă și revizuirea măsurilor de reglementare (ceea ce implică, după caz, menținerea, retragerea sau modificarea obligațiilor impuse sau impunerea de noi obligații). Suplimentar față de parcurgerea la nivel național a procedurii de consultare publică stabilite prin dispozițiile art. 50 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr.79/2002, adoptarea deciziilor ANCOM pe baza analizelor de piață urmează să se realizeze cu respectarea procedurii de consultare europeană prevăzute la art. 34¹ din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 79/2002, care transpune dispozițiile art. 7 din Directiva-cadru. Astfel, după încheierea perioadei de consultare publică națională, ANCOM urmează să notifice Comisiei Europene și autorităților naționale de reglementare din celelalte state membre ale Uniunii Europene măsura propusă în cazul fiecărei analize de piață efectuate, care va cuprinde definiția/definițiile piețelor relevante identificate, concluziile analizei de piață, în sensul existenței sau inexistenței unor furnizori cu putere semnificativă, precum și măsurile pe care intenționează să le adopte pe piața/piețele în cauză.

Comisia Europeană și celelalte autorități de reglementare pot transmite ANCOM comentarii și observații în termen de o lună de la data notificării. Comisia Europeană analizează măsura propusă și transmite ANCOM opinia sa, care se publică și pe pagina de internet a Comisiei. ANCOM are obligația ca, în momentul adoptării măsurilor propuse, să țină seama de observațiile și comentariile primite. Mai mult, dacă măsura notificată are ca obiect identificarea unei piețe relevante diferite de cele prevăzute în Recomandarea CE sau determinarea situației concurențiale pe o piață relevantă și această măsură ar afecta comerțul între statele membre, iar Comisia Europeană consideră că măsura propusă ar crea o barieră pentru piața unică sau că există rezerve serioase în privința compatibilității acesteia cu dreptul comunitar, în special cu obiectivele autorității de reglementare, atunci ANCOM nu va putea adopta măsura notificată pentru o perioadă de două luni. În această perioadă, Comisia Europeană poate adopta o decizie prin care să solicite ANCOM retragerea măsurii propuse.

Importante modificări au fost aduse acestei proceduri prin Directiva 2009/140/CE a Parlamentului European și a Consiliului de modificare a Directivelor 2002/21/CE privind un cadru de reglementare comun pentru rețelele și serviciile de comunicații electronice, 2002/19/CE privind accesul la rețelele de comunicații electronice și la infrastructura asociată, precum și interconectarea acestora și 2002/20/CE privind autorizarea rețelelor și serviciilor de comunicații electronice, care vor fi transpuse de România până la data de 25 mai 2011.

---

bucla locală constituită dintr-o pereche de fire metalice torsadate, în scopul furnizării de servicii de comunicații electronice în bandă largă și de servicii de telefonie destinate publicului la puncte fixe; (7) piața furnizării accesului de tip „bitstream” la bucla locală constituită dintr-o pereche de fire metalice torsadate, fibră optică sau cablu coaxial și la bucla locală radio, în scopul furnizării de servicii de comunicații electronice în bandă largă; (8) piața furnizării serviciilor de linii închiriate–segmente terminale; (9) piața furnizării serviciilor de linii închiriate–segmente de trunchi.

³ (1) Piața furnizării accesului la un punct fix la o rețea publică de telefonie pentru persoane fizice, respectiv (2) pentru persoane juridice; (3) piața apelurilor locale la puncte fixe pentru persoane fizice, respectiv (4) pentru persoane juridice; (5) piața apelurilor naționale la puncte fixe pentru persoane fizice, respectiv (6) pentru persoane juridice; (7) piața apelurilor internaționale la puncte fixe pentru persoane fizice, respectiv (8) pentru persoane juridice; (9) piața apelurilor la puncte fixe către rețele publice de telefonie mobilă pentru persoane fizice, respectiv (10) pentru persoane juridice.

Având în vedere acest cadru legal, scopul realizării prezentei analize de piață este evaluarea necesității definirii și, după caz, definirea unei (unor) piețe relevante de gros susceptibile de a fi reglementată(e) *ex ante* corespunzătoare serviciilor de linii închiriate-segmente terminale⁴, precum și analizarea situației concurențiale pe piața (piețele) astfel definită(e), în sensul determinării eventualelor furnizori cu putere semnificativă, și stabilirea măsurilor de reglementare necesare pe piața (piețele) analizată(e), în lumina evoluțiilor înregistrate la nivelul sectorului comunicațiilor electronice din România în perioada 2003 – 2010.

Perioada de timp avută în vedere de ANCOM până la efectuarea următoarei revizuiți a analizei de piață (orizontul de timp al analizei) în ceea ce privește serviciile de linii închiriate - segmente terminale este de cel mult 3 ani de la data adoptării și intrării în vigoare a măsurilor supuse consultării publice.

Documentul prezintă concluziile ANCOM cu privire la *piețele de gros corespunzătoare serviciilor de linii închiriate-segmente terminale*, și anume rezultatele analizei cu privire la identificarea acestor piețe, determinarea eventualelor furnizori cu putere semnificativă și stabilirea remediilor adecvate care să rezolve problemele concurențiale identificate de Autoritate.

Piața de gros a serviciilor de linii închiriate - segmente terminale este inclusă în lista piețelor susceptibile de reglementare *ex ante* din Recomandarea CE (piața nr. 6). Astfel, în cadrul procesului de revizuire a pieței, ANCOM a luat în considerare Recomandarea CE și a evaluat situația concurențială existentă pe această piață cu scopul de a determina dacă există concurență efectivă sau dacă există operatori cu putere semnificativă pe piață.

În anul 2003, Autoritatea a analizat segmentele de gros corespunzătoare serviciilor de linii închiriate. În urma acestei analize, a identificat ca piețe relevante specifice piața serviciilor de linii închiriate – segmente terminale și piața serviciilor de linii închiriate – segmente de trunchi. Piața serviciilor de linii închiriate – segmente de trunchi a fost considerată concurențială, nefiind desemnați furnizori ca având putere semnificativă și, în mod corespunzător nu au fost impuse obligații pe această piață. În ceea ce privește piața serviciilor de linii închiriate – segmente terminale, în urma analizei, S.C. Romtelecom S.A. a fost desemnat ca având putere semnificativă pe piață, iar prin Decizia președintelui ANRC nr. 1379/2003 privind interconectarea pentru linii închiriate-segmente terminale cu rețeaua publică de telefonie fixă, cu modificările și completările ulterioare, au fost impuse în sarcina acestuia obligația de transparență, de nediscriminare, de evidență contabilă separată, de furnizare a unor servicii și de acordare a accesului la anumite facilități, precum și de fundamentare a tarifelor în funcție de costuri, în ceea ce privește interconectarea rețelei publice de telefonie fixă pe care o operează cu rețelele publice de comunicații instalate, operate, controlate sau puse la dispoziție de către alți operatori, în vederea furnizării serviciilor de linii închiriate-segmente terminale.

S.C. Romtelecom S.A. are, de asemenea, obligația de a publica o ofertă de referință pentru interconectare care să includă serviciile de interconectare pentru linii închiriate – segmente terminale prevăzute în Decizia președintelui ANRC nr. 1379/2003, precum și condițiile, inclusiv tarifele, în care aceste servicii sunt oferite altor operatori.

1.2. Considerații cu privire la metodologia utilizată pentru identificarea și analiza piețelor relevante

În vederea monitorizării evoluției sectorului comunicațiilor electronice, a definirii piețelor relevante și a evaluării situației concurențiale la nivelul acestora, precum și a stabilirii celor mai potrivite instrumente de reglementare *ex ante* pentru atingerea obiectivelor stabilite de lege, ANCOM analizează o serie de indicatori (economici, tehnici, statistici, sociali etc.) care permit evaluarea în termeni cantitativi și calitativi a caracteristicilor serviciilor. Pe baza indicatorilor de

---

⁴ Corespunzătoare pieței nr.6 din Recomandarea CE.

analiză, sunt evaluate caracteristicile piețelor din sectorul comunicațiilor electronice, din perspectivă statică și dinamică. Astfel, în funcție de caracteristicile serviciilor care fac obiectul analizei, ANCOM cercetează în perspectivă, pentru un interval de timp de câțiva ani, dacă piața prezintă sau nu caracteristici care să determine evoluția acesteia către concurență efectivă, luând în considerare, de exemplu, aspecte precum convergența tehnologiilor, procesul de tranziție către rețele de generație viitoare (NGN) de tip IP sau evoluția piețelor emergente.

Piețele relevante pe care se analizează situația concurențială sunt delimitate pe baza unor criterii economice stabilite de Comisia Europeană, utilizate de toate autoritățile de reglementare din sectorul comunicațiilor electronice din statele membre, care pornesc de la analiza comportamentului de consum al utilizatorilor de servicii la momentul analizei și a probabilității modificării semnificative a acestuia într-un orizont de timp de câțiva ani. Metodologia, criteriile și instrumentele de identificare a piețelor de produse/servicii din sectorul comunicațiilor electronice, ale căror caracteristici pot justifica impunerea de către ANCOM a unor obligații specifice în sarcina furnizorilor de rețele și servicii de comunicații electronice cu putere semnificativă pe piață, precum și identificarea propriu-zisă a acestor piețe relevante, sunt prezentate în cele ce urmează.

Astfel, identificarea unei piețe relevante pornește de la analiza pieței relevante a produsului/serviciului, ca urmare a segmentării sectorului comunicațiilor electronice în funcție de anumite criterii. În cadrul fiecărui segment al sectorului comunicațiilor electronice, ANCOM identifică piețele relevante ale produsului/serviciului pornind de la un produs/serviciu sau un grup de produse/servicii, la care vor fi adăugate alte produse/servicii utilizând criteriile substituibilității cererii și ofertei. Ținând seama de convergența tehnologiilor în sectorul comunicațiilor electronice, ANCOM determină situațiile în care produse/servicii ce aparțin unor segmente diferite pot face parte din aceeași piață relevantă.

Criteriul substituibilității cererii este utilizat pentru determinarea produselor/serviciilor considerate de utilizatori ca interschimbabile sau substituibile datorită utilizării date acestora, caracteristicilor fizice și funcționale și prețului. Substituibilitatea cererii se determină pe baza comportamentului utilizatorilor în situația unei fluctuații a prețului în trecut și a comportamentului probabil al utilizatorilor în cazul unei fluctuații ipotetice a prețului. Evaluarea substituibilității cererii ține cont de măsura în care consumatorii vor fi dispuși să își asume costurile schimbării unui produs/serviciu cu altul și timpul necesar realizării acestui schimb. Piața relevantă a produsului cuprinde toate produsele/serviciile care sunt substituibile din punctul de vedere al cererii⁵.

Criteriul substituibilității ofertei este utilizat pentru determinarea produselor/serviciilor considerate sau care ar putea fi considerate de utilizatori ca interschimbabile sau substituibile datorită utilizării date acestora, caracteristicilor fizice și funcționale și prețului, ce pot fi oferite de furnizori care pot intra pe piața relevantă în cauză, într-o perioadă rezonabilă și fără asumarea unor costuri sau riscuri considerabile. Substituibilitatea ofertei este luată în considerare atunci când efectele sale asupra stabilirii prețului pe piață sunt echivalente cu cele ale substituibilității cererii. În cazul în care oferirea unor produse/servicii substituibile necesită modificări semnificative ale rețelei sau infrastructurii asociate existente, investiții suplimentare importante sau un timp îndelungat, aceste produse/servicii nu vor fi incluse în piața relevantă. Piața relevantă a produsului/serviciului cuprinde toate produsele/serviciile care sunt substituibile din punctul de vedere al ofertei.

Identificarea pieței geografice relevante se realizează pe baza următoarelor criterii: aria acoperită de rețea sau de elementele infrastructurii asociate, existența unor limite geografice impuse prin lege sau prin acte administrative, analiza acordurilor de acces și interconectare. Aplicarea acestor criterii se completează, acolo unde este cazul, cu aplicarea criteriilor substituibilității cererii și ofertei⁶.

---

⁵ A se vedea cazul *Michelin v. Commission*, Nota Comisiei Europene privind definirea piețelor relevante pentru scopurile legislației comunitare în domeniul concurenței și Instrucțiunile CE.

⁶ A se vedea, de exemplu, cazurile *Hoffman-La Roche & Co. A. G. v. Commission* și *Ahmed Saeed Flugreisen v. Zentrale zur Bekämpfung unlauteren Wettbewerbs*.

Evaluarea substituibilității cererii și a ofertei se poate realiza pe baza testului monopolistului ipotetic. Un produs/serviciu sau un grup de produse/servicii determină o piață distinctă dacă un unic furnizor ipotetic al produsului/serviciului sau grupului de produse/servicii ar putea impune o creștere mică, dar semnificativă și de durată, a tarifelor, fără a pierde un volum de vânzări care să conducă la scăderea profiturilor obținute. În cazul în care creșterea tarifelor ar fi neprofitabilă, datorită faptului că utilizatorii vor substitui produsele/serviciile analizate cu alte produse/servicii, atunci piața va fi extinsă prin includerea în cadrul acesteia a produselor/serviciilor private ca substitut.

Odată definită piața relevantă, ANCOM analizează, pe baza unui set de criterii cantitative și calitative, dacă piața respectivă este sau nu efectiv concurențială, în sensul inexistenței sau, dimpotrivă, al existenței unor furnizori cu putere semnificativă. În acest scop, ANCOM ia în considerare unul sau mai multe dintre următoarele criterii: cota de piață și stabilitatea acesteia, integrarea pe verticală, numărul concurenților, puterea de contracarare a utilizatorilor, evoluția prețurilor și nivelul profiturilor, gradul de diversificare a produselor, mărimea furnizorilor, absența concurenților potențiali, controlul asupra unei rețele sau infrastructuri asociate greu de duplicat, economiile de scară, economiile de scop, avantajul tehnologic, accesul facil sau privilegiat la resurse financiare, existența unei rețele dezvoltate de distribuție. În ipoteza determinării unor furnizori cu putere semnificativă, ANCOM impune acestora obligații proporționate menite să remedieze problemele concurențiale identificate.

Pentru realizarea prezentei analize de piață, ANCOM a transmis un chestionar furnizorilor de rețele și/sau servicii de comunicații electronice operaționali pe segmentele de piață vizate, atât în calitate de cerere, cât și de ofertă. Procesul de colectare a datelor s-a desfășurat în perioada 21.02.2008 – 21.03.2008 și a vizat obținerea de informații cu privire la ansamblul serviciilor de comunicații electronice furnizate la puncte fixe prin intermediul unor rețele publice de comunicații electronice, inclusiv cu privire la serviciile de linii închiriate. Ulterior, analiza a fost actualizată pe baza informațiilor suplimentare culese de ANCOM prin intermediul chestionarelor transmise furnizorilor în luna august a anului 2009, respectiv în luna martie a anului 2010. Astfel, informațiile obținute din chestionare, precum și datele colectate ulterior au stat la baza fundamentării deciziilor de reglementare ale ANCOM în ceea ce privește analizele de piață corespunzătoare serviciilor de linii închiriate furnizate în România.

CAPITOLUL II

Piața serviciilor de linii închiriate din România

2.1. Caracteristicile funcționale ale serviciilor de linii închiriate

Serviciul de linii închiriate este serviciul de comunicații electronice destinat publicului prin intermediul căruia se oferă o capacitate de transmisie simetrică, transparentă și permanentă între două puncte ale rețelelor, care nu permite comutarea la cererea utilizatorilor.

O linie închiriată, la nivelul pieței cu amănuntul, reprezintă o capacitate de transmisie transparentă și permanentă între două puncte de prezență ale aceluiași utilizator final, dedicată în mod exclusiv acestuia. O asemenea linie închiriată reprezintă un serviciu final, în sensul că nu este utilizată ca „suport” pentru furnizarea de servicii altor utilizatori. Folosirea unui serviciu de linii închiriate este oportună atunci când un utilizator dorește să realizeze legătura între două puncte de prezență între care există un flux permanent de comunicații. Tariful pentru furnizarea unei linii închiriate se stabilește, în general, în funcție de capacitatea și lungimea acesteia.

Pentru scopul analizării piețelor corespunzătoare serviciilor de linii închiriate, nu prezintă o mare relevanță dacă serviciul de linii închiriate furnizat pe piața cu amănuntul corespunde în mod direct serviciului de linii închiriate furnizat pe piața de gros. În mod caracteristic, serviciile de linii închiriate se diferențiază între ele prin lățimea de bandă (capacitatea de transmisie) și prin lungime. Pentru utilizatorii finali, o mai mare relevanță o prezintă ubicuitatea rețelei sau nivelul de garanție oferit în ceea ce privește disponibilitatea, performanța și securitatea rețelei. Astfel, în momentul analizării unor posibile servicii substituit din punct de vedere funcțional pentru serviciile de linii închiriate, trebuie luat în considerare nivelul de calitate și gradul de disponibilitate ale produsului. În acest context, trebuie menționat că nu este relevantă tehnologia utilizată pentru furnizarea serviciilor de linii închiriate, atâta timp cât sunt respectate principalele caracteristici funcționale, iar utilizatorii consideră că produsele în cauză ar fi substituibile.

Principalele caracteristici funcționale ale serviciilor de linii închiriate sunt următoarele:

- asigură conectivitatea punct-la-punct între punctele terminale ale unei rețele (utilizatorul final nu controlează comutarea sau rutarea). Serviciile de linii închiriate includ acele servicii care furnizează capacitate între două puncte ale rețelei – așa cum sunt serviciile de linii închiriate obișnuite/tradiționale și alte conexiuni virtuale permanente, cazuri în care rutele acestor conexiuni sunt definite în momentul furnizării și nu *ad hoc*, ca răspuns la cererea utilizatorului final (de exemplu, cum se întâmplă în cazul serviciilor de tip VPN). De exemplu, un serviciu care permite utilizatorului final să direcționeze datele transportate către mai multe locații, la cerere, nu corespunde conceptului de „linie închiriată”;

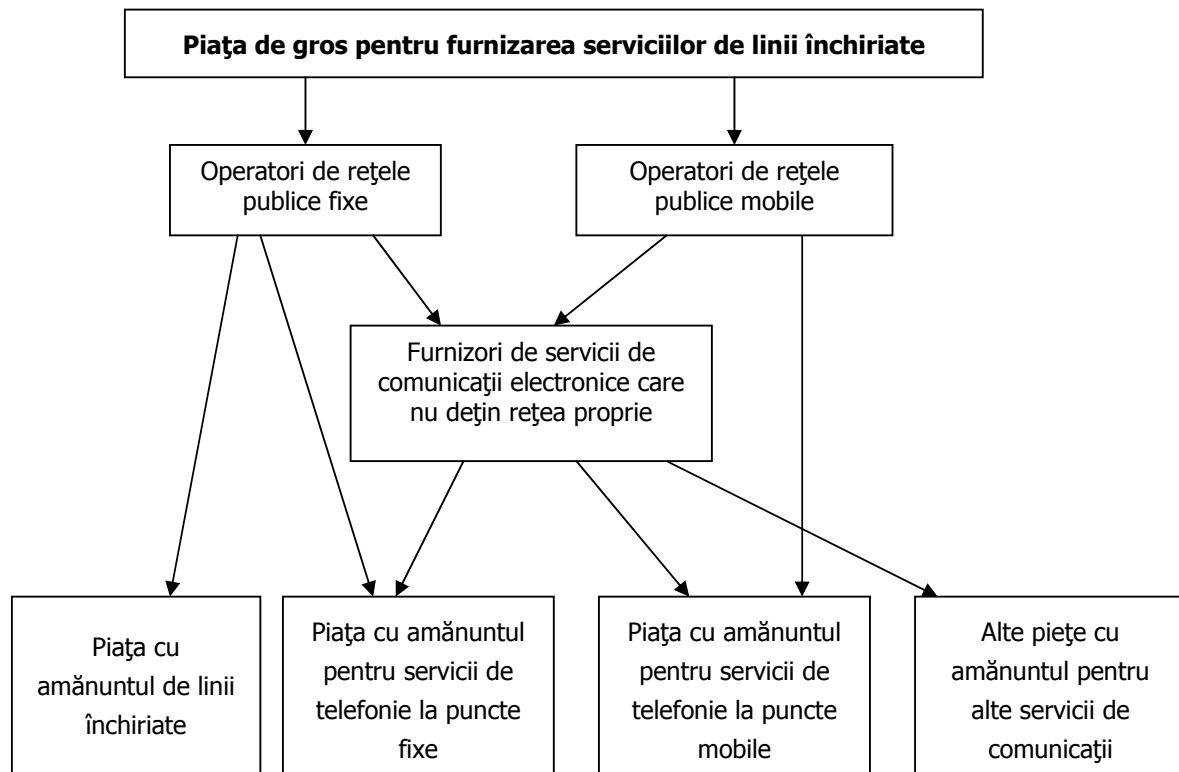
- transparentă. Serviciile de linii închiriate se caracterizează prin existența unei capacități de transmisie transparente, adică transmisia informației se realizează fără vreo modificare a formei sau a conținutului (ex. nr. de erori detectate/corectate, comutare);

- capacitate de transmisie dedicată. Serviciul de linii închiriate asigură o capacitate de transmisie dedicată, adică această capacitate poate fi folosită în mod individual de fiecare utilizator final, fiind disponibilă în întregime, la cerere, pentru uzul exclusiv al acestuia. Totuși, există posibilitatea de a fi folosite tehnici de management al rețelei mai sofisticate, pentru a garanta că, atunci când un utilizator final dorește să folosească capacitatea, i se oferă lățimea de bandă corespunzătoare, fără a lăsa lățimea de bandă respectivă nefolosită în perioadele în care utilizatorul nu are nevoie de ea. Pe de altă parte, trebuie precizat faptul că astfel de tehnici de management al rețelei sunt mai puțin eficiente în privința serviciilor de linii închiriate - segmente terminale.

Diferența dintre serviciul de linii închiriate furnizat la nivel de gros și serviciul de linii închiriate furnizat la nivel cu amănuntul constă în natura pieței și în modul în care este cumpărat, vândut și utilizat serviciul, și nu în funcționalitatea tehnică a produsului. Serviciile de linii închiriate

furnizate la nivelul pieței de gros pot fi folosite ca suport pentru furnizarea de servicii de linii închiriate la nivelul pieței cu amănuntul sau pentru furnizarea altor servicii pe piața cu amănuntul, cum ar fi serviciile de telefonie la puncte fixe și mobile sau serviciile de tip VPN. Serviciile de linii închiriate furnizate la nivelul pieței de gros pot fi folosite și de către un operator care dorește să își extindă rețeaua, fără a implica furnizarea unui serviciu corespunzător la nivel cu amănuntul (vezi figura nr. 1).

Figura nr. 1: Relația dintre piața cu amănuntul și piața de gros a serviciilor de linii închiriate

Tarifurile serviciilor de linii închiriate pe piața de gros au o influență diferită asupra serviciilor furnizate pe piața cu amănuntul. În cazul serviciilor de linii închiriate comercializate pe piața cu amănuntul, acest „suport” intermediar reprezintă un element semnificativ de cost, în timp ce pentru alte servicii, cum ar fi serviciile de telefonie destinate publicului, are o pondere mai mică în costul total. De aceea, concurența existentă la nivelul pieței de gros a serviciilor de linii închiriate va influența direct unele servicii mai mult decât altele.

În precedenta analiză de piață, Autoritatea a identificat următoarele tipuri de linii închiriate furnizate la nivelul pieței de gros, pornind de la structura rețelei S.C. Romtelecom S.A.:

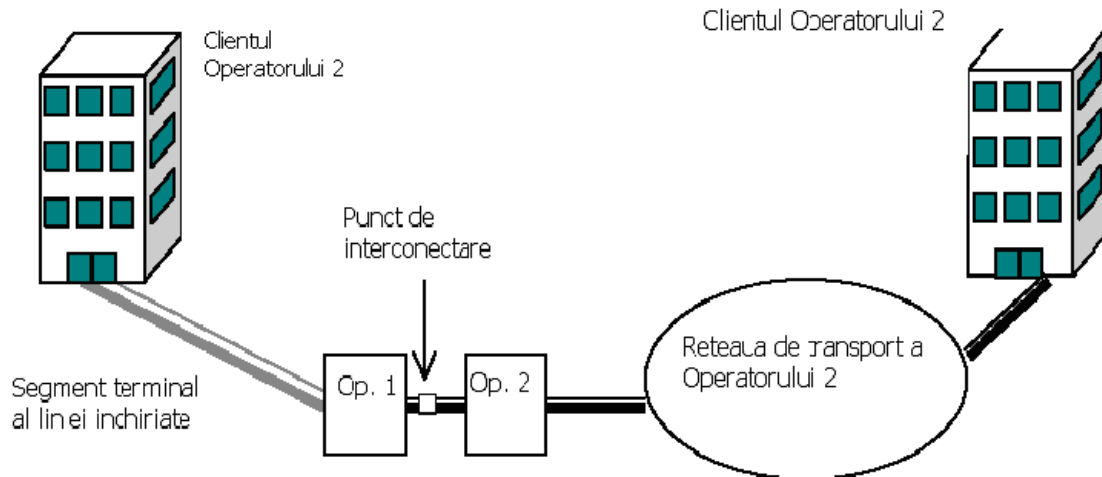
- **linie închiriată – circuit total** – capacitatea de transmisie transparentă și permanentă între două puncte terminale aparținând aceleiași rețele publice de comunicații electronice sau unor rețele publice de comunicații electronice diferite;

- **linie închiriată – segment terminal**, respectiv **serviciu de linii închiriate – segmente terminale** – segmentul de linie închiriată – circuit total delimitat de un punct terminal și un punct de interconectare pentru linii închiriate situate la nivelul buclei locale, al rețelei de transport locale sau al rețelei de transport regionale, respectiv serviciul de linii închiriate care oferă acest segment pe piața de gros (figura nr. 2 și figura nr. 3);

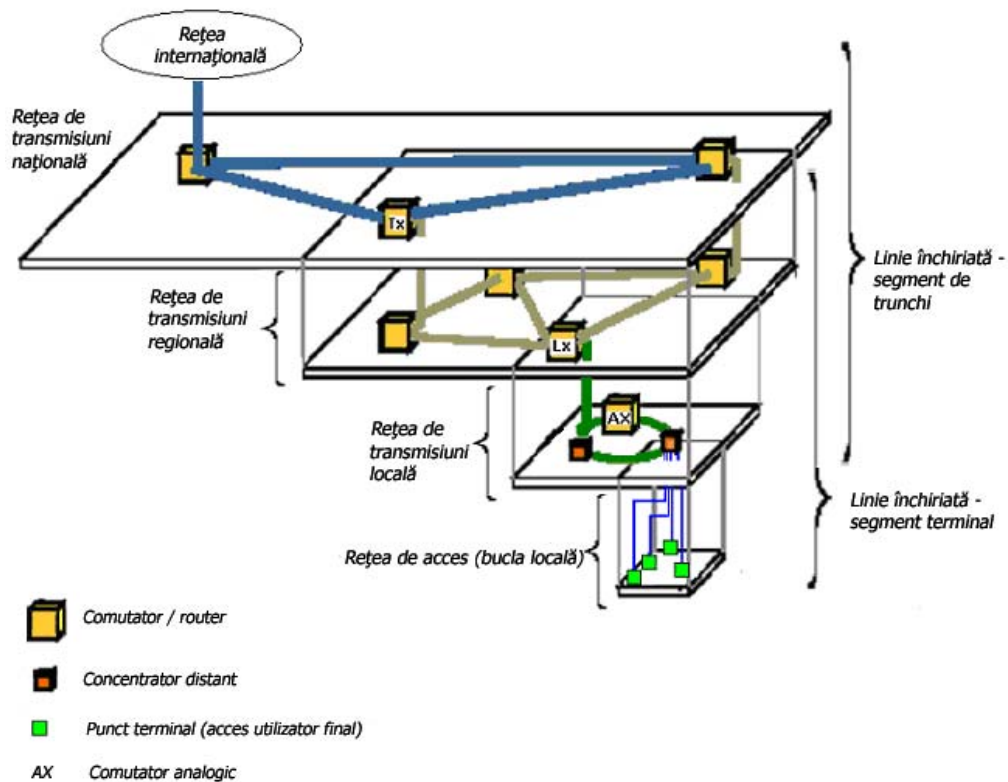
- **linie închiriată – segment de trunchi**, respectiv **serviciu de linii închiriate – segmente de trunchi** – segmentul de linie închiriată – circuit total delimitat de două puncte de interconectare pentru linii închiriate situate la nivelul rețelei de transport naționale (backbone) sau

al rețelei de transport regionale, respectiv serviciul de linii închiriate care oferă acest segment pe piața de gros (figura nr. 3).

Figura nr. 2: Linie închiriată – segment terminal

Figura nr. 3: Linie închiriată – segment terminal și linie închiriată - segment de trunchi

2.2. Scurtă descriere a structurii pieței serviciilor de linii închiriate din România. Principalii indicatori de caracterizare a pieței.

2.2.1. Evoluția pieței serviciilor de linii închiriate din România

Sectorul comunicațiilor electronice din România a fost complet liberalizat la data de 1 ianuarie 2003, când drepturile exclusive ale S.C. Romtelecom S.A. cu privire la furnizarea serviciilor de telefonie vocală fixă destinate publicului și a liniilor închiriate de cablu în vederea asigurării capacităților de transmisie între punctele terminale ale rețelei fixe pe care acesta o operează, precum și dreptul Societății Naționale de Radiocomunicații S.A. de a furniza linii închiriate radio cu capacitatea mai mare de 2 Mbits, au încetat. În urma liberalizării, piața a cunoscut o creștere a numărului de operatori alternativi care furnizează servicii de linii închiriate. Aria de furnizare a serviciilor a celor mai mulți operatori este națională; de asemenea, există operatori activi la nivel internațional care furnizează servicii de linii închiriate naționale și internaționale în România.

Numărul furnizorilor activi de servicii de linii închiriate la nivel cu amănuntul a ajuns la 11 la data de 31 decembrie 2009. Dintre aceștia, 6 furnizau atât servicii de linii închiriate naționale, cât și internaționale (Tabelul nr. 1).

Tabelul nr. 1: Numărul furnizorilor activi de servicii de linii închiriate la nivel cu amănuntul (inclusiv S.C. Romtelecom S.A.), pe categorii de servicii, în perioada 2005 – 2009

Indicator	31.12.2005	31.12.2006	31.12.2007	31.12.2008	31.12.2009
Numărul de furnizori alternativi	6	7	8	8	10
Numărul total de furnizori, din care:	7	8	9	9	11
- Număr furnizori de linii închiriate la nivel național (naționale și locale)	7	8	9	9	11
- Număr furnizori de linii închiriate internaționale	4	4	5	6	6

Sursa: ANCOM, pe baza datelor raportate de furnizori

La data de 31 decembrie 2009, la nivelul pieței de gros, existau 12 operatori alternativi care furnizau servicii de linii închiriate - segmente terminale și 14 operatori alternativi care furnizau servicii de linii închiriate - segmente de trunchi (dintre care 4 furnizau servicii de linii închiriate - segmente de trunchi atât naționale, cât și internaționale) (Tabelul nr. 2).

Tabelul nr. 2: Numărul furnizorilor activi de servicii de linii închiriate pe piața de gros, pe categorii de servicii, în perioada 2005 – 2009

Indicator	31.12.2005	31.12.2006	31.12.2007	31.12.2008	31.12.2009
Numărul de furnizori alternativi	8	11	13	14	14
Numărul total de furnizori, din care:	9	12	14	15	15
- Număr furnizori de linii închiriate - segmente terminale	6	9	11	12	13
- Număr furnizori de linii închiriate - segmente de trunchi (la nivel național)	9	12	14	14	15
- Număr furnizori de linii închiriate - segmente de trunchi (la nivel internațional)	2	2	3	4	5

Sursa: ANCOM, pe baza datelor raportate de furnizor

Evoluția numărului de circuite de linii închiriate furnizate la nivelul pieței cu amănuntul în perioada 2005 – 2009, prezentată în Tabelul nr. 3, arată o rată anuală compusă de creștere (CAGR) a numărului de linii închiriate de capacități de până la și inclusiv 2 Mbps de -9%, în timp

ce numărul de linii închiriate de capacități de peste 2 Mbps a crescut continuu începând cu anul 2005, dar în condițiile unui număr nesemnificativ de circuite.

Tabelul nr. 3: Numărul de circuite de linii închiriate furnizate pe piața cu amănuntul din România, în perioada 2005 – 2009

Indicator	31.12.2005	31.12.2006	31.12.2007	31.12.2008	31.12.2009
Total	23.349	19.580	19.403	17.860	16.041
până la și inclusiv 2 Mbps	23.258	19.436	19.184	17.578	15.753
peste 2 Mbps	91	144	219	282	288

Sursa: ANCOM, pe baza datelor raportate de furnizori

La nivelul pieței de gros, numărul de circuite de linii închiriate - segmente terminale a înregistrat o creștere importantă în anul 2008, pentru ca în anul 2009 acesta să scadă din nou, în timp ce liniile închiriate - segmente de trunchi și-au reluat evoluția ascendentă din perioada 2005 – 2006 însă cu rate de creștere în scădere. De asemenea, trebuie remarcat că liniile închiriate – segmente terminale cu capacități de peste 2 Mbps au înregistrat o rată anuală compusă de creștere de 40% în perioada 2005 – 2009, ajungând să reprezinte aproape 25% din numărul total de circuite de linii închiriate – segmente terminale. (vezi Tabelul nr. 4).

Tabelul nr. 4: Numărul de circuite de linii închiriate furnizate pe piața de gros din România, în perioada 2005 – 2009

Indicator	31.12.2005	31.12.2006	31.12.2007	31.12.2008	31.12.2009
Segmente terminale	3.216	9.821	8.680	10.240	8.729
- până la și inclusiv 2 Mbps	2.737	8.907	7.496	8.602	6.847
- peste 2 Mbps	479	914	1.184	1.638	1.882
Segmente de trunchi	1.657	3.998	3.400	4.159	4.373

Sursa: ANCOM, pe baza datelor raportate de furnizori

În ceea ce privește reglementările existente la nivelul pieței de gros a serviciilor de linii închiriate – segmente terminale, obligațiile impuse în sarcina S.C. Romtelecom S.A., în baza Deciziei președintelui ANRC nr. 1379/2003, sunt prezentate mai sus la pct. 1.1.

Orice operator interesat de încheierea unui contract pentru servicii de linii închiriate - segmente terminale poate solicita S.C. Romtelecom S.A. încheierea unui acord. Termenul maxim de negociere este de 2 luni de la data primirii cererii, potrivit art. 10 alin. (1) din Decizia președintelui ANRC nr. 1379/2003. De asemenea, în conformitate cu dispozițiile art. 11 alin. (1) din aceeași Decizie, S.C. Romtelecom S.A. are obligația de a asigura implementarea furnizării convenite prin contractul - cadru de interconectare încheiat cu furnizorii alternativi, pentru fiecare tip de linii închiriate, astfel încât termenul maxim de livrare a liniilor închiriate – segmente terminale solicitate să fie egal cu termenul obișnuit de livrare a liniilor închiriate (circuite totale) pentru propria activitate (servicii auto-furnizate) pe piața cu amănuntul.

La data de 31 decembrie 2009 erau încheiate 8 contracte de interconectare pentru furnizarea serviciilor de linii închiriate – segmente terminale cu S.C. Romtelecom S.A.

Tarifele percepute de acest operator pentru furnizarea serviciilor de linii închiriate – segmente terminale pe piața de gros sunt calculate pe baza metodei „retail minus”, ajustarea aferentă (minusul) fiind de 44%.

2.2.2. Structura pieței cu amănuntul a serviciilor de linii închiriate din România

2.2.2.1. Date privind cotele de piață ale furnizorilor de servicii de linii închiriate la nivelul pieței cu amănuntul

În Tabelul nr. 5 sunt prezentate cotele de piață ale furnizorilor de servicii de linii închiriate, în funcție de numărul total de circuite furnizate pe piața cu amănuntul. La data de 31 decembrie 2009, S.C. Romtelecom S.A. încă deținea o cotă de piață de peste 80%, în scădere constantă începând cu anul 2005. Menținerea cotei de piață deținute de S.C. Romtelecom S.A. la un nivel ridicat se datorează, în principal, numărului mare de circuite de linii închiriate analogice care reprezintă 80% din numărul total al liniilor închiriate de capacități de până la și inclusiv 2 Mbps (Tabelul nr. 6), acesta fiind, de altfel, singurul furnizor de linii închiriate analogice. De asemenea, este important de menționat că S.C. Romtelecom S.A. nu a furnizat servicii de linii închiriate de capacități de peste 2 Mbps pe piața cu amănuntul în perioada 2005 – 2009, așa cum se poate observa și în tabelul nr. 7.

Tabelul nr. 5: Cotele de piață ale furnizorilor de servicii de linii închiriate pe piața cu amănuntul, în funcție de numărul total de circuite, în perioada 2005 – 2009

Operator	31.12.2005	31.12.2006	31.12.2007	31.12.2008	31.12.2009
S.C. Romtelecom S.A.	80	80	80	80	80
Alții	20	20	20	20	20

Sursa: ANCOM, pe baza datelor raportate de furnizori

Tabelul nr. 6: Cotele de piață ale furnizorilor de servicii de linii închiriate pe piața cu amănuntul, în funcție de numărul de circuite de capacități de până la și inclusiv 2 Mbps, în perioada 2005 – 2009

Operator	31.12.2005	31.12.2006	31.12.2007	31.12.2008	31.12.2009
S.C. Romtelecom S.A.	80	80	80	80	80
Alții	20	20	20	20	20

Sursa: ANCOM, pe baza datelor raportate de furnizori

Tabelul nr. 7: Cotele de piață ale furnizorilor de servicii de linii închiriate pe piața cu amănuntul, în funcție de numărul de circuite de capacități de peste 2 Mbps, în perioada 2005 – 2009

Operator	31.12.2005	31.12.2006	31.12.2007	31.12.2008	31.12.2009
S.C. Prime Telecom S.R.L.	0	0	0	0	0
S.C. Datek Telecom S.R.L.	0	0	0	0	0
S.C. Orange România S.A.	0	0	0	0	0
S.C. Combridge S.R.L.	0	0	0	0	0
S.C. RCS & RDS S.A.	0	0	0	0	0
S.C. Euroweb Romania S.A.	0	0	0	0	0
S.C. GTS Telecom S.R.L.	0	0	0	0	0
S.C. Teletrans S.A.	0	0	0	0	0
S.C. Dial Telecom S.R.L.	0	0	0	0	0
S.C. Netaccess S.R.L.	0	0	0	0	0
S.C. Romtelecom S.A.	0	0	0	0	0

n/a – nu se aplică

Sursa: ANCOM, pe baza datelor raportate de furnizori

În ceea ce privește cotele de piață în funcție de veniturile obținute din furnizarea serviciilor de linii închiriate pentru cele două categorii de lățimi de bandă (capacități mici și capacități mari), acestea reflectă situația înregistrată pentru cotele de piață determinate în funcție de numărul de circuite furnizate. Astfel, la data de 31 decembrie 2009, cota de piață a S.C. Romtelecom S.A. calculată în funcție de veniturile obținute din furnizarea serviciilor de liniile închiriate de capacități mici (de până la și inclusiv 2 Mbps) era de $\times\%$, semnificativ mai mică față de anul 2008 când era $\times\%$.

Tabelul nr. 8: Cotele de piață ale furnizorilor de servicii de linii închiriate pe piața cu amănuntul, în funcție de venituri, în perioada 2008 - 2009

Operator	capacități de până la și inclusiv 2 Mbps		capacități de peste 2 Mbps	
	2008	2009	2008	2009
S.C. Romtelecom S.A.	$\times$	$\times$	$\times$	$\times$
S.C. Orange România S.A.	$\times$	$\times$	$\times$	$\times$
S.C. RCS & RDS S.A.	$\times$	$\times$	$\times$	$\times$
S.C. Euroweb Romania S.A.	$\times$	$\times$	$\times$	$\times$
S.C. GTS Telecom S.R.L.	$\times$	$\times$	$\times$	$\times$
S.C. Prime Telecom S.R.L.	$\times$	$\times$	$\times$	$\times$
S.C. Combridge S.R.L.	$\times$	$\times$	$\times$	$\times$
S.C. Netaccess S.R.L.	$\times$	$\times$	$\times$	$\times$
S.C. Dial Telecom S.R.L.	$\times$	$\times$	$\times$	$\times$
S.C. Datek Telecom S.R.L.	$\times$	$\times$	$\times$	$\times$
S.C. UTI Communications Systems S.R.L.	$\times$	$\times$	$\times$	$\times$
S.C. Expedition Cargotex S.R.L.	$\times$	$\times$	$\times$	$\times$
S.C. Teletrans S.A.	$\times$	$\times$	$\times$	$\times$

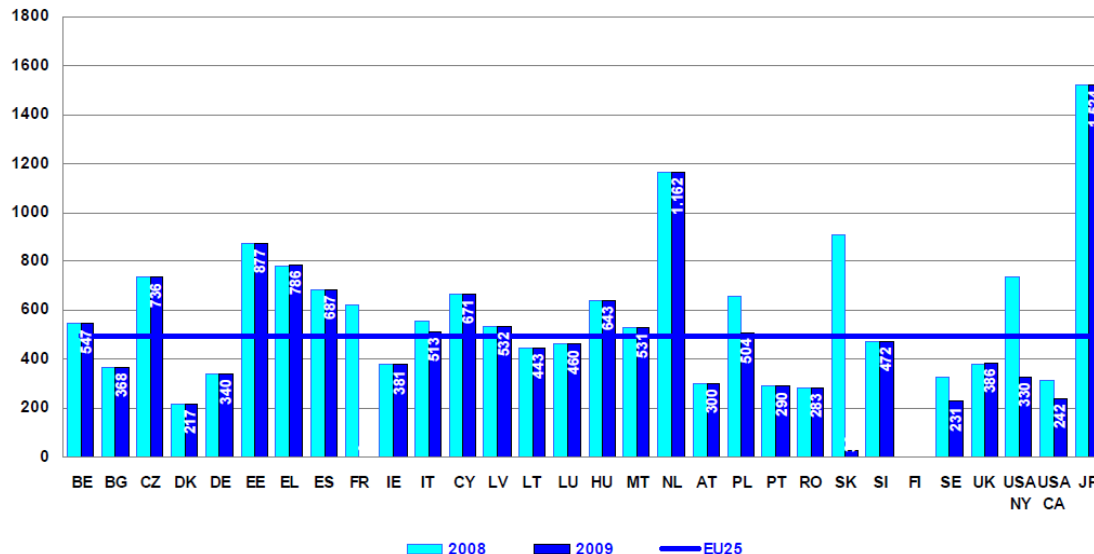
n/a – nu se aplică

Sursa: ANCOM, pe baza datelor raportate de furnizori

2.2.2.2. Analiză comparativă între tarifele practicate în România și tarifele practicate în alte state pentru serviciile de linii închiriate furnizate pe piața cu amănuntul de către foștii operatori monopolişti

O comparație a tarifulor practicate pe piața cu amănuntul pentru serviciile de linii închiriate cu tarifele practicate în alte state arată că, în România, nivelul tarifulor pentru serviciile de linii închiriate cu lungimea de 2 km și capacitatea de 2 Mbps este sub media UE 25 (figura nr. 4).

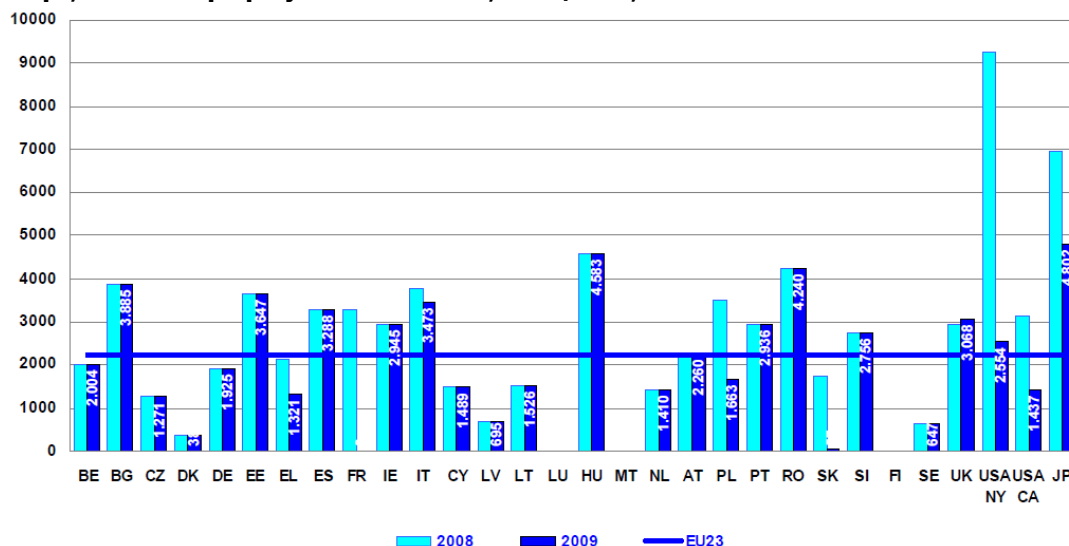
Figura nr. 4: Tarifele pentru serviciile de linii închiriate cu lungimea de 2 km și capacitatea de 2 Mbps, furnizate pe piața cu amănuntul, Euro/lună, fără TVA

Sursa: Al 15-lea Raport privind progresul privind piața unică de comunicații electronice (Al 15-lea Raport de Implementare)

În ceea ce privește tarifele pentru serviciile de linii închiriate cu lungimea de 200 km și capacitatea de 2 Mbps, nivelul acestora este peste media înregistrată la nivel european pentru serviciile de linii închiriate similare.

Figura nr. 5: Tarifele pentru serviciile de linii închiriate cu lungimea de 200 km și capacitatea de 2 Mbps, furnizate pe piața cu amănuntul, Euro/lună, fără TVA

Sursa: Al 15-lea Raport de Implementare

2.2.3. Structura pieței de gros a serviciilor de linii închiriate din România

2.2.3.1. Cotele de piață ale S.C. Romtelecom S.A. pe piețele de gros ale serviciilor de linii închiriate - segmente terminale⁷, respectiv ale serviciilor de linii închiriate – segmente de trunchi

În ceea ce privește structura pieței serviciilor de linii închiriate – segmente terminale, în funcție de numărul de circuite, pentru toate capacitățile, se constată că nivelul cotei de piață a S.C. Romtelecom S.A. a scăzut în anul 2009, comparativ cu anul 2008 (Tabelul nr. 9). Totuși, cota de piață se menține la o valoare de aproximativ 50%. De asemenea, se observă că, în timp ce cota de piață a S.C. Romtelecom S.A. pentru furnizarea serviciilor de linii închiriate - segmente terminale de capacități mici s-a menținut la un nivel ridicat - peste 60% (Tabelul nr. 10), în anul 2009, aceasta nu a furnizat servicii de linii închiriate – segmente terminale de capacități mari (pentru anul 2008, cota de piață a S.C. Romtelecom S.A. a fost de minimis, respectiv puțin mai mult de 0,5%).

Tabelul nr. 9: Cotele de piață în ceea ce privește serviciile de linii închiriate – segmente terminale, la nivel de gros, toate capacitățile, în perioada 2005 – 2009

Operator	31.12.2005	31.12.2006	31.12.2007	31.12.2008	31.12.2009
S.C. Romtelecom S.A.	65,89%	75,05%	61,65%	63,13%	49,42%
Alții	34,11%	24,95%	38,35%	36,87%	50,58%

Sursa: ANCOM, pe baza datelor raportate de furnizori

Tabelul nr. 10: Cotele de piață în ceea ce privește serviciile de linii închiriate - segmente terminale, la nivel de gros, de capacități de până la și inclusiv 2 Mbps, în perioada 2005 – 2009

Operator	31.12.2005	31.12.2006	31.12.2007	31.12.2008	31.12.2009
S.C. Romtelecom S.A.	77,42%	82,60%	71,20%	75,01%	63,01%
Alții	22,58%	17,40%	28,80%	24,99%	36,99%

Sursa: ANCOM, pe baza datelor raportate de furnizori

Tabelul nr. 11: Cotele de piață în ceea ce privește serviciile de linii închiriate - segmente terminale, la nivel de gros, de capacități de peste 2 Mbps, în perioada 2005 – 2009

Operator	31.12.2005	31.12.2006	31.12.2007	31.12.2008	31.12.2009
S.C. Romtelecom S.A.	n/a	1,53%	1,18%	0,73%	n/a
Alții	100,00%	98,47%	98,82%	99,27%	100%

n/a – nu se aplică

Sursa: ANCOM, pe baza datelor raportate de furnizori

În funcție de veniturile obținute, în anul 2009, S.C. Romtelecom S.A. deținea cea mai mare cotă de piață pe segmentul liniilor închiriate - segmente terminale de capacități de transmisie de

⁷ Pentru calculul cotelor de piață în funcție de numărul de linii închiriate - segmente terminale au fost luate în considerare inclusiv segmentele terminale aferente liniilor închiriate - circuit total furnizate la nivelul pieței de gros (capacitățile de transmisie transparente și permanente între două puncte terminale aparținând aceleiași rețele publice de comunicații electronice sau unor rețele publice de comunicații electronice diferite). Din punctul de vedere al structurii, aceste linii constau atât din segmente terminale, cât și din segmente de trunchi. Din perspectiva unui furnizor, serviciile de linii închiriate – circuit total reprezintă un singur produs (serviciu), care asigură transmisia semnalelor între două locații specificate. Pentru a include aceste linii în calculul cotelor de piață pentru servicii de linii închiriate - segmente terminale și, respectiv, segmente de trunchi, a fost utilizat raportul 1:2 – un circuit - segment de trunchi și două circuite - segmente terminale pentru fiecare linie închiriată - circuit total.

până la și inclusiv 2 Mbps, respectiv 69,14%. Spre deosebire de acest segment, segmentul de piață al liniilor închiriate - segmente terminale de capacități de transmisie de peste 2 Mbps este caracterizat printr-un grad de concentrare semnificativ mai mic, așa cum se poate observa în tabelul nr. 12.

Tabelul nr. 12: Cotele de piață ale furnizorilor de servicii de linii închiriate - segmente terminale, în funcție de veniturile obținute, la nivel de gros, în perioada 2008 - 2009

Operator	segmente terminale de capacități de transmisie de până la și inclusiv 2 Mbps		segmente terminale de capacități de transmisie de peste 2 Mbps	
	2008	2009	2008	2009
S.C. Romtelecom S.A.	77,93%	69,14%	9,52%	n/a
S.C. RCS & RDS S.A.	✗	✗	✗	✗
S.C. Orange România S.A.	✗	✗	✗	✗
S.C. Euroweb Romania S.A.	✗	✗	✗	✗
S.C. Prime Telecom S.R.L.	✗	✗	✗	✗
S.C. Interoute S.R.L.	✗	✗	✗	✗
S.C. Dial Telecom S.R.L.	✗	✗	✗	✗
S.C. Combridge S.R.L.	✗	✗	✗	✗
S.C. Digicom Systems S.R.L.	✗	✗	✗	✗
S.C. Netaccess S.R.L.	✗	✗	✗	✗
S.C. SVF Management Prod Serv S.R.L.	✗	✗	✗	✗
S.C. Teletrans S.A.	✗	✗	✗	✗
S.C. Datek Telecom S.R.L.	✗	✗	✗	✗

n/a – nu se aplică

Sursa: ANCOM, pe baza datelor raportate de furnizori

În ceea ce privește structura pieței serviciilor de linii închiriate – segmente de trunchi, pentru toate capacitățile, cota de piață a S.C. Romtelecom S.A. calculată în funcție de numărul de circuite s-a erodat continuu în ultimii 4 ani, până la ✗% în anul 2009 (vezi Tabelul nr. 13). Pe de altă parte, în funcție de veniturile obținute, S.C. Romtelecom S.A. înregistrează cote de piață semnificativ mai mici față de cele în funcție de numărul de circuite, coborând de pe poziția a patra în 2008 pe poziția a cincea în 2009, la o cotă de piață de numai ✗%. (Tabelul nr. 14).

Tabelul nr. 13: Cotele de piață în ceea ce privește serviciile de linii închiriate – segmente de trunchi, la nivel de gros, toate capacitățile, în perioada 2005 – 2009

Operator	31.12.2005	31.12.2006	31.12.2007	31.12.2008	31.12.2009
S.C. Romtelecom S.A.	✗	✗	✗	✗	✗
S.C. Prime Telecom S.R.L.	✗	✗	✗	✗	✗
S.C. Orange România S.A.	✗	✗	✗	✗	✗
S.C. GTS Telecom S.R.L.	✗	✗	✗	✗	✗
S.N. Radiocomunicații S.A.	✗	✗	✗	✗	✗
S.C. Combridge S.R.L.	✗	✗	✗	✗	✗
S.C. RCS & RDS S.A.	✗	✗	✗	✗	✗
S.C. Telecomunicații C.F.R. S.A.	✗	✗	✗	✗	✗
S.C. Euroweb Romania S.A.	✗	✗	✗	✗	✗
S.C. Teletrans S.A.	✗	✗	✗	✗	✗

S.C. Digicom Systems S.R.L.	✂	✂	✂	✂	✂
S.C. Dial Telecom S.R.L.	✂	✂	✂	✂	✂
S.C. Interoute S.R.L.	✂	✂	✂	✂	✂
S.C. SVF Management Prod Serv S.R.L.	✂	✂	✂	✂	✂
S.C. Datek Telecom S.R.L.	✂	✂	✂	✂	✂

n/a – nu se aplică

Sursa: ANCOM, pe baza datelor raportate de furnizori

Tabelul nr. 14: Cotele de piață ale furnizorilor de servicii de linii închiriate - segmente de trunchi, în funcție de veniturile obținute, la nivel de gros, în perioada 2008 - 2009

Operator	2008	2009
S.C. GTS Telecom S.R.L.	✂	✂
S.C. Telecomunicații C.F.R. S.A.	✂	✂
S.N. Radiocomunicații S.A.	✂	✂
S.C. Orange România S.A.	✂	✂
S.C. Romtelecom S.A.	✂	✂
S.C. Combridge S.R.L.	✂	✂
S.C. Prime Telecom S.R.L.	✂	✂
S.C. Teletrans S.A.	✂	✂
S.C. Euroweb Romania S.A.	✂	✂
S.C. RCS & RDS S.A.	✂	✂
S.C. Datek Telecom S.R.L.	✂	✂
S.C. Digicom Systems S.R.L.	✂	✂
S.C. SVF Management Prod Serv S.R.L.	✂	✂
S.C. Dial Telecom S.R.L.	✂	✂
S.C. Interoute S.R.L.	✂	✂

n/a – nu se aplică

Sursa: ANCOM, pe baza datelor raportate de furnizori

2.2.3.2. Infrastructura operatorilor alternativi

Există anumiți operatori alternativi care au investit în propria infrastructură de transport, devenind astfel furnizori activi sau potențiali de servicii de transport pentru alți operatori, și nu doar furnizori de servicii de linii închiriate - segmente de trunchi pentru propria activitate. În general, nu există diferențieri de natură tehnică între furnizarea serviciilor de linii închiriate la nivelul pieței de gros sau cu amănuntul, astfel încât operatorii alternativi pot utiliza infrastructura respectivă pentru a furniza servicii pe ambele piețe.

S.C. Orange România S.A. deține o rețea principală SDH (Synchronous Digital Hierarchy) având o structură inelară redundantă și securizată și o rețea PDH (Plesiosynchronous Digital Hierarchy) ce asigură legătura dintre unele orașe din exteriorul inelelor rețelei SDH, acoperind practic întreg teritoriul României. Prin această rețea, de aproximativ ✂ km, S.C. Orange România S.A. oferă servicii de linii închiriate, cu rate de transfer garantate, începând cu 64 kbps și până la capacități mari de tip STM1.

S.C. RCS & RDS S.A. operează o rețea importantă, cu lungimea de ✂ km, pe suport de fibră optică, și de ✂ km pe suport radio.

S.N. Radiocomunicații S.A. este unul din cei mai mari operatori, oferind servicii de linii închiriate - segmente de trunchi atât operatorilor de rețele publice fixe, cât și celor de rețele publice mobile. S.N. Radiocomunicații S.A. deține și exploatează una dintre cele mai extinse rețele pe suport radio de tip SDH din Europa Centrală și de Est, cu o lungime de ✂ km și o capacitate de până la 622 Mbps (STM-4), completată de rețeaua națională de radiorelee analogice de mare capacitate cu lungimea de ✂ km, care conectează marile orașe din România.

S.C. Telecomunicații CFR S.A. operează o rețea de fibră optică, de $\approx$ km – dintre care o treime este amplasată în subteran (OPUW – „optical underground wire”), iar două treimi sunt instalate suprateran (OPGW – „optical ground wire”) – cu puncte de prezență în $\approx$ de locații.

S.C. Prime Telecom S.R.L. operează o rețea de fibră optică de $\approx$ km în municipiul București, respectiv o rețea de $\approx$ km la nivel național.

La nivel național, S.C. Euroweb Romania S.A. poate furniza servicii de linii închiriate în cele mai mari 40 de municipii (orașe în care există și punct tehnic de prezență) operând o rețea națională proprie de fibră optică bazată pe tehnologia SDH și IP (Ethernet), cu o capacitate de transport de $n \times 10$ Gb și o lungime de $\approx$ km.

S.C. Teletrans S.A. operează o rețea de transport cu acoperire națională de aproximativ $\approx$ km, cu 9 inele, redundanță și capacități disponibile de $n \times E1$, STM1, STM4 precum și o altă rețea de transport cu lungimea de aproximativ $\approx$ km, organizată în 4 inele, utilizând tehnologia IP/MPLS, 8 rutere de bază, 32 rutere de margine, având capacități disponibile de STM1, STM4, STM16, STM64. S.C. Teletrans S.A. are puncte de prezență în 32 de municipii reședință de județ, acces la rețeaua de fibră optică în peste 110 locații și legături internaționale cu Ungaria, Bulgaria și Serbia.

Tabelul nr. 15 - Structura rețelei principalilor furnizori de servicii de linii închiriate din România, la data de 31 decembrie 2009

Operator	Tipuri de infrastructură	Tehnologii utilizate	Aria de furnizare	Lungimea infrastructurii de transport - backbone (km)
S.C. Romtelecom S.A.	fire metalice torsadate de cupru, fibră optică, radio	PCM, PDH, SDH, DWDM, TCP/IP, CDMA, DECT	la nivel național	39.577 km fibră optică
S.C. Teletrans S.A.	$\approx$	$\approx$	$\approx$	$\approx$
S.C. RCS & RDS S.A.	$\approx$	$\approx$	$\approx$	$\approx$
S.C. Prime Telecom S.R.L.	$\approx$	$\approx$	$\approx$	$\approx$
S.C. Telecomunicații C.F.R. S.A.	$\approx$	$\approx$	$\approx$	$\approx$
S.C. Orange România S.A.	$\approx$	$\approx$	$\approx$	$\approx$
S.C. GTS Telecom S.R.L.	$\approx$	$\approx$	$\approx$	$\approx$
S.C. Euroweb Romania S.A.	$\approx$	$\approx$	$\approx$	$\approx$
S.C. Dial Telecom S.A.	$\approx$	$\approx$	$\approx$	$\approx$
S.N. Radiocomunicații S.A.	$\approx$	$\approx$	$\approx$	$\approx$

Sursa: ANCOM, pe baza datelor raportate de furnizori

CAPITOLUL III

Piețele de gros corespunzătoare serviciilor de linii închiriate - segmente terminale

3.1. Considerații generale

În Recomandarea Comisiei Europene 2003/311/CE a fost identificată ca piață relevantă susceptibilă de reglementare *ex ante* piața serviciilor de linii închiriate – segmente terminale (piața nr. 13). De asemenea, lista piețelor relevante din Recomandarea Comisiei Europene 2003/311/CE includea piața cu amănuntul a setului minim de servicii de linii închiriate – piața nr. 7, precum și piața de gros a serviciilor de linii închiriate - segmente de trunchi – piața nr. 14.

În Recomandarea CE (forma revizuită a Recomandării Comisiei Europene 2003/311/CE), pe segmentul de capacități dedicate a mai fost identificată ca piață relevantă pentru reglementare *ex ante* doar piața serviciilor de linii închiriate – segmente terminale, indiferent de tehnologia utilizată pentru a furniza capacități dedicate. Piața serviciilor de linii închiriate – segmente de trunchi a fost exclusă din Recomandarea CE deoarece în majoritatea statelor membre au fost dezvoltate rețele de transport paralele care permit furnizarea de astfel de servicii, iar cele trei criterii nu mai sunt îndeplinite de această piață. În ceea ce privește piața cu amănuntul a setului minim de servicii de linii închiriate, în prezența reglementării la nivel de gros pe piața serviciilor de linii închiriate – segmente terminale, există suficiente indicii că se creează o piață concurențială la nivel cu amănuntul.

În anul 2003, Autoritatea a identificat ca piață relevantă specifică piața serviciilor de linii închiriate – segmente terminale (în conformitate cu Recomandarea Comisiei Europene 2003/311/CE), a analizat piața identificată și a desemnat S.C. Romtelecom S.A. ca având putere semnificativă, impunând în sarcina acesteia remediile necesare pentru rezolvarea problemelor concurențiale.

În acest capitol sunt prezentate concluziile ANCOM cu privire la revizuirea definiției și a situației concurențiale pe piața serviciilor de linii închiriate – segmente terminale, având în vedere Recomandarea CE, precum și cu privire la remediile ce trebuie impuse pe această piață.

În ceea ce privește serviciile de linii închiriate – segmente de trunchi, menționăm că, în cazul piețelor care nu mai sunt incluse în forma actuală a Recomandării CE, ANCOM nu are obligația de efectua o (nouă) analiză de piață, cu excepția situației în care, anterior, ar fi fost în vigoare măsuri de reglementare pe această piață. În acest din urmă caz, obligațiile existente trebuie revizuite și retrase numai în condițiile în care, date fiind condițiile naționale specifice, testul celor trei criterii nu mai este îndeplinit sau dacă piața este competitivă.

Așa cum am prezentat mai sus, până în prezent, în România, nu au fost impuse obligații *ex ante* în sarcina furnizorilor de servicii de linii închiriate - segmente de trunchi pe piața relevantă identificată de Autoritate în anul 2003 sau pe piața cu amănuntul a serviciilor de linii închiriate. Având în vedere că aceste piețe nu sunt incluse în Recomandarea CE, precum și faptul că nu au fost semnalate/identificate probleme concurențiale în ceea ce privește furnizarea acestor servicii, ANCOM nu va realiza o nouă analiză de piață cu privire la aceste servicii.

În plus, ANCOM subliniază că este aproape întotdeauna necesar ca serviciile tehnice sau auxiliare și/sau alte facilități necesare să fie furnizate împreună cu serviciul principal, furnizat pe piața relevantă. De exemplu, operatorii alternativi au nevoie de acces la spațiul de colocare (incluzând atât furnizarea spațiului fizic cât și a facilităților tehnice), precum și de alte servicii auxiliare sau conexe pentru a furniza, în mod eficient, servicii la nivelul pieței cu amănuntul. Astfel, în lipsa acestor facilități esențiale, necesare pentru furnizarea serviciilor de linii închiriate – segmente terminale, asigurarea concurenței efective pe piața relevantă identificată nu se poate realiza.

ANCOM nu a definit serviciile tehnice sau auxiliare ca fiind incluse în piața relevantă a produsului. Cu toate acestea, se vor impune obligații de a furniza astfel de servicii sau facilități în cazul în care acestea sunt considerate a fi necesare pentru a se asigura că obligațiile referitoare la piețele relevante ale produsului sunt eficiente⁸.

3.2. Piața cu amănuntul corespunzătoare serviciilor de linii închiriate – segmente terminale.

În mod obișnuit, punctul de plecare al analizei unei piețe de gros îl reprezintă identificarea pieței cu amănuntul corespunzătoare, în acest caz fiind vorba de identificarea granițelor pieței cu amănuntul a serviciilor de linii închiriate⁹. Scopul definirii pieței relevante este acela de a identifica în mod sistematic constrângerile concurențiale cu care se confruntă furnizorii de servicii de comunicații electronice din partea altor furnizori, facilitând astfel procesul de analiză a situației concurențiale pe piață, în vederea identificării eventualelor furnizori cu putere semnificativă, într-o etapă ulterioară.

În ceea ce privește serviciile de linii închiriate, această metodologie este dificil de aplicat. Așa cum am precizat și mai sus, funcționalitatea unui serviciu de linii închiriate este în principal aceea a unui serviciu de gros, utilizat îndeosebi ca suport pentru furnizarea de servicii de telefonie la puncte fixe, la puncte mobile, acces la internet sau servicii de retransmisie programelor audiovizuale pe piețele cu amănuntul. Prin urmare, condițiile de furnizare a serviciilor de linii închiriate la nivelul pieței de gros au o importanță majoră pentru furnizarea de servicii de comunicații electronice pe mai multe piețe cu amănuntul. În fapt, doar o mică parte din volumul de servicii de linii închiriate furnizate la nivel de gros este dezvoltat și utilizat pentru furnizarea de servicii de linii închiriate la nivelul pieței cu amănuntul (de exemplu, în anul 2009 au fost comercializate 8.729 linii închiriate-segmente terminale digitale la nivelul pieței de gros și doar 1.605 linii închiriate digitale la nivelul pieței cu amănuntul).

Cu toate acestea, ANCOM a realizat o delimitare a pieței cu amănuntul pentru a identifica constrângerile concurențiale cu care se confruntă furnizorii de servicii la nivelul pieței cu amănuntul. Punctul de plecare al analizei pentru identificarea pieței relevante a produsului îl reprezintă serviciul de linii închiriate clasic, așa cum a fost el definit la punctul 2.1. (serviciul care asigură o capacitate de transmisie simetrică, transparentă și permanentă între două puncte ale rețelelor, care nu permite comutarea la cererea utilizatorilor).

Pornind de la acest serviciu, în vederea identificării pieței relevante a produsului, ANCOM a analizat următoarele aspecte:

1. necesitatea definirii unei singure piețe relevante a produsului, indiferent de capacitatea de transmisie a liniilor închiriate oferite;
2. necesitatea definirii unei singure piețe relevante a produsului, indiferent de tehnologiile utilizate pentru a oferi linii închiriate;
3. substituibilitatea serviciilor de linii închiriate cu serviciile de transmisiuni de date.

3.2.1. Necesitatea definirii unei singure piețe relevante a produsului indiferent de capacitatea de transmisie a liniilor închiriate oferite

Înainte de realizarea unei analize privind includerea în piața relevantă a diferitelor categorii de servicii furnizate la nivel cu amănuntul, Autoritatea a analizat dacă este necesară definirea unor piețe relevante diferite în funcție de capacitatea de transmisie a liniilor închiriate. În vederea

---

⁸ A se vedea Expunerea de motive la Recomandarea CE, pag. 13.

⁹ A se vedea par. 7 din Recomandarea CE.

realizării acestei analize serviciile de linii închiriate au fost segmentate în trei categorii, în funcție de caracteristicile lor funcționale și de capacitatea de transmisie:

- linii închiriate analogice;
- linii închiriate digitale de capacitate de transmisie de până la și inclusiv 2 Mbps;
- linii închiriate digitale de capacitate de transmisie mai mari de 2 Mbps.

3.2.1.1. Analiza necesității includerii diferitelor tipuri de linii închiriate analogice în aceeași piață relevantă a produsului

ANCOM a analizat dacă diferitele tipuri de linii închiriate analogice pot fi incluse în aceeași piață relevantă a produsului. Astfel, Autoritatea a constatat că singurul furnizor de linii închiriate analogice din România este S.C. Romtelecom S.A. Aceasta furnizează următoarele tipuri de linii închiriate analogice pentru furnizarea de servicii de voce și de transmisiuni de date: M1040, M1020 și M1025. În consecință, în lipsa unor constrângeri concurențiale exercitate de alte servicii, S.C. Romtelecom S.A. poate stabili independent condițiile de furnizare pentru serviciile de linii închiriate analogice.

Având în vedere că în România există un singur furnizor de linii închiriate analogice și, în plus, acest furnizor este capabil să modifice tipul de serviciu de linie închiriată analogică furnizat în funcție de dinamica cererii într-un timp scurt și fără investiții majore, concluzia ANCOM este că toate tipurile de servicii de linii închiriate analogice fac parte din aceeași piață relevantă a produsului.

3.2.1.2. Analiza substituibilității serviciilor de linii închiriate analogice cu serviciile de linii închiriate digitale cu capacitatea de transmisie de până la și inclusiv 2 Mbps

ANCOM a analizat dacă, pornind de la tarifele și caracteristicile serviciilor de linii închiriate digitale de capacitate de transmisie de până la și inclusiv 2 Mbps și, respectiv, ale serviciilor de linii închiriate analogice, pot fi definite piețe relevante ale produsului diferite corespunzătoare celor două tipuri de servicii.

Substituibilitatea cererii

În ceea ce privește caracteristicile serviciilor, atât liniile închiriate analogice, cât și liniile închiriate digitale sunt conexiuni dedicate, punct la punct, transparente. În ceea ce privește utilizarea, liniile închiriate analogice și liniile închiriate digitale pot fi folosite atât pentru servicii de voce, cât și pentru transmisiuni de date. Cu toate acestea, liniile închiriate digitale permit furnizarea de capacități mai mari, iar serviciile furnizate prin intermediul liniilor închiriate digitale sunt mai variate decât cele furnizate prin intermediul liniilor închiriate analogice.

Din punctul de vedere al tarifelor există diferențe între liniile închiriate analogice și liniile închiriate digitale, tarifele acestora din urmă fiind mai mari.

Având în vedere cele de mai sus, este probabil ca o creștere mică, dar semnificativă și de durată a tarifelor serviciilor de linii închiriate digitale să nu determine un număr mare de utilizatori de astfel de linii să utilizeze linii închiriate analogice, în principal datorită posibilităților de utilizare comparativ mai limitate ale liniilor închiriate analogice. Astfel, utilizatorii înlocuiesc liniile închiriate analogice cu cele digitale de capacitate mică $n \times 64$ kbps în măsura în care (a) – nevoile de capacitate ale clienților cresc, ca urmare a dezvoltării afacerilor sau introducerii unor noi aplicații interne, mai performante și respectiv mai mari consumatoare de lărgime de bandă, și (b) – diferențele de preț între cele două categorii de linii închiriate sunt reduse. Pe de altă parte, o creștere mică, dar semnificativă și de durată a tarifelor practicate pentru liniile închiriate analogice ar putea fi un factor care contribuie la creșterea migrației existente către serviciile de linii închiriate digitale.

Astfel, din perspectiva cererii, există o substituibilitate unidirecțională a liniilor închiriate analogice cu liniile închiriate digitale.

Substituibilitatea ofertei

Liniile închiriate digitale n*64 kbps, adică cele cu capacitatea de până la și inclusiv 2 Mbps, pot fi furnizate utilizând interfețe tradiționale (PDH) sau alternative. Liniile închiriate analogice sunt furnizate utilizând exclusiv interfețe analogice și o pereche de fire metalice de cupru torsadate, în cazul în care acestea sunt furnizate în aria aceluiși comutator local (linii închiriate locale) sau, în cazul liniilor închiriate naționale (care presupun utilizarea unui segment din rețeaua de transmisiuni, de exemplu a S.C. Romtelecom S.A.), o pereche de fire de cupru torsadate în combinație cu un convertor analogic-digital pentru segmentul de linie închiriată care folosește rețeaua de transmisiuni.

Având în vedere tehnologiile de furnizare a liniilor închiriate, diferențele în materie de costuri pentru trecerea de la o linie închiriată cu o anumită capacitate la o linie închiriată cu capacitate imediat superioară sunt în general reduse: costuri de înlocuire sensibil apropiate ale echipamentelor terminale și costuri suplimentare cu porturile din categoria cros-conectori (DXCs) pentru multiplexare/demultiplexare canale de capacitate cros-conectoare de mai puțin de 2 Mbps, elemente cu o contribuție relativ scăzută în costul total al furnizării serviciilor.

Mai mult, o linie închiriată analogică poate fi adaptată pentru a furniza servicii de linii închiriate digitale n*64, cu capacitatea de până la și inclusiv 2 Mbps, prin schimbarea echipamentelor terminale analogice cu echipamente terminale digitale (PDH) și păstrarea mediului de transmisie (pereche de fire metalice torsadate de cupru).

Prin urmare, având în vedere ușurința cu care pot fi realizate aceste adaptări, de la analogic la digital și de la o capacitate dată la o capacitate imediat superioară, precum și costurile subsecvente reduse¹⁰, concluzia ANCOM este că cele două tipuri de servicii sunt substituibile din punctul de vedere al ofertei.

Concluzie

Având în vedere cele prezentate mai sus, pe baza existenței substituibilității ofertei, și parțial, al substituibilității cererii, concluzia ANCOM este că serviciile de linii închiriate analogice fac parte din aceeași piață relevantă a produsului cu serviciile de linii închiriate digitale de capacități de transmisie de până la și inclusiv 2 Mbps.

3.2.1.3. Analiza substituibilității serviciilor de linii închiriate cu capacitatea de transmisie de până la și inclusiv 2 Mbps cu serviciile de linii închiriate cu capacitatea de transmisie mai mare de 2 Mbps

ANCOM a analizat dacă serviciile de linii închiriate cu capacitatea mai mare de 2 Mbps fac parte din aceeași piață relevantă a produsului cu serviciile de linii închiriate cu capacitatea de transmisie de până la și inclusiv 2 Mbps și cu serviciile de linii închiriate analogice.

În primul rând, din perspectiva capacităților posibil a fi furnizate, spre deosebire de liniile închiriate digitale de tip n*64, pentru n = 1,2,3,4,5,6,8,10,12,15 și 16, incrementul de capacitate (între două capacități consecutive) fiind astfel de 64 kbps pentru capacitățile de până la 1 Mbps, de la 2 Mbps în sus incrementele de capacitate sunt incomparabil mai mari. De exemplu, între 2 Mbps și capacitatea imediat superioară (8 Mbps), incrementul de capacitate este de 6 Mbps. Ori, o discontinuitate de asemenea magnitudine în capacitate ar putea reflecta o discontinuitate atât în

---

¹⁰ Suplimentar, se poate remarca faptul că echipamentele terminale pot fi re-instalate de la un client la altul, astfel încât nu reprezintă costuri nerecuperabile

costurile furnizării serviciilor, cu impact asupra substituibilității ofertei, cât și în tarifele acestor servicii, cu impact asupra substituibilității cererii.

Substituibilitatea cererii

Având în vedere fenomenul de substituibilitate în lanț care se poate manifesta la nivelul serviciilor de linii închiriate cu capacități de transmisie diferite, pot exista indicii pentru a defini o singură piață care să includă serviciile de linii închiriate de capacitate mică și de capacitate mare. În cele ce urmează, vom analiza dacă sunt îndeplinite condițiile necesare definirii unei singure piețe relevante a produsului indiferent de capacitatea de transmisie a liniilor închiriate.

Capacitățile care pot fi furnizate prin intermediul tehnologiei PDH sunt 64 kbps / n*64 kbps / 2 Mbps / 8 Mbps / 34 Mbps / 140 Mbps, respectiv 155 Mbps / 622 Mbps / 2,5 Gbps / 10 Gbps prin intermediul tehnologiei SDH și 10 Mbps / 100 Mbps / 1000 Mbps / 10 Gbps prin intermediul tehnologiei Ethernet, acestea fiind principalele tehnologii de transmisie pentru furnizarea serviciilor de linii închiriate.

Astfel, serviciile de linii închiriate digitale au capacități de transmisie cuprinse între 64 kbps și 140 Mbps sau mai mari de 140 Mbps. Pe de o parte, având în vedere aceste valori extreme, este puțin probabil ca un utilizator care achiziționează un serviciu de linii închiriate având o capacitate mai mare (34 Mbps sau 140 Mbps) să considere serviciul de capacitate multiplu de 64 kbps ca fiind un substitut.

Pe de altă parte, așa cum am arătat la punctul 3.2.1.2. mai sus, serviciile de linii închiriate având capacități de transmisie de până la sau inclusiv 2 Mbps îndeplinesc condițiile necesare integrării în aceeași piață relevantă prin prisma mecanismului substituibilității în lanț, neexistând un punct de discontinuitate clar și permanent între diferite capacități. De exemplu, numărul de circuite ale unui utilizator de servicii de linii închiriate depinde de numărul de angajați și de numărul de locații diferite care trebuie conectate între ele. Aceasta înseamnă că un utilizator de linii închiriate care își dezvoltă afacerea sau performanțele aplicațiilor interne va putea să substituie serviciile de capacități reprezentând multipli ai unor capacități mai mici cu serviciile având capacități mai mari (de exemplu, din n*64 kbps în 2 Mbps), sau să multiplieze capacitățile mici pentru realizarea unei capacități superioare (de exemplu, din 2 Mbps în 4*2 Mbps).

Trecerea utilizatorului de la o capacitate la alta este condiționată de măsura în care există oferte adecvate în acest sens. Astfel, din punctul de vedere al cererii, necesitățile reale de capacitate ale utilizatorilor formează o curbă continuă în funcție de capacitate între 2 Mbps și 8 Mbps, în timp ce diferența mare dintre tarifele liniilor închiriate de 2 Mbps și 8 Mbps plasează serviciul de linii închiriate de capacitate mai mare în afara pieței serviciile de linii închiriate de capacități de transmisie de până la și inclusiv 2 Mbps din punct de vedere al cererii.

Substituibilitatea ofertei

Analiza datelor de pe piață a arătat că, pe de o parte, S.C. Romtelecom S.A. nu a furnizat linii închiriate cu capacități de peste 2 Mbps în intervalul 2005 - 2009. Pe de altă parte, nivelul tarifelor liniilor închiriate de mare capacitate (a se vedea tabelul nr. 6 și tabelul nr. 7) în contextul unei ponderi semnificative a costurilor fixe și comune la realizarea costurilor serviciilor, are o contribuție semnificativă la reducerea barierelor la intrarea pe acest segment de piață, stimulând interesul operatorilor alternativi să ofere cu precădere servicii de linii închiriate cu capacități de peste 2 Mbps, care asigură o profitabilitate sporită. Mai mult, din punctul de vedere al gradului de concentrare a pieței determinat în funcție de numărul de circuite, la data de 31 decembrie 2009, indicele HHI¹¹ era de 9.163 pentru segmentul de linii închiriate de capacități de până la și

---

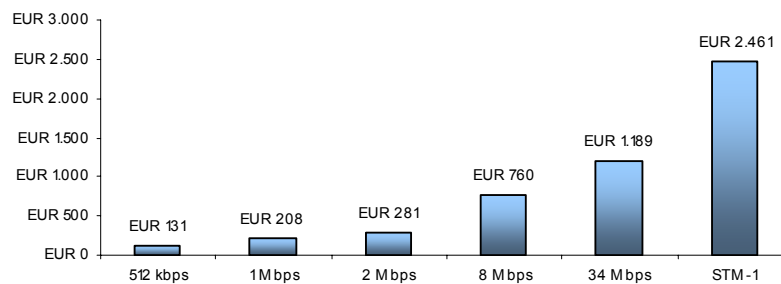
¹¹ Indicele Herfindahl – Hirschman (HHI) reprezintă suma pătratelor cotelor de piață deținute de furnizorii prezenți pe piață. Dacă HHI < 1.000, gradul de concentrare a pieței este mic; dacă 1.000 < HHI < 1.800, gradul de concentrare a pieței este moderat; dacă HHI > 1.800, gradul de concentrare a pieței este mare; dacă HHI = 10.000 înseamnă că există o situație de monopol;

inclusiv 2 Mbps și, respectiv, 2.043 pentru segmentul de linii închiriate de capacități de peste 2 Mbps, ceea ce denotă că condițiile concurențiale de la nivelul celor două segmente nu sunt omogene. De asemenea, trebuie observat că numărul de linii închiriate de capacități de peste 2 Mbps vândute pe piață este în continuare foarte scăzut (1,8% din numărul total de linii închiriate furnizate la 31 decembrie 2009 la nivelul pieței cu amănuntul), cererea de servicii de linii închiriate de mare capacitate fiind încă în proces de dezvoltare. De exemplu, la data de 31 decembrie 2009, erau comercializate 288 de linii închiriate de capacități de peste 2 Mbps, în creștere ușoară față de anii anteriori, 282 la data de 31 decembrie 2008 și 219 la data de 31 decembrie 2007.

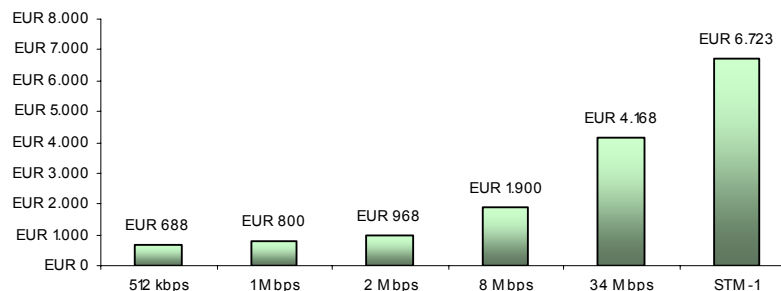
În ceea ce privește tarifele serviciilor de linii închiriate de capacități mai mari de 2 Mbps, așa cum se poate observa și în figura nr. 6, s-a constatat că acestea diferă semnificativ față de tarifele capacităților de transmisie de până la și inclusiv 2 Mbps și se stabilesc prin negociere directă, ceea ce ar putea indica faptul că, la nivelul capacității de transmisie de 2 Mbps, există o zonă de discontinuitate a substituibilității în lanț între serviciile de linii închiriate.

Figura nr. 6: Valorii medii ale tarifelor practicate pentru furnizarea serviciilor de linii închiriate cu capacitatea de 512 kbps, 1 Mbps, 2 Mbps, 8 Mbps 34 Mbps și STM-1, cu lungimea de 2 km și 200 km.

Valori medii ale tarifelor lunare practicate pentru furnizarea de linii închiriate de 2km

Valori medii ale tarifelor lunare practicate pentru furnizarea de linii închiriate de 200km

Sursa: ANCOM, pe baza datelor raportate de furnizori

Prin urmare, situația concurențială în ceea ce privește furnizarea de servicii de linii închiriate de capacități de până la și inclusiv 2 Mbps diferă de situația concurențială în ceea ce privește furnizarea de servicii de linii închiriate cu capacitatea de transmisie mai marel de 2 Mbps, susținând existența unei zone de discontinuitate a substituibilității în lanț între serviciile de linii închiriate de capacități mici (până la și inclusiv 2 Mbps) și cele de capacități mari (peste 2 Mbps), delimitată de capacitatea de transmisie de 2 Mbps.

Existența substituibilității ofertei între serviciile de linii închiriate cu diferite capacități de transmisie presupune ca furnizorii de servicii de linii închiriate de capacități mai mari de 2 Mbps să poată trece la furnizarea de servicii de linii închiriate de capacități de până la și inclusiv 2 Mbps (și vice-versa) într-un timp scurt și cu înregistrarea unor costuri scăzute, la o scară suficient de mare, ca răspuns la o creștere mică, dar semnificativă și de durată, a tarifelor pentru aceste servicii. În principiu, în ciuda contribuției semnificative a costurilor fixe și comune la realizarea serviciului, costul furnizării unui serviciu de linii închiriate depinde de capacitatea de transmisie furnizată și de suportul/mediul de transmisie utilizat. Astfel, poate fi dificil pentru un furnizor de servicii de linii închiriate de capacități mici să furnizeze linii închiriate de capacități mari, într-o perioadă scurtă de timp.

Furnizarea serviciilor de linii închiriate de capacități mai mici sau egale cu 2 Mbps este realizată de S.C. Romtelecom S.A. prin utilizarea pe segmentul terminal a unui mediu de transmisie compus din fire metalice torsadate de cupru. În condițiile progresului tehnic inexistent în materie de PDH și a specificului rețelei S.C. Romtelecom S.A.¹², creșterea la nivelul ierarhic standard imediat superior (8 Mbps) a capacității liniilor închiriate în toate nodurile rețelei nu se poate realiza într-un interval scurt de timp și fără investiții majore: simpla adăugare a unor echipamente astfel încât, pe lângă furnizarea de servicii de linii închiriate de capacități mai mici sau egale cu 2 Mbps, compania să furnizeze capacități de peste 2 Mbps, nu este suficientă, fiind în plus necesară înlocuirea totală sau cel puțin parțială a suportului/mediului de transmisie pe segmentul terminal. Această situație, de natură să explice cota de piață redusă a S.C. Romtelecom S.A. pe segmentul liniilor închiriate cu capacitatea de transmisie mai mare de 2 Mbps, reprezintă totodată un argument puternic în favoarea ruperii lanțului de substituibilitate la 2 Mbps.

Având în vedere aceste aspecte, concluzia ANCOM este aceea că un furnizor de servicii de linii închiriate de capacități de transmisie mici nu va putea începe să furnizeze servicii de linii închiriate de capacități mari, ca răspuns la o creștere mică, dar semnificativă și de durată, a tarifelor. Invers, chiar dacă furnizorii de servicii de linii închiriate de capacități mari ar avea posibilitatea tehnică de a furniza servicii de linii închiriate de capacități mici, ținând cont de investițiile considerabile necesare pentru furnizarea serviciilor de linii închiriate de capacități mari (de obicei, prin intermediul unor rețele de fibră optică) și de veniturile reduse care ar putea fi generate de furnizarea liniilor închiriate de capacități mici – nu ar exista rațiuni economice pentru o asemenea schimbare, în plus, operatorii alternativi fiind dezavantajați de lipsa ubicuității rețelelor proprii. Nu în ultimul rând trebuie menționat faptul că anvergura luată de dezvoltarea comunicațiilor în bandă largă în ultima perioadă de timp sugerează că tendințele legate de cererea de servicii de transport de capacitate tind să se îndrepte către capacități tot mai mari, astfel încât întoarcerea către capacități sub 2 Mbps este improbabilă.

Prin urmare, din analiza criteriului substituibilității ofertei rezultă, de asemenea, că piețele serviciilor de linii închiriate trebuie diferențiate în funcție de capacitatea de transmisie, punctul de delimitare fiind capacitatea de transmisie de 2 Mbps.

Concluzii

Concluzia ANCOM este aceea că serviciile de linii închiriate analogice și serviciile de linii închiriate cu capacitatea de transmisie de până la și inclusiv 2 Mbps formează o piață relevantă a produsului distinctă față de serviciile de linii închiriate cu capacitatea de transmisie mai mare de 2 Mbps.

---

¹² Rețeaua S.C. Romtelecom S.A. bazată pe un standard proprietar al Newbridge impune constrângeri suplimentare față de cele legate de distanță, în special în condițiile creșterii vitezei de transmisie la capacități de peste 2 Mbps. Pentru a păstra compatibilitatea cu echipamentele existente și totodată pentru a permite furnizarea de servicii de linii închiriate cu capacitate mai mare de 2 Mbps în toate punctele de furnizare acoperite de rețeaua actuală, aceasta ar trebui actualizată tot cu echipamente Newbridge, dar care nu se mai produc.

3.2.2. Necesitatea definirii unor piețe relevante ale produsului corespunzătoare serviciilor de linii închiriate, indiferent de tehnologia utilizată

Serviciul de linii închiriate constituie, așa cum am precizat mai sus, o conexiune dedicată care oferă o capacitate de transmisie simetrică, transparentă și permanentă între două puncte ale rețelelor, care nu permite comutarea la cererea utilizatorilor. Serviciul pe care îl achiziționează un utilizator de servicii de linii închiriate este posibilitatea de a transmite date cu respectarea anumitor parametri de calitate (capacitate, disponibilitate etc.). Din acest punct de vedere, pornind de la principiul neutralității tehnologice, tehnologia utilizată pentru furnizarea serviciului de linii închiriate este irelevantă. Atâta timp cât conexiunea își păstrează nivelul de calitate la care se furnizează serviciul respectiv, este irelevant pentru utilizator (indiferent dacă este utilizator final la nivelul pieței cu amănuntul sau operator la nivelul pieței de gros) dacă transmisia are loc prin intermediul firelor metalice torsadate, al fibrei optice, pe suport radio sau prin alte tehnologii, de asemenea este irelevant protocolul de transmisie utilizat (Ethernet, ATM etc.).

Serviciile care utilizează interfețe alternative (ATM, Ethernet, SAN, ESCON etc.) au evoluat rapid în ultimii ani, încorporând noi funcționalități tehnice, fiind utilizate din ce în ce mai des ca substitut al serviciilor de linii închiriate tradiționale. Aceste interfețe alternative permit atingerea unor niveluri de calitate comparabile cu cele ale liniilor închiriate tradiționale în special în ceea ce privește transparența (capacitatea de a transporta toate categoriile de aplicații, în timp real), de garantare a capacității și nu sunt limitate în ceea ce privește lungimea. De asemenea, aceste interfețe permit utilizarea pentru transportul VoIP în interiorul rețelelor. În plus, aceste interfețe alternative (în special Ethernet) asigură anumite funcționalități suplimentare față de liniile închiriate tradiționale, precum faptul că asigură o gamă mai variată de servicii și capacități și pot fi adaptate unor arhitecturi de tipul VPN, cu costuri de dezvoltare mai mici, dar cu facilități mai variate de utilizare.

Prin urmare, din punctul de vedere al cererii, din informațiile colectate de Autoritate de la furnizorii de servicii de linii închiriate a rezultat faptul că tehnologia utilizată nu este considerată de către utilizatori a fi o barieră pentru a schimba furnizorul. Aceasta concluzie susține ipoteza că există substituibilitate între diferitele tehnologii utilizate pe piață.

Din punctul de vedere al ofertei, pentru un furnizor de servicii de linii închiriate care utilizează fire metalice torsadate sau fibră optică trecerea la utilizarea unei interfețe alternative se poate realiza fără costuri ridicate, prin schimbarea echipamentelor de la cele două puncte terminale ale liniei. Acest fapt este valabil chiar și pentru capacități mai mari. În plus, echipamentele terminale pot fi reutilizate și instalate rapid.

În acest context, nu există motive pentru a defini piețe relevante ale produsului diferite în funcție de tehnologiile de transport care sunt utilizate. Astfel, piața relevantă a produsului este piața serviciilor de linii închiriate, indiferent de tehnologia utilizată.

Concluzii

Concluzia ANCOM este aceea că piața relevantă a serviciilor de linii închiriate include toate tipurile de tehnologii (fire metalice torsadate de cupru, fibră optică, radio etc.) precum și toate tipurile de interfețe și protocoale utilizate (Ethernet, ATM etc.).

3.2.3. Substituibilitatea serviciilor de linii închiriate cu serviciile de transmisiuni de date

Produsele și serviciile similare pot aparține unor piețe relevante ale produsului diferite dacă acestea diferă semnificativ din punctul de vedere al calității asigurate utilizatorilor finali. Acest lucru se poate întâmpla, în special în cazul în care utilizatorii finali (sau un număr semnificativ dintre aceștia) se încadrează în grupuri distincte, unii cu o puternică preferință pentru un nivel înalt de calitate și, în consecință, având o disponibilitate ridicată să plătească mai mult pentru a

beneficia de ea, și alții care nu pun același preț pe calitate și deci au o disponibilitate mai scăzută să plătească în plus. Acesta ar determina ca, în cazul aplicării testului monopolistului ipotetic pentru serviciile de calitate superioară, trecerea utilizatorilor la serviciile de calitate inferioară să fie nesemnificativă, astfel încât creșterea de preț impusă de monopolistul ipotetic să rămână profitabilă. Pe de altă parte, atunci când există o gamă suficient de variată de niveluri de calitate și prețuri poate exista un lanț de substituibilitate între aceste servicii, chiar dacă serviciile aflate la capetele lanțului nu sunt direct interschimbabile.

Pornind de la aceste considerente teoretice, ANCOM a realizat o comparație între serviciile de transmisiuni de date (de exemplu, care folosesc tehnologiile X.25, Frame Relay, ATM, TCP/IP) și serviciile de linii închiriate.

Autoritatea consideră că nivelul de substituibilitate dintre cele două servicii depinde, în principal, de posibilitatea asigurării unui anumit nivel de securitate și a garantării unei anumite capacități de transmisie utilizatorilor finali. Deși în aparență, liniile închiriate și serviciile de transmisiuni de date (în special VPN) răspund unor nevoi identice, precum transmiterea unor informații între diferite locații ale unui utilizator final, caracteristicile și parametrii de calitate ai acestor servicii sunt diferite. Serviciile de transmisiuni de date asigură o funcționalitate ridicată la un cost redus, dar la o calitate care depinde de stabilitatea și performanța serviciilor „suport” furnizate de rețeaua pe care sunt oferite serviciile de transmisiuni de date (e.g. rețeaua de acces la internet). Pe de altă parte, serviciile de linii închiriate oferă o legătură permanentă și transparentă între două puncte ale rețelei, asigurând o calitate și securitate a transmisiilor mult mai bune, dar la un tarif semnificativ mai ridicat.

Din datele culese de ANCOM rezultă că furnizorii de servicii de linii închiriate oferă în paralel și servicii de transmisiuni de date, dar în condiții tarifare substanțial diferite. Astfel, raportul dintre venitul mediu obținut din furnizarea unei linii închiriate cu capacitatea mai mică de 2 Mbps și venitul mediu obținut din furnizarea unei conexiuni de transmisiuni de date cu capacitatea mai mică de 2 Mbps este de 3 la 1.

Având în vedere cele de mai sus ANCOM consideră că serviciile de transmisiuni de date nu constituie un substitut pentru serviciile de linii închiriate ci, sunt mai degrabă servicii complementare.

Concluzii

Concluzia ANCOM este aceea că piața relevantă a serviciilor de linii închiriate nu include serviciile de transmisiuni de date.

3.2.4. Concluzii

Pe baza aspectelor prezentate mai sus, ANCOM definește două piețe relevante ale produsului cu amănuntul corespunzătoare serviciilor de linii închiriate:

1. Piața serviciilor de linii închiriate cu capacitatea de transmisie de până la și inclusiv 2 Mbps care cuprinde serviciile de linii închiriate analogice și digitale cu capacitatea de transmisie de până la și inclusiv 2 Mbps, indiferent de tehnologiile ori de protocoalele sau interfețele utilizate;

2. Piața serviciilor de linii închiriate cu capacitatea de transmisie mai mare de 2 Mbps care cuprinde serviciile de linii închiriate digitale cu capacitatea de transmisie mai mare de 2 Mbps, indiferent de tehnologiile ori de protocoalele sau interfețele utilizate.

3.2.5. Piața relevantă geografică

Piața geografică relevantă reprezintă zona în care sunt localizați furnizorii produselor din piața relevantă a produsului, zonă în care condițiile de concurență sunt suficient de omogene și care poate fi delimitată de arii geografice vecine datorită unor condiții concurențiale diferite¹³. De asemenea, conform Instrucțiunilor CE, în mod tradițional, identificarea pieței relevante geografice se realizează pe baza următoarelor criterii: aria acoperită de rețea și existența unor limite geografice impuse prin lege sau prin acte administrative¹⁴.

Analizând aceste criterii, Autoritatea a constatat că piața geografică relevantă corespunzătoare serviciilor de linii închiriate este națională, determinată de teritoriul României, având în vedere că nu au fost identificate zone geografice în care condițiile concurențiale să fie suficient de diferite de restul teritoriului și astfel să fie justificată delimitarea unor piețe locale distincte. Această concluzie este susținută inclusiv de caracterul multi – local al serviciilor de linii închiriate.

Conform informațiilor culese de la furnizorii de servicii de linii închiriate, marea majoritate a acestora nu-și limitează oferta la anumite regiuni, ci acționează la nivelul întregii țări.

Așa cum a fost precizat mai sus, de asemenea, furnizorii de servicii de linii închiriate și-au dezvoltat rețeaua la nivel național.

Deși există probabilitatea să apară variații ale cererii și ofertei, asociate, de exemplu, cu anumite grupuri de utilizatori care formează zone mai concentrate din punct de vedere geografic, acestea nu sunt de natură să determine limite clare și persistente ale unor segmente geografice de piață diferite. De asemenea, analiza datelor de piață a relevat faptul că nu există diferențe - în funcție de zona geografică - în ceea ce privește preferințele utilizatorilor pentru aceste servicii sau în ceea ce privește costurile înregistrate cu operarea rețelei în diferite zone geografice.

Date fiind caracteristicile specifice ale serviciilor de linii închiriate, furnizorii sunt nevoiți să dezvolte o ofertă de astfel de servicii la nivel național, deoarece clienții de dimensiuni mari care solicită de obicei servicii de linii închiriate au nevoie, într-o măsură mare, de furnizarea serviciilor la nivelul unei arii cât mai largi; mai mult decât atât, în momentul în care aceștia își extind activitatea și deschid noi subsidiare, furnizorul de servicii de linii închiriate trebuie să conecteze aceste subsidiare la orice locație ar dori compania-client, care se poate afla în oricare dintre localitățile rurale sau urbane din România.

Având în vedere aspectele prezentate mai sus, ANCOM consideră că dimensiunea geografică a piețelor relevante ale serviciilor de linii închiriate este națională, determinată de teritoriul României.

În consecință, **dimensiunea geografică a pieței serviciilor de linii închiriate cu capacitatea de transmisie de până la și inclusiv 2 Mbps și a pieței serviciilor de linii închiriate cu capacitatea de transmisie mai mare de 2 Mbps este națională, determinată de teritoriul României.**

3.3. Piețele de gros corespunzătoare serviciilor de linii închiriate – segmente terminale

Punctul de plecare al analizei de identificare a pieței relevante a produsului îl reprezintă serviciul de linii închiriate – segmente terminale definit de Autoritate în urma analizei de piață din anul 2003, și anume serviciul care oferă segmentul de linie închiriată–circuit total delimitat de un punct de interconectare pentru linii închiriate, situat la nivelul rețelei de transmisiuni regionale, al

---

¹³ Instrucțiunile CE și cazul *United Brands v. Commission*, [1978] ECR 207.

¹⁴ Instrucțiunile CE, paragraful 59.

rețelei de transmisiuni locale subordonate sau al rețelei de acces subordonate, potrivit arhitecturii rețelei, și un punct terminal din zona deservită de nodul de transmisiuni, aferent comutatorului de tranzit dintr-o rețea PSTN/ISDN sau de nodul de transmisiuni echivalent dintr-o rețea publică de comunicații electronice în raport de care este determinată rețeaua de transmisiuni regională. Piața identificată la acel moment a inclus toate tehnologiile utilizate și toate capacitățile de transmisie disponibile.

În scopul definirii pieței relevante a produsului, ANCOM a analizat următoarele aspecte:

1. Delimitarea serviciului de linii închiriate – segmente terminale de serviciul de linii închiriate – segmente de trunchi;
2. Necesitatea includerii în piața relevantă a produsului a serviciilor de acces necondiționat la bucla locală;
3. Necesitatea includerii în piața relevantă a produsului a serviciilor de „închiriere fibră optică neechipată”;
4. Necesitatea includerii în piața relevantă a produsului a tuturor serviciilor de linii închiriate - segmente terminale, indiferent de capacitatea de transmisie oferită.

3.3.1. Delimitarea și definirea segmentelor corespunzătoare serviciilor de linii închiriate - segmente terminale și serviciilor de linii închiriate - segmente de trunchi

Așa cum se arată în expunerea de motive la Recomandarea CE¹⁵, delimitarea segmentelor de rețea corespunzătoare serviciilor de linii închiriate - segmente terminale și, respectiv, serviciilor de linii închiriate – segmente de trunchi diferă de la o țară la alta, ca urmare a existenței unor topologii de rețea diferite.

Necesitatea definirii unor piețe relevante separate pentru serviciile de linii închiriate - segmente terminale și serviciile de linii închiriate - segmente de trunchi rezultă în principal din condițiile concurențiale diferite în ceea ce privește furnizarea acestora. Condițiile economice de furnizare a unor servicii de capacitate de rețea la nivelul rețelei de transport sunt diferite de furnizarea de servicii de capacitate dedicate la nivelul rețelei de acces. Investițiile în rețeaua de transport sunt realizate pentru deservirea zonelor cu trafic dens și concentrat, în timp ce rețeaua de acces realizează conectarea utilizatorilor finali. Prin urmare, rețeaua de acces implică de obicei transferul unor volume de trafic mai mici, la un nivel dezagregat, într-o arie mai extinsă. Pe de altă parte, la nivelul rețelei de transport, economiile de scară și de densitate pot fi realizate în general mai ușor sau la nivele mai reduse de investiții decât la nivelul rețelei de acces, datorită procesului de agregare sau concentrare a traficului.

În ceea ce privește delimitarea între segmentul corespunzător serviciului de linii închiriate - segmente terminale și segmentul corespunzător serviciului de linii închiriate - segmente de trunchi, aceasta ar trebui să se realizeze la nivelul punctului în care se observă o diferență clară între caracteristicile economice ale cererii sau ale ofertei de servicii de linii închiriate pe piața de gros, care reflectă condiții concurențiale diferite de furnizare a serviciilor de linii închiriate - segmente terminale, respectiv a serviciilor de linii închiriate - segmente de trunchi.

Pentru stabilirea limitelor și a definițiilor corespunzătoare serviciilor de linii închiriate - segmente terminale și, respectiv, a serviciilor de linii închiriate - segmente de trunchi, ANCOM a analizat structura și caracteristicile cererii și ale ofertei de servicii de linii închiriate puse la dispoziție sau achiziționate în perioada 2003 – 2009, așa cum au rezultat din răspunsurile operatorilor transmise Autorității în procesul de culegere a datelor.

Astfel, având în vedere că, la data de 31 decembrie 2009, mai mult de 80% dintre circuitele de linii închiriate – segmente terminale furnizate de către operatorul fost monopolist includeau o legătură a rețelei de transmisiuni între un nod al rețelei de transmisiuni situat la nivelul unei centrale de tranzit și un nod al rețelei de transmisiuni situat la nivelul unei centrale locale sau o legătură a rețelei de transmisiuni între două noduri ale rețelei de transmisiuni, situate la nivelul

---

¹⁵ Nota explicativă a Recomandării CE, pag. 38.

unor centrale locale, iar pentru mai mult de 99% dintre circuitele de linii închiriate – segmente terminale puse la dispoziție de către S.C. Romtelecom S.A. punctul de interconectare și punctul terminal al rețelei sunt situate în interiorul aceluiași județ, serviciul de linii închiriate - segmente terminale se definește ca fiind segmentul de linie închiriată - circuit total delimitat de un punct de interconectare pentru linii închiriate, situat la nivelul rețelei de transmisiuni regionale, al rețelei de transmisiuni locale subordonate sau al rețelei de acces subordonate, potrivit arhitecturii rețelei, și un punct terminal al rețelei situat în interiorul aceluiași județ cu punctul de interconectare, respectiv serviciul de linii închiriate care oferă acest segment pe piața de gros. Astfel, serviciul de linii închiriate - segmente terminale se constituie dintr-o legătură de interconectare, dintr-o legătură a rețelei de transmisiuni (dacă e cazul) și, respectiv, dintr-o legătură de acces la utilizatorul final, iar serviciul de linii închiriate – segmente de trunchi se constituie din segmentul de linie închiriată – circuit total, delimitat de două puncte de interconectare pentru linii închiriate situate la nivelul rețelei de transmisiuni. Liniile închiriate furnizate la nivel de gros care au punctul terminal în județul Ilfov iar punctul de interconectare în București vor fi considerate linii închiriate – segmente terminale.

De asemenea, trebuie menționat că serviciul de linii închiriate - segmente terminale și serviciul de linii închiriate - segmente de trunchi nu sunt substituibile din punct de vedere funcțional și, prin urmare, nu pot fi considerate servicii substituibile din punctul de vedere al cererii. Fiecare dintre cele două servicii îndeplinește o anumită funcție și satisface o anumită nevoie, fiind folosite ca servicii complementare. Un client al unuia dintre cele două servicii la nivelul pieței de gros nu ar putea alege celălalt serviciu ca răspuns la o creștere mică, dar semnificativă a prețului, dat fiind că fiecare dintre aceste servicii intră în alcătuirea unor părți diferite ale rețelei, iar cererea este determinată de nevoile specifice ale rețelei operate de utilizatorul de la nivelul pieței de gros.

În ceea ce privește substituibilitatea ofertei, un furnizor de servicii de linii închiriate - segmente de trunchi va trebui să facă investiții importante pentru a putea furniza servicii de linii închiriate - segmente terminale, ca urmare a faptului că furnizarea acestor din urmă servicii presupune construcția unei rețele de acces până la utilizatorii finali; în plus, asemenea investiții se realizează într-un termen lung. De asemenea, un operator care furnizează exclusiv servicii de linii închiriate - segmente terminale și dorește să intre pe piața serviciilor de linii închiriate - segmente de trunchi se va confrunta cu constrângeri determinate de investițiile semnificative ce trebuie realizate și timpul îndelungat necesar pentru furnizarea acestor servicii, ca urmare a faptului că este necesară dezvoltarea unei infrastructuri de capacitate mare, conectată la diferite locații dintr-un număr semnificativ de localități, pentru a putea concura cu operatorii deja existenți pe piață.

3.3.2. Necesitatea includerii în piața relevantă a produsului a serviciilor de acces la bucla locală

Substituibilitatea cererii

Din punctul de vedere al caracteristicilor funcționale, ANCOM precizează că există o serie de diferențe între serviciile de acces la bucla locală și serviciile de linii închiriate - segmente terminale. Accesul la bucla locală presupune punerea la dispoziție a circuitului fizic dintre punctul terminal al rețelei, aflat la punctul de prezență al abonatului, și repartitorul principal din rețeaua de acces a operatorului la care acel punct terminal al rețelei este conectat, în timp ce serviciul de linii închiriate - segmente terminale asigură punerea la dispoziție a unei capacități de transmisie permanente, dedicate, simetrice, între un punct terminal al rețelei și un punct de interconectare pentru linii închiriate. Astfel, spre deosebire de liniile închiriate - segmente terminale, serviciul de acces la bucla locală nu presupune furnizarea unor echipamente de transmisiuni, fiind un serviciu de acces la infrastructură.

De asemenea, în cazul accesului la bucla locală, există posibilitatea de a furniza servicii pe piața cu amănuntul doar abonaților deserviți de repartitorul principal la care se asigură accesul, spre deosebire de serviciile de linii închiriate - segmente terminale unde aria de furnizare este

reprezentată de întreg județul în care se află punctul de interconectare. Mai mult decât atât, în cazul accesului la bucla locală este absolut necesară colocarea la repartitorul principal respectiv, precum și utilizarea unei legături de transmisiuni între echipamentul colocat și cel mai apropiat punct de acces la rețeaua beneficiarului (serviciul „backhaul”).

Pe de altă parte, similar serviciilor de linii închiriate – segmente terminale, serviciile de acces la bucla locală pot fi utilizate ca suport pentru furnizarea de conexiuni de acces dedicat, simetric, punct-la-punct către puncte terminale ale rețelei, cel puțin la unul dintre capetele rețelei, indiferent de tehnologia folosită pentru furnizarea serviciului. Totuși, în România există puține circuite fizice care formează bucla locală puse la dispoziția altor furnizori (numărul acestora este încă *de minimis*), astfel încât, din punctul de vedere al cererii, substituibilitatea serviciilor de linii închiriate – segmente terminale cu serviciile de acces la bucla locală nu este relevantă pentru orizontul de timp al analizei, din perspectiva dinamicii pieței serviciilor de linii închiriate - segmente terminale.

Substituibilitatea ofertei

În prezent, în România, există un număr considerabil de furnizori alternativi de dimensiuni mici, care operează rețele de acces pe suport de cablu UTP/FTP sau fibră optică, dezvoltate la nivel local, care ar putea intra pe piață pentru a oferi servicii de linii închiriate - segmente terminale. Cu toate acestea, este puțin probabil ca operatori de asemenea dimensiuni ar putea trece de la activități care vizează în principal auto – furnizarea unor servicii la nivelul pieței de gros la furnizarea de servicii de linii închiriate - segmente terminale către terți. În primul rând, din punct de vedere tehnic, nu ar putea fi furnizate servicii echivalente serviciilor de linii închiriate din punct de vedere funcțional și calitativ. În al doilea rând, planurile de afaceri ale acestor furnizori au fost orientate spre furnizarea de servicii utilizatorilor finali, astfel încât, pentru a fi în măsură să ofere servicii de linii închiriate - segmente terminale la nivelul unei piețe de gros, aceștia ar trebui să realizeze investiții considerabile. În plus, acoperirea rețelei, în mod particular a rețelei de acces, joacă un rol important în acest context, deoarece niciun alt operator nu ar putea intra pe piață asigurând o acoperire geografică a rețelei comparabilă cu cea a S.C. Romtelecom S.A. Așadar, ANCOM concluzionează că, din punctul de vedere al substituibilității ofertei, serviciile de acces la bucla locală nu pot fi considerate substituibile cu serviciile de linii închiriate - segmente terminale.

Concluzii

Opinia ANCOM este aceea că, deși serviciile de acces la bucla locală ar putea, cel puțin din perspectivă funcțională, să fie, în principiu, substituibile cu serviciile de linii închiriate - segmente terminale, iar pe termen lung ar putea avea un impact asupra stabilirii limitelor pieței serviciilor de linii închiriate - segmente terminale, din punctul de vedere al substituibilității cererii și al ofertei, aceste servicii nu pot fi considerate ca determinând aceeași piață relevantă a produsului în orizontul de timp al analizei.

3.3.3. Analiza necesității includerii în piața relevantă a produsului a serviciilor de acces la „fibră optică neechipată” (dark fibre)

Substituibilitatea cererii

Fibra optică neechipată constituie un element pasiv al rețelelor de comunicații electronice, care permite transportul semnalelor între două puncte ale rețelei, dacă este echipată cu elementele active corespunzătoare, puse la dispoziție de operatorul rețelei sau de un terț. Din punctul de vedere al caracteristicilor tehnice, fibra optică neechipată, la fel ca perechile de fire metalice torsadate de cupru, poate constitui suportul fizic pentru furnizarea de servicii de linii închiriate - segmente terminale. În mod similar accesului la bucla locală, ANCOM subliniază că, spre deosebire de accesul la fibra optică neechipată care este un serviciu de acces la infrastructură, serviciul de linii închiriate - segmente terminale presupune furnizarea unor echipamente de transmisiuni cel puțin la punctul de interconectare și la utilizatorul final.

Totuși, în cazul unei creșteri mici, dar semnificative și de durată, a tarifelor serviciilor de linii închiriate - segmente terminale, un furnizor de servicii de linii închiriate pe piața cu amănuntul, care ar cumpăra un serviciu de linii închiriate - segmente terminale, nu ar putea utiliza în schimb un serviciu de acces la „fibra optică neechipată”, care reprezintă, în sine, o ofertă de gros de servicii de acces la infrastructură. Pentru a putea furniza servicii de linii închiriate pe piața cu amănuntul, furnizorul - cumpărător ar trebui să echipeze în mod corespunzător suportul de fibră optică la care se realizează accesul, ceea ce implică investiții suplimentare semnificative. Prin urmare, cele două servicii nu sunt substituibile din punctul de vedere al caracteristicilor tehnice și funcționale.

Substituibilitatea ofertei

În cazul unei creșteri mici, dar semnificative și de durată, a tarifelor serviciilor de linii închiriate - segmente terminale, un furnizor care oferă acces la „fibra optică neechipată” nu ar putea intra pe piața de gros a serviciilor de linii închiriate - segmente terminale, fără a realiza investiții suplimentare semnificative și a întâmpina întârzieri importante în lansarea comercială a serviciilor. Astfel, pentru a permite furnizarea de servicii de linii închiriate segmente terminale este necesară instalarea de echipamente de transmisiuni în fiecare nod al rețelei, ceea ce determină investiții semnificative.

Concluzii

ANCOM consideră că serviciile de acces la „fibra optică neechipată” și serviciile de linii închiriate - segmente terminale nu fac parte din aceeași piață relevantă a produsului din punctul de vedere al substituibilității cererii și ofertei, pentru orizontul de timp al analizei.

3.3.4. Necesitatea includerii în piața relevantă a produsului a tuturor serviciilor de linii închiriate - segmente terminale, indiferent de capacitatea de transmisie oferită

Având în vedere faptul că liniile închiriate – segmente terminale constituie un element esențial în furnizarea serviciilor de linii închiriate – circuit total la nivelul pieței cu amănuntul, precum și datorită faptului că, din punct de vedere funcțional, nu există diferențe semnificative între serviciile de linii închiriate furnizate la nivelul pieței de gros și, respectiv, la nivelul pieței cu amănuntul, ANCOM consideră că argumentele prezentate la punctul 3.2.1. sunt aplicabile și la nivelul pieței de gros corespunzătoare serviciilor de linii închiriate - segmente terminale.

Este important de menționat că, la fel ca la nivelul pieței cu amănuntul, S.C. Romtelecom S.A. nu furnizează servicii de linii închiriate – segmente terminale cu capacitatea de transmisie mai mare de 2 Mbps.

De asemenea, dacă analizăm gradul de substituibilitate între liniile închiriate – segmente terminale cu capacitatea de 2 Mbps, 8 Mbps și 34 Mbps, investigația de cost realizată de ANCOM¹⁶ a reliefat o ruptură la nivelul costurilor de gros: furnizarea pe segmentul terminal a unei capacități de 8 Mbps în configurația 4*2 Mbps (singurul nivel intermediar posibil, standardizat, între 2 Mbps și 34 Mbps) este mai costisitoare comparativ cu furnizarea unei capacități de 34 Mbps: o capacitate de 8 Mbps presupune multiplicarea a 4 capacități de 2 Mbps, la un cost LRAIC de aproape 414 de euro (respectiv, 103,5 euro pentru 2 Mbps), în timp ce furnizarea unui segment terminal cu capacitatea de 34 Mbps determină un cost de 143 de euro.

---

¹⁶ A se vedea modelul LRAIC+ al rețelei de acces

3.3.5. Concluzii

Prin urmare, pe baza criteriului substituibilității cererii și a criteriului substituibilității ofertei, ANCOM concluzionează că piețele relevante ale produsului sunt următoarele:

1. **Piața serviciilor de linii închiriate – segmente terminale cu capacitatea de transmisie de până la și inclusiv 2 Mbps** care cuprinde serviciile care oferă segmentul de linie închiriată - circuit total delimitat de un punct de interconectare pentru linii închiriate, situat la nivelul rețelei de transmisiuni regionale, al rețelei de transmisiuni locale subordonate sau al rețelei de acces subordonate, potrivit arhitecturii rețelei, și un punct terminal al rețelei situat în interiorul aceluiași județ cu punctul de interconectare capacitatea de transmisie de până la și inclusiv 2 Mbps, indiferent de tehnologiile ori de protocoalele sau interfețele utilizate;

2. **Piața serviciilor de linii închiriate – segmente terminale cu capacitatea de transmisie mai mare de 2 Mbps** care cuprinde serviciile care oferă segmentul de linie închiriată - circuit total delimitat de un punct de interconectare pentru linii închiriate, situat la nivelul rețelei de transmisiuni regionale, al rețelei de transmisiuni locale subordonate sau al rețelei de acces subordonate, potrivit arhitecturii rețelei, și un punct terminal al rețelei situat în interiorul aceluiași județ cu punctul de interconectare, cu capacitatea de transmisie mai mare de 2 Mbps, indiferent de tehnologiile ori de protocoalele sau interfețele utilizate.

3.4. Piața geografică relevantă

Așa cum precizăm mai sus, piața geografică reprezintă zona în care sunt localizați furnizorii produselor din piața relevantă a produsului, zonă în care condițiile de concurență sunt suficient de omogene și care poate fi delimitată de arii geografice vecine datorită unor condiții concurențiale diferite. Totodată, în cazul rețelelor de comunicații electronice, dimensiunea geografică a pieței relevante se analizează pornind de la aria de acoperire a rețelelor care permit furnizarea serviciilor analizate. Aria de acoperire a unei rețele reprezintă principalul criteriu de definire a pieței geografice relevante, având în vedere faptul că nivelul de concurență este dependent de existența și disponibilitatea infrastructurii adecvate pentru a furniza servicii în aria respectivă.

Deși există probabilitatea să apară variații ale cererii și ofertei, asociate, de exemplu, cu anumite grupuri de clienți care formează zone mai concentrate din punct de vedere geografic, acestea nu sunt de natură să determine limite clare și persistente ale unor segmente geografice de piață diferite. De asemenea, analiza datelor de piață a relevat faptul că nu există diferențe - în funcție de zona geografică - în ceea ce privește preferințele clienților pentru aceste servicii sau în ceea ce privește costurile înregistrate cu operarea rețelei în diferite zone geografice.

Având în vedere faptul că liniile închiriate - segmente terminale constituie un element esențial pentru furnizarea serviciilor de linii închiriate la nivelul pieței cu amănuntul, iar piața serviciilor de linii închiriate cu amănuntul a fost definită la nivel național, existența unor anumite zone geografice în care nivelul de concurență este mai ridicat datorită prezenței furnizorilor alternativi, nu pare să reprezinte o constrângere efectivă de preț pentru furnizorul monopolist ipotetic care acționează la nivel național. De asemenea, în ceea ce privește ofertele furnizorilor alternativi, acestea nu sunt diferențiate la nivel geografic pe baza unor criterii clare, iar ANCOM nu deține informații din care să rezulte că la nivel geografic condițiile concurențiale sunt diferite cu privire la furnizarea serviciilor de linii închiriate – segmente terminale.

În plus obligațiile impuse anterior S.C. Romtelecom S.A. pe piața serviciilor de linii închiriate – segmente terminale sunt uniforme la nivel național.

Având în vedere aspectele prezentate mai sus, ANCOM consideră că **piețele geografice corespunzătoare serviciilor de linii închiriate - segmente terminale sunt naționale.**

CAPITOLUL IV

Definirea piețelor relevante susceptibile de reglementare ex ante corespunzătoare serviciilor de linii închiriate – segmente terminale

4.1. Considerații de ordin general

ANCOM a identificat două piețe relevante separate corespunzătoare serviciilor de linii închiriate - segmente terminale:

- piața serviciilor de linii închiriate – segmente terminale cu capacitatea de transmisie de până la și inclusiv 2 Mbps;
- piața serviciilor de linii închiriate – segmente terminale cu capacitatea de transmisie mai mare de 2 Mbps.

Potrivit recitalului 17 din Recomandarea CE, autoritățile de reglementare pot identifica și defini piețe diferite față de cele incluse în această recomandare, cu respectarea principiilor legislației din domeniul concurenței, a instrucțiunilor Comisiei Europene privind realizarea analizelor de piață și evaluarea puterii semnificative pe piață, în condițiile aplicării „testului celor trei criterii”. În Recomandarea Comisiei Europene 2003/311/CE, în care se identifica ca piață relevantă susceptibilă de reglementare *ex ante* piața serviciilor de linii închiriate – segmente terminale, se preciza că este posibilă o segmentare a pieței, în funcție de capacitățile mari și capacitățile mici. Această precizare nu se mai regăsește în noua Recomandare CE. De asemenea, anterior, au fost impuse obligații cu privire la furnizarea serviciilor de linii închiriate – segmente terminale, indiferent de capacitatea liniei. Pentru a determina dacă mai este necesară menținerea acestor obligații cu privire la ambele piețe relevante este necesară evaluarea acestor piețe, din punctul de vedere al necesității aplicării reglementării *ex ante*. Având în vedere cele de mai sus, ANCOM a decis să aplice „testul celor trei criterii” pentru cele două piețe corespunzătoare serviciilor de linii închiriate – segmente terminale.

În acest sens, se va analiza dacă sunt îndeplinite, în mod cumulativ, următoarele criterii:

1. prezența unor bariere ridicate și netranzitorii (de natură structurală sau legală) la intrarea pe piață;
2. absența caracteristicilor pieței analizate care să indice evoluția acesteia către concurență efectivă;
3. aplicarea în mod exclusiv a legislației concurenței nu este suficientă pentru remedierea problemelor concurențiale.

4.2. Piața serviciilor de linii închiriate – segmente terminale cu capacitatea de transmisie de până la și inclusiv 2 Mbps

4.2.1. Bariere ridicate și netranzitorii la intrarea pe piață

Conform Recomandării CE¹⁷, evaluarea primului criteriu ia în considerare două tipuri de bariere la intrarea pe piață: barierele de natură legală și barierele de natură structurală¹⁸. Ținând cont că barierele legale la intrarea pe piață rezultă din dispozițiile legilor sau ale altor acte administrative care au efect direct asupra condițiilor de intrare și poziționare a furnizorilor pe piața relevantă, nedepinzând de condițiile economice, ANCOM consideră că astfel de bariere nu pot exista pe piața serviciilor de linii închiriate – segmente terminale cu capacitatea de transmisie de

---

¹⁷ Nota Explicativă al Recomandării CE, pag. 8-9.

¹⁸ Este posibil să existe anumite bariere de ordin strategic ca urmare a acțiunilor întreprinse de către furnizorul fost monopolist la intrarea pe piață a unor furnizori noi. Dacă furnizorul fost monopolist aplică anumite strategii în mod exclusiv pentru a descuraja intrarea pe piață, este necesar ca aceste practici să fie luate în considerare atunci când se analizează nivelul barierelor existente la intrarea pe piață. Cu toate acestea, barierele care apar ca urmare a unor astfel de practici care afectează situația concurențială pe piață sunt analizate în momentul evaluării celui de-al treilea criteriu.

până la și inclusiv 2 Mbps, odată cu eliminarea drepturilor exclusive, la data de 31 decembrie 2002.

Barierile structurale există la intrarea pe piață atunci când nivelul tehnologiei, structura costurilor asociate acestora și nivelul cererii sunt în măsură să creeze condiții neechilibrate între furnizorii existenți și concurenții potențiali, capabile să conducă la împiedicarea sau la întârzierea intrării pe piață relevantă a acestora din urmă. De exemplu, barierele structurale pot consta în existența pe piață a unor avantaje absolute de cost, economii de scară și scop, constrângeri legate de capacitate, precum și a unor costuri fixe nerecuperabile ridicate pe care le presupune intrarea pe piață. Prin urmare, ANCOM va analiza existența barierelor structurale din următoarele puncte de vedere:

- nivelul costurilor fixe nerecuperabile la intrarea pe piață;
- economiile de scară și de scop;
- controlul unei infrastructuri greu de duplicat.

Conform Notei explicative a Recomandării CE, „[...] în momentul analizării barierelor la intrarea pe o anumită piață nu este suficient să se examineze dacă pe piața analizată au intrat sau există premisele să intre furnizori noi, ci, mai ales, dacă intrarea pe piață în vederea furnizării serviciilor respective este sustenabilă și se poate realiza imediat. Astfel, intrarea pe o piață la o scară limitată nu poate fi considerată suficientă, fiind puțin probabil să exercite constrângeri concurențiale asupra furnizorului cu putere semnificativă. De asemenea, barierele la intrarea pe o anumită piață depind de nivelul minim al volumului de vânzări care se poate obține pentru a putea concura în mod eficient pe respectiva piață și de nivelul costurilor fixe nerecuperabile înregistrate”.

Costurile fixe nerecuperabile, economiile de scară și de scop

Intrarea pe piața serviciilor de linii închiriate – segmente terminale cu capacitatea de transmisie de până la și inclusiv 2 Mbps este asociată cu înregistrarea unor costuri nerecuperabile substanțiale. Pentru a intra pe această piață cu o ofertă viabilă din punct de vedere comercial, un furnizor trebuie să își extindă rețeaua la nivel național, astfel încât să poată furniza servicii de linii închiriate – segmente terminale. De asemenea, dacă un furnizor ar decide totuși să investească în dezvoltarea unei rețele care să permită furnizarea de servicii de linii închiriate, acesta și-ar focaliza investiția pentru a furniza servicii care să-i permită rapid recuperarea investiției, precum serviciile de linii închiriate cu capacitatea mai mare de 2 Mbps.

Pe de altă parte, în cazul în care există o rețea dezvoltată la nivel național, care permite furnizarea unor servicii de linii închiriate – segmente terminale cu capacitatea mai mare de 2 Mbps, operatorii unor astfel de rețele nu ar fi motivați să intre pe o astfel de piață, datorită veniturilor scăzute care ar rezulta din furnizarea acestor tipuri de servicii.

Așa cum precizăm mai sus, operatorii alternativi care vor să intre pe această piață trebuie să suporte costuri fixe considerabile (dezvoltarea infrastructurii de canalizație, instalarea liniilor de cupru sau de fibră optică) care se transformă într-un avantaj concurențial pentru S.C. Romtelecom S.A. Chiar dacă, teoretic, operatorii alternativi ar furniza serviciile de linii închiriate – segmente terminale cu capacitatea de transmisie de până la și inclusiv 2 Mbps prin intermediul unor soluții alternative, la care aceștia ar avea deja acces, precum accesul necondiționat la bucla locală, perechile de fire metalice de cupru torsadate sau accesul la fibră optică neechipată, aceste soluții nu sunt de natură să determine reducerea costurilor fixe nerecuperabile, ca urmare a faptului că aceste opțiuni sunt foarte puțin exploatate de operatorii alternativi.

Economiile de scară apar atunci când costul total mediu pe unitatea de produs al unui furnizor scade odată cu creșterea vânzărilor, pentru un nivel al producției corelat cu nivelul cererii pe piață. Economiile de scară sunt influențate de factori tehnologici și manageriali, și rezultă din scăderea costurilor fixe pe unitatea de produs ca urmare a creșterii volumului vânzărilor. Economiile de scop apar ca urmare a avantajului de cost pe care îl are un furnizor care furnizează două sau mai multe produse sau servicii, utilizând aceleași mijloace, față de cei care furnizează un

singur produs sau serviciu. Furnizarea de servicii de linii închiriate – segmente terminale se caracterizează prin economii de scară și scop semnificative.

Furnizarea serviciilor de linii închiriate – segmente terminale către terți este asociată cu economii de scară, deoarece costurile cu echipamentele din nodurile de transmisiuni sau din locațiile altor operatori nu cresc semnificativ în funcție de capacitate. Economii de scop rezultă din faptul că infrastructura asociată poate fi folosită pentru a furniza mai multe servicii, precum servicii de telefonie sau servicii de transmisiuni de date.

Controlul asupra unei infrastructuri greu de duplicat

S.C. Romtelecom S.A. deține controlul asupra rețelei cu cea mai mare acoperire la nivel de teritoriu, prin intermediul căreia oferă servicii de linii închiriate – segmente terminale cu capacitatea de transmisie de până la și inclusiv 2 Mbps, iar mare parte din costurile de infrastructură de rețea fie au fost înregistrate la niveluri inferioare costurilor de înlocuire din prezent, fie au fost deja parțial amortizate. Aria de acoperire a rețelei S.C. Romtelecom S.A. permite acestui operator să suporte costuri incrementale relativ scăzute în momentul instalării de linii închiriate – segmente terminale de până la și inclusiv 2 Mbps pentru a furniza servicii către un anumit utilizator sau o anumită zonă. Operatorii alternativi au intrat recent pe piață, iar rețelele lor de acces nu au o acoperire teritorială care să poată substitui acoperirea rețelei S.C. Romtelecom S.A. Aceștia ar trebui să suporte costuri fixe nerecuperabile substanțiale pentru a-și extinde rețelele de acces. Aceste bariere structurale la intrarea pe piață există mai ales în ceea ce privește furnizarea pe piața de gros de servicii de linii închiriate – segmente terminale de capacități de transmisie mici de până la și inclusiv 2 Mbps, cu profitabilitate redusă, mai ales în absența economiilor de scară și scop.

Prin urmare, operatorii alternativi nu doresc să intre pe această piață de gros a serviciilor de linii închiriate – segmente terminale de capacități de transmisie mici și să realizeze investiții în infrastructura de acces pentru acest tip de linii (situație care determină un avantaj concurențial pentru S.C. Romtelecom S.A., deoarece acesta își va utiliza rețeaua de acces deja instalată).

4.2.2. Absența caracteristicilor pieței analizate care să indice evoluția acesteia către concurență efectivă

Cel de-al doilea criteriu urmărește evaluarea măsurii în care piața analizată prezintă caracteristicile care să indice evoluția acesteia către concurență efectivă, în absența unor reglementări ex ante.

Aplicarea acestui criteriu implică investigarea situației concurențiale dincolo de barierele existente la intrarea în piață, ținând cont că, chiar în condițiile în care o piață este caracterizată de bariere semnificative la intrare, o serie de alți factori structurali sau caracteristici ale pieței pot reprezenta argumente în favoarea faptului că piața tinde spre concurență efectivă. De exemplu, în cazul piețelor cu un număr limitat de furnizori operaționali, având structuri de costuri diferite și caracterizate de o cerere elastică, cotele de piață se pot schimba în timp și/sau se poate înregistra o scădere a prețurilor, acestea reprezentând elemente structurale dinamice care pot conduce la evoluția pieței către concurență efectivă.

ANCOM a evaluat acest de-al doilea criteriu prin prisma cotelor de piață și a condițiilor concurențiale existente.

Cotele de piață

ANCOM subliniază că S.C. Romtelecom S.A. a deținut în mod constant o cotă de piață ridicată, de peste 50%, în perioada 2005 - 2009. Din 2005 până în 2006, S.C. Romtelecom S.A. a deținut o cotă de piață de peste 75% în ceea ce privește furnizarea serviciilor de linii închiriate - segmente terminale cu capacitatea de transmisie de până la și inclusiv 2 Mbps. În perioada 2007 - 2009, așa cum rezultă și din tabelul nr. 16, cota sa de piață a fost fluctuantă, dar s-a menținut la un nivel mai ridicat de 60%.

De asemenea, așa cum se poate observa din tabelul nr. 17, cota de piață a S.C. Romtelecom S.A. în funcție de venituri înregistrează un nivel ridicat, apropiat cotei determinate în funcție de numărul de linii însă mai mare decât aceasta, reflectie a tarifelor comparativ mai ridicate ale acestui furnizor. Analizând evoluția datelor de piață, ANCOM apreciază că este puțin probabil ca operatorii alternativi să-și crească semnificativ cota de piață în orizontul de timp supus analizei, datorită barierelor care împiedică extinderea acestora pe piață. Astfel, o cotă de piață de peste 60% în funcție de numărul de circuite și de aproximativ 70% în funcție de venituri este un indicator care demonstrează faptul că S.C. Romtelecom S.A. deține încă putere semnificativă pe piața de gros a serviciilor de linii închiriate - segmente terminale cu capacitatea de transmisie de până la și inclusiv 2 Mbps. Prin urmare, ANCOM este de părere că valorile cotelor de piață actuale nu indică o evoluție a pieței relevante către concurență efectivă.

Tabelul nr. 16: Cotele de piață în funcție de numărul de circuite de linii închiriate – segmente terminale cu capacitatea de până la și inclusiv 2 Mbps, în perioada 2005-2009

Operator	31.12.2005	31.12.2006	31.12.2007	31.12.2008	31.12.2009
S.C. Romtelecom S.A.	77,42%	82,60%	71,20%	75,01%	63,01%
S.C. Orange România S.A.	✗	✗	✗	✗	✗
S.C. Prime Telecom S.R.L.	✗	✗	✗	✗	✗
S.C. RCS & RDS S.A.	✗	✗	✗	✗	✗
S.C. Euroweb Romania S.A.	✗	✗	✗	✗	✗
S.C. Combridge S.R.L.	✗	✗	✗	✗	✗
S.C. Digicom Systems S.R.L.	✗	✗	✗	✗	✗
S.C. Interoute S.R.L.	✗	✗	✗	✗	✗
S.C. Datek Telecom S.R.L.	✗	✗	✗	✗	✗
S.C. SVF Management Prod Serv S.R.L.	✗	✗	✗	✗	✗
S.C. Netaccess S.R.L.	✗	✗	✗	✗	✗

n/a – nu se aplică

Sursa: ANCOM, pe baza datelor raportate de furnizori

Tabelul nr. 17: Cotele de piață în funcție de veniturile obținute de furnizorii de servicii de linii închiriate - segmente terminale cu capacitatea de până la și inclusiv 2 Mbps, în perioada 2008 - 2009

Operator	31.12.2008	31.12.2009
S.C. Romtelecom S.A.	77,93%	69,14%
S.C. RCS & RDS S.A.	✗	✗
S.C. Orange România S.A.	✗	✗
S.C. Euroweb Romania S.A.	✗	✗
S.C. Prime Telecom S.R.L.	✗	✗
S.C. Interoute S.R.L.	✗	✗
S.C. Dial Telecom S.R.L.	✗	✗
S.C. Combridge S.R.L.	✗	✗
S.C. Digicom Systems S.R.L.	✗	✗

S.C. Netaccess S.R.L.	✂	✂
S.C. SVF Management Prod Serv S.R.L.	✂	✂
S.C. Datek Telecom S.R.L.	✂	✂

n/a – nu se aplică

Sursa: ANCOM, pe baza datelor raportate de furnizori

Condițiile concurențiale

În prezent, în România, 12 operatori comercializează servicii de linii închiriate - segmente terminale cu capacitatea de transmisie de până la și inclusiv 2 Mbps. În anul 2005, operatorii alternativi au avut o cotă de piață de 22,58%, aceasta ajungând la 36,99% în 2009 (a se vedea tabelul nr. 17).

ANCOM consideră, pe baza datelor prezentate mai sus, că nu există indicii suficiente că piața serviciilor de linii închiriate – segmente terminale cu capacitatea de până la și inclusiv 2 Mbps tinde spre concurență în orizontul de timp al prezentei analize de piață. În absența reglementărilor, ar fi improbabil ca operatorii alternativi să poată influența semnificativ libertatea S.C. Romtelecom S.A. de a stabili termeni și condiții discreționare pentru furnizarea de linii închiriate - segmente terminale cu capacitatea de până la și inclusiv 2 Mbps.

4.2.3. Aplicarea în mod exclusiv a legislației concurenței nu este suficientă

Evaluarea ultimului criteriu este necesară pentru determina în ce măsură problemele concurențiale identificate pe piață pot fi remediate prin utilizarea măsurilor *ex post*, în conformitate cu prevederile dreptului concurenței.

Reglementările *ex ante* se aplică în mod complementar față de legislația generală din domeniul concurenței, în condițiile în care experiența acumulată pe piața națională și internațională dovedește că utilizarea doar a acestui instrument nu reușește să asigure existența unei concurențe efective pe piață. Astfel, reglementările *ex ante* intervin atunci când este necesară impunerea unor măsuri complexe pe piața relevantă, care pot implica, de exemplu, realizarea unei evidențe contabile separate, implementarea unui anumit sistem de contabilitate a costurilor sau monitorizarea unor parametri tehnici, ori atunci când intervenția frecventă sau promptă pe piața relevantă este indispensabilă.

Principala problemă pe piață, creată de barierele ridicate și netranzitorii la intrarea pe piață, în absența oricărei manifestări pe termen mediu a concurenței, este constituită de posibilitatea tarifării excesive a cumpărătorilor de servicii de linii închiriate - segmente terminale cu capacitatea de până la și inclusiv 2 Mbps. O altă problemă este constituită de lipsa stimulentei pentru operatorul fost monopolist de creștere a eficienței. Prin urmare, un remediu adecvat la aceste probleme este impunerea obligației de control al tarifelor.

Având în vedere cele de mai sus, opinia ANCOM este că doar aplicarea *ex post* a legislației din domeniul concurenței nu este suficientă pentru a controla în mod eficient tarifele practice de S.C. Romtelecom S.A. și, în special, nu asigură fundamentarea în funcție de costuri a acestor tarife. Aplicarea în mod exclusiv a legislației din domeniul concurenței nu furnizează instrumentele necesare pentru impunerea unor astfel de obligații.

Prin urmare, ANCOM a ajuns la concluzia că, în ceea ce privește piața relevantă analizată, cel de-al treilea criteriu este, de asemenea, îndeplinit.

4.2.4. Concluzii

Datorită condițiilor specifice legate de furnizarea serviciilor de linii închiriate - segmente terminale cu capacitatea de până la și inclusiv 2 Mbps din România, cele trei criterii au fost îndeplinite, în mod cumulativ.

Prin urmare, ANCOM pornește de la premisa că, în România, piața de gros a serviciilor de linii închiriate - segmente terminale cu capacitatea de transmisie de până la și inclusiv 2 Mbps este susceptibilă de reglementare *ex ante*.

4.3. Piața serviciilor de linii închiriate – segmente terminale cu capacitatea de transmisie mai mare de 2 Mbps

4.3.1. Bariere ridicate și netranzitorii la intrarea pe piață

Conform Recomandării CE¹⁹, evaluarea primului criteriu ia în considerare două tipuri de bariere la intrarea pe piață: barierele de natură legală și barierele de natură structurală²⁰. Ținând cont că barierele legale la intrarea pe piață rezultă din dispozițiile legilor sau ale altor acte administrative care au efect direct asupra condițiilor de intrare și poziționare a furnizorilor pe piața relevantă, nedepinzând de condițiile economice, ANCOM consideră că astfel de bariere nu pot exista nici pe piața serviciilor de linii închiriate – segmente terminale cu capacitatea de transmisie mai mare de 2 Mbps, având în vedere eliminarea drepturilor exclusive la data de 31 decembrie 2002.

Așa cum precizam mai sus, barierele structurale există la intrarea pe piață atunci când nivelul tehnologiei, structura costurilor asociate acestora și nivelul cererii sunt în măsură să creeze condiții neechilibrate între furnizorii existenți și concurenții potențiali, capabile să conducă la împiedicarea sau la întârzierea intrării pe piața relevantă a acestora din urmă.

Barierele structurale la intrarea pe piață par să se aplice atât segmentului aferent serviciilor de linii închiriate - segmente terminale cu capacitatea de până la și inclusiv 2 Mbps, cât și celui aferent serviciilor de linii închiriate - segmente terminale cu capacitatea mai mare de 2 Mbps. Cu toate acestea, în cazul serviciilor de linii închiriate - segmente terminale cu capacitatea mai mare de 2 Mbps, informațiile din piață arată că aceste bariere la intrarea pe piață sunt mai ușor de depășit atâta timp cât costurile fixe greu de recuperat și avantajul S.C. Romtelecom S.A. de a avea o rețea de acces bine dezvoltată (deși este o rețea pe suport de fire metalice torsadate de cupru) nu împiedică intrarea pe piață.

Mai mulți furnizori și-au dezvoltat rețele la nivel național care permit furnizarea de linii închiriate cu capacitatea mai mare de 2 Mbps, chiar dacă acoperirea acestor rețele este mai restrânsă decât a rețelei prin intermediul căreia S.C. Romtelecom S.A. furnizează servicii de linii închiriate cu capacitatea de până la și inclusiv 2 Mbps.

Acești operatori alternativi au investit în rețele de fibră optică, care permit asigurarea unor capacități de transmisie mai mari. Este important de menționat că numărul furnizorilor de servicii de linii închiriate - segmente terminale de capacități mari a ajuns la 11 furnizori în anul 2009, față de 4 furnizori în anul 2005.

De asemenea, cu toate că S.C. Romtelecom SA. are avantajul de a putea folosi infrastructura asociată (canalizație, stâlpi etc.) aferentă rețelei de cupru pentru a-și moderniza rețeaua în vederea furnizării de servicii de linii închiriate - segmente terminale de capacități mari, acesta este un furnizor nesemnificativ pe această piață, existând numeroși alți operatori alternativi care oferă astfel de servicii.

De asemenea, ANCOM consideră că la intrarea pe serviciilor de linii închiriate - segmente terminale cu capacitatea mai mare de 2 Mbps pot exista bariere care constau în avantaje de cost și economii de scară și scop. În cazul anumitor elemente, precum rețeaua de acces, costul instalării acestora este foarte ridicat. Mai mult, un furnizor nou-intrat este nevoit să își recupereze un nivel ridicat al costurilor fixe și comune de la o bază mai mică de utilizatori proprii în comparație cu furnizor deja intrat pe piață. Un alt avantaj de care poate beneficia S.C.

---

¹⁹ Nota Explicativă al Recomandării CE, pag. 8-9.

²⁰ Este posibil să existe anumite bariere de ordin strategic ca urmare a acțiunilor întreprinse de către furnizorul fost monopolist la intrarea pe piață a unor furnizori noi. Dacă furnizorul fost monopolist aplică anumite strategii în mod exclusiv pentru a descuraja intrarea pe piață, este necesar ca aceste practici să fie luate în considerare atunci când se analizează nivelul barierelor existente la intrarea pe piață. Cu toate acestea, barierele care apar ca urmare a unor astfel de practici care afectează situația concurențială pe piață sunt analizate în momentul evaluării celui de-al treilea criteriu.

Romtelecom S.A. rezultă din integrarea pe verticală a activității, care îi permite obținerea anumitor economii în ceea ce privește costurile cu operațiunile de dezvoltare și operare a rețelei. Cu toate acestea, având în vedere că din furnizarea de servicii de linii închiriate – segmente terminale cu capacitatea mai mare de 2 Mbps pot fi obținute venituri ridicate, care permit recuperarea destul de rapidă a investiției, există suficiente motivații pentru un operator să intre pe această piață. De asemenea, dezvoltarea unei rețele care să permită furnizarea de servicii de linii închiriate, îi va permite acestui furnizor să ofere pe piață și alte servicii, precum servicii de telefonie și servicii de transmisiuni de date.

Având în vedere cele de mai sus, concluzia ANCOM este aceea că barierele existente la intrarea pe piața serviciilor de linii închiriate - segmente terminale cu capacitatea mai mare de 2 Mbps nu sunt suficient de ridicate pentru a împiedica intrarea pe piață a noi furnizori de astfel de servicii.

4.3.2. Absența caracteristicilor pieței analizate care să indice evoluția acesteia către concurență efectivă

Cel de-al doilea criteriu urmărește evaluarea măsurii în care piața analizată prezintă caracteristicile care să indice evoluția acesteia către concurență efectivă, în absența unor reglementări *ex ante*. Modalitatea de aplicare a acestui criteriu este detaliată la pct. 4.2.3.

ANCOM a evaluat cel de-al doilea criteriu pe piața serviciilor de linii închiriate – segmente terminale cu capacitatea de transmisie mai mare de 2 Mbps prin prisma cotelor de piață și a condițiilor concurențiale existente.

Cotele de piață

Așa cum reiese și din tabelul nr. 18, principalul furnizor de servicii de linii închiriate - segmente terminale cu capacitatea de transmisie mai mare de 2 Mbps este S.C. Prime Telecom S.R.L. care deținea, la data de 31 decembrie 2009, o cotă de piață, în funcție de numărul de circuite, de aproximativ 30%, dar mult mai scăzută în funcție de venituri (aproximativ 3%, tabelul nr. 19). S.C. Romtelecom S.A. nu a furnizat în anul 2009 servicii de linii închiriate - segmente terminale cu capacitatea de transmisie mai mare de 2 Mbps (așa cum se poate vedea și în tabelul nr. 18, cota de piață a S.C. Romtelecom S.A. scăzuse deja la 0,73% în anul 2008).

Tabelul nr. 18: Cote de piață în funcție de numărul de circuite de linii închiriate - segmente terminale cu capacitatea de transmisie mai mare de 2 Mbps, în perioada 2005 – 2009

Operator	31.12.2005	31.12.2006	31.12.2007	31.12.2008	31.12.2009
(valori absolute)	479	914	1.184	1.638	1.882
S.C. Prime Telecom S.R.L.	30	30	30	30	30
S.C. Combridge S.R.L.	30	30	30	30	30
S.C. Euroweb Romania S.A.	30	30	30	30	30
S.C. Orange România S.A.	30	30	30	30	30
S.C. Digicom Systems S.R.L.	30	30	30	30	30
S.C. Teletrans S.A.	30	30	30	30	30
S.C. RCS & RDS S.A.	30	30	30	30	30
S.C. Dial Telecom S.R.L.	30	30	30	30	30
S.C. DATEK Telecom S.R.L.	30	30	30	30	30
S.C. SVF Management Prod Serv S.R.L.	30	30	30	30	30
S.C. Netaccess S.R.L.	30	30	30	30	30
S.C. Romtelecom S.A.	n/a	1,53%	1,18%	0,73%	n/a

n/a – nu se aplică

Sursa: ANCOM, pe baza datelor raportate de furnizori.

De asemenea, este important de precizat că, în ceea ce privește cotele de piață determinate în funcție de veniturile din aceleași servicii se poate observa că nu există operatori care să dețină o cotă de piață mai mare de 30%, patru dintre aceștia având cote de piață mai mari de 19%.

Tabelul nr. 19: Cotele de piață în funcție de veniturile obținute de furnizorii de servicii de linii închiriate - segmente terminale cu capacitatea mai mare de 2 Mbps, în perioada 2008 - 2009

Operator	31.12.2008	31.12.2009
S.C. Orange România S.A.	✂	✂
S.C. Combridge S.R.L.	✂	✂
S.C. Euroweb Romania S.A.	✂	✂
S.C. Prime Telecom S.R.L.	✂	✂
S.C. DATEK Telecom S.R.L.	✂	✂
S.C. Teletrans S.A.	✂	✂
S.C. SVF Management Prod Serv S.R.L.	✂	✂
S.C. Digicom Systems S.R.L.	✂	✂
S.C. RCS & RDS S.A.	✂	✂
S.C. Dial Telecom S.R.L.	✂	✂
S.C. Netaccess S.R.L.	✂	✂
S.C. Romtelecom S.A.	9,52%	n/a

n/a – nu se aplică

Sursa: ANCOM, pe baza datelor raportate de furnizori

Analiza condițiilor concurențiale pe piață

În prezent, în România, există 11 operatori care oferă la nivelul pieței de gros servicii de linii închiriate - segmente terminale cu capacitatea mai mare de 2 Mbps. Este important de precizat că, în anul 2009, S.C. Romtelecom S.A. nu a furnizat astfel de servicii.

Unul dintre cei 11 operatori, și anume S.C. Prime Telecom S.A., are o cotă de piață de ✂% în funcție de numărul de circuite, dar de numai ✂% în funcție de venituri. Chiar dacă există un operator cu o cotă de piață de ✂%, ANCOM consideră că dinamica pieței tinde către concurență efectivă. Astfel, cotele de piață în funcție de numărul de circuite sunt fluctuante în timp, de exemplu S.C. Prime Telecom S.A., avea, în anul 2009, o cotă de piață de ✂%, dar deținea o cotă de piață semnificativ mai mică în anul anterior (✂%), în anul 2007 de peste ✂% sau de ✂% în anul 2006, în timp ce în anul 2005 deținea o cotă de piață de peste ✂%.

Este important de menționat și că volumul pieței serviciilor de linii închiriate segmente terminale cu capacitatea de transmisie mai mare de 2 Mbps este în continuare foarte mic (mai puțin de 2.000 de circuite), astfel încât cotele de piață se schimbă rapid, la modificări nesemnificative ale pieței.

Un alt indicator important care poate oferi un indiciu cu privire la nivelul de concurență pe o anumită piață este indicele Herfindahl-Hirschman. Astfel, HHI pe piața serviciilor de linii închiriate - segmente terminale cu capacitatea de transmisie mai mare de 2 Mbps, calculat în funcție de numărul de circuite, a atins valoarea de 3.156 în anul 2009, cu mult în scădere față de anul 2005 când atingea nivelul de 8.336, ceea ce indică faptul că gradul de concentrare a pieței este în scădere.

Ținând cont de caracteristicile pieței prezentate mai sus, de numărul mare de operatori prezenți pe această piață și cotele de piață deținute, atât în funcție de venituri, cât și de conexiuni, ANCOM consideră că această piață tinde către concurență efectivă, al doilea criteriu nefiind îndeplinit.

4.3.3. Aplicarea în mod exclusiv a legislației concurenței nu este suficientă

Reglementările ex ante se aplică în mod complementar față de legislația generală din domeniul concurenței, în condițiile în care experiența acumulată pe piața națională și internațională dovedește că utilizarea doar a acestui instrument nu reușește să asigure existența unei concurențe efective pe piață.

Așa cum precizează și Comisia Europeană, este posibil ca anumite probleme concurențiale să se mențină sau să reapară după retragerea măsurilor de reglementare ex ante impuse pe piața de gros a serviciilor de linii închiriate - segmente terminale cu capacitatea de transmisie mai mare de 2 Mbps. Având în vedere cota de piață de 0,73% deținută de S.C. Romtelecom S.A. în anul 2008 și faptul că în anul 2009 acesta nu a furnizat servicii de linii închiriate - segmente terminale de astfel de capacități, numărul furnizorilor alternativi, precum și puterea acestora pe piață, apreciem că S.C. Romtelecom S.A. nu mai este în măsură să exercite presiuni pe această piață, de natură să elimine concurenții prezenți și potențiali și nici să practice tarife excesive, chiar dacă decide să re-entre pe această piață.

Posibilele probleme concurențiale ce ar fi foarte puțin probabil să apară pe piață, ar putea fi determinate de furnizorii cu cote de piață mai mari care ar putea avea un comportament unilateral sau coordonat vizând stabilirea concertată a prețurilor, refuzul de a furniza servicii anumitor operatori activi pe piața cu amănuntul sau furnizarea în condiții dezavantajoase a serviciilor. Atunci când astfel de strategii constituie o înțelegere anticoncurențială ori o practică concertată sau un abuz de poziție dominantă, dreptul concurenței reprezintă instrumentul potrivit pentru a remedia astfel de deficiențe ale pieței. De asemenea, dreptul concurenței asigură elementele necesare pentru a sancționa manifestarea unui comportament anticoncurențial din partea unuia sau mai multor operatori pe piețele aflate în strânsă legătură cu piața pe care dețin o poziție dominantă, în cazul în care aceștia ar utiliza avantajele pe care le au pe piața de gros, pentru a impune condiții abuzive pe piața cu amănuntul.

În ceea ce privește necesitatea menținerii reglementării ex ante pentru a fi prevenite posibilele abuzuri de poziție dominantă, trebuie precizat că o astfel de intervenție se justifică numai în mod excepțional, acolo unde piața nu asigură prin mecanismele proprii promovarea concurenței, iar pe piața relevantă este necesară adoptarea unor măsuri complexe combinate cu o intervenție frecventă și rapidă a autorității de reglementare. Regula o constituie aplicarea legislației generale în domeniul concurenței. Având în vedere că piața serviciilor de linii închiriate - segmente terminale cu capacitatea de transmisie mai mare de 2 Mbps are o dinamică care tinde către concurența efectivă, rezultă că intervenția specifică, prin intermediul reglementării ex ante, nu mai este necesară. În acest caz, legislația din domeniul concurenței asigură instrumentele necesare pentru a contracara eventualele practici anticoncurențiale pe această piață.

ANCOM consideră că orice problemă concurențială poate fi remediată de către Consiliul Concurenței, care va putea stabili dacă anumite practici constituie sau nu un abuz de poziție dominantă conform dreptului concurenței.

4.3.4. Concluzii cu privire la aplicarea „testului celor trei criterii”

ANCOM a prezentat opinia în ceea ce privește măsura în care piața serviciilor de linii închiriate - segmente terminale cu capacitatea de transmisie mai mare de 2 Mbps se mai justifică a fi considerată susceptibilă pentru reglementare *ex ante*, pe baza îndeplinirii cumulative a celor trei criterii. Întrucât, în urma analizei, ANCOM consideră că cele trei criterii nu sunt îndeplinite cumulativ, obligațiile impuse anterior pe această piață urmează a fi retrase.

În ceea ce privește primul criteriu, deși există anumite bariere la intrarea pe piață, este puțin probabil ca acestea să fie foarte ridicate astfel încât intrarea pe piață să fie împiedicată sau îngreunată. Cu toate acestea, chiar dacă ar fi existat bariere ridicate la intrarea pe piață, analiza celui de-al doilea criteriu arată că, dintr-o perspectivă dinamică, piața serviciilor de linii închiriate - segmente terminale cu capacitatea de transmisie mai mare de 2 Mbps tinde către concurență efectivă.

În ceea ce privește aplicarea celui de-al treilea criteriu, ANCOM consideră că orice problemă concurențială poate fi remediată de către Consiliul Concurenței, care va putea stabili dacă anumite practici constituie sau nu un abuz de poziție dominantă conform dreptului concurenței.

4.3.5. Obligațiile specifice în sarcina operatorului cu putere semnificativă

Prin Decizia președintelui ANRC nr. 1379/2003, Autoritatea a impus în sarcina S.C. Romtelecom S.A. anumite obligații în ceea ce privește furnizarea serviciilor de linii închiriate – segmente terminale, indiferent de capacitatea de transmisie asigurată.

S.C. Romtelecom S.A. i s-au impus următoarele obligații, care vizau și serviciile de linii închiriate - segmente terminale cu capacitatea de transmisie mai mare de 2 Mbps:

- de a permite accesul și utilizarea unor elemente specifice ale rețelei și a infrastructurii asociate. Operatorul are obligația de a oferi servicii de interconectare pentru linii închiriate – segmente terminale, asigurând o capacitate de transmisie transparentă și permanentă, dedicată Beneficiarului, între un punct terminal al propriei rețele și un punct de interconectare pentru linii închiriate. De asemenea, S.C. Romtelecom S.A. are obligația de a oferi operatorilor accesul la toate serviciile necesare pentru ca aceștia să poată furniza propriile servicii, incluzând accesul la serviciile de asistență operațională și sistemele informaționale, obligația de colocare a echipamentelor operatorilor, precum și obligația de a respecta anumite termene maxime pentru negocierea și implementarea acordurilor de interconectare;

- de transparență (publicare a unei oferte de referință pentru interconectare);
- de nediscriminare;
- de control al tarifelor, pe baza metodei „retail minus“;
- de evidență contabilă separată.

4.3.6. Retragera obligațiilor impuse în sarcina S.C. Romtelecom S.A. cu privire la furnizarea serviciilor de linii închiriate - segmente terminale cu capacitatea de transmisie mai mare de 2 Mbps. Intrarea în vigoare a retragerii obligațiilor.

Având în vedere că piața serviciilor de linii închiriate - segmente terminale cu capacitatea de transmisie mai mare de 2 Mbps nu a fost determinată ca fiind susceptibilă pentru reglementare *ex ante*, ANCOM nu mai poate menține sau impune noi obligații pe această piață. Însă, atunci când o pe o piață există concurență efectivă, în cazul în care Autoritatea a impus anterior măsuri de reglementare, acestea trebuie retrase²¹.

Cadrul de reglementare aplicabil la nivelul Uniunii Europene precizează că Autoritățile trebuie să retragă obligațiile impuse dacă, în urma realizării unei analize, rezultă că pe piețele analizate există concurență efectivă. Cu atât mai mult în cazul în care piețele reglementate nu mai sunt relevante pentru impunerea de măsuri *ex ante*, obligațiile impuse anterior în sarcina furnizorilor cu putere semnificativă trebuie retrase. Astfel, atunci când nu se mai justifică impunerea de obligații ca urmare a neîndeplinirii cumulative a celor trei criterii, obligațiile în vigoare trebuie retrase. La nivelul Uniunii Europene există deja state membre care, în urma revizuirii piețelor relevante, au retras remediile impuse în prima sau în a doua rundă de analize, atunci când cele trei criterii nu au fost îndeplinite cumulativ pentru a identifica piețe relevante susceptibile pentru reglementare *ex ante*²².

ANCOM a analizat măsura în care obligațiile existente pot fi retrase dacă evaluarea aplicării testului celor trei criterii s-a realizat pe o piață distinctă, mai restrânsă decât cea definită anterior, dar piețele analizate au format un întreg, care se suprapune în totalitate peste serviciile incluse în

---

²¹ Conform art. 16 alin. (3) Directiva-cadru.

²² În Republica Cehă, piața cu amănuntul corespunzătoare apelurilor la puncte fixe nu a mai fost reglementată întrucât primul criteriu nu a fost îndeplinit. De asemenea, în Polonia, ca urmare a neîndeplinirii primului criteriu, piața serviciilor de tranzit al apelurilor și piața serviciilor de linii închiriate-segment de trunchi nu au fost identificate ca fiind susceptibile de reglementare *ex ante*. Recent, în Irlanda au fost retrase obligațiile impuse pe piețele corespunzătoare serviciilor de apeluri furnizate la puncte fixe.

piața identificată anterior. Serviciile pentru care a fost aplicat testul celor trei criterii fac parte din serviciile care au fost supuse reglementării și pentru care, în prezent, există obligații impuse. Astfel, există o suprapunere totală între serviciile analizate în prezent și serviciile care au făcut obiectul analizei trecute, chiar dacă piețele au fost definite în mod distinct, mai segmentat. Prin urmare, ANCOM consideră că aplicarea testului celor trei criterii este suficientă pentru a retrage obligațiile impuse pe piața serviciilor de linii închiriate - segmente terminale cu capacitatea de transmisie mai mare de 2 Mbps.

În general, atunci când sunt retrase anumite obligații impuse în sarcina unui furnizor cu putere semnificativă, este necesar ca furnizorii care au calitatea de cumpărători și sunt afectați de această măsură să cunoască din timp schimbările intervenite pe piață. Astfel, concurenții ar putea avea nevoie de o perioadă de adaptare a planurilor lor de afaceri pentru a putea răspunde posibilelor schimbări ale tarifelor serviciilor de linii închiriate segmente terminale cu capacitatea mai mare de 2 Mbps ce ar putea fi introduse de S.C. Romtelecom S.A.

Cu toate acestea, având în vedere că în anul 2009 S.C. Romtelecom S.A. nu a furnizat servicii de linii închiriate - segmente terminale cu capacitatea mai mare de 2 Mbps, ANCOM consideră că retragerea obligațiilor impuse nu va avea un impact semnificativ asupra furnizorilor care achiziționează servicii de linii închiriate – segmente terminale la nivel de gros și, prin urmare, consideră că nu este necesară stabilirea unei perioade de tranziție.

Concluzia ANCOM, în ceea ce privește serviciile de linii închiriate - segmente terminale cu capacitatea mai mare de 2 Mbps, este aceea că obligațiile de transparentă, nediscriminare, ținere a evidenței contabile separate, furnizare a anumitor servicii și acordarea accesului la anumite facilități, precum și de control al tarifelor, impuse în sarcina S.C. Romtelecom S.A. trebuie retrase imediat după intrarea în vigoare a măsurilor supuse consultării publice.

4.3.7. Retragera obligațiilor impuse în sarcina S.C. Romtelecom S.A. cu privire la furnizarea serviciilor de linii închiriate - segmente terminale cu capacitatea de transmisie de până la și inclusiv 2 Mbps unde punctul terminal al rețelei nu este situat în interiorul aceluiași județ cu punctul de interconectare. Intrarea în vigoare a retragerii obligațiilor.

Așa cum precizăm mai sus, obligațiile impuse anterior în sarcina S.C. Romtelecom S.A. au vizat segmentul de linie închiriată – circuit total delimitat de un punct de interconectare pentru linii închiriate, situat la nivelul rețelei de transmisiuni regionale, al rețelei de transmisiuni locale subordonate sau al rețelei de acces subordonate, potrivit arhitecturii rețelei, și un punct terminal din zona deservită de nodul de transmisiuni, aferent comutatorului de tranzit dintr-o rețea PSTN/ISDN sau de nodul de transmisiuni echivalent dintr-o rețea publică de comunicații electronice în raport de care este determinată rețeaua de transmisiuni regională.

Având în vedere că serviciul de linii închiriate - segmente terminale a fost definit în actuala analiză ca fiind segmentul de linie închiriată - circuit total delimitat de un punct de interconectare pentru linii închiriate, situat la nivelul rețelei de transmisiuni regionale, al rețelei de transmisiuni locale subordonate sau al rețelei de acces subordonate, potrivit arhitecturii rețelei, și un punct terminal al rețelei situat în interiorul aceluiași județ cu punctul de interconectare, respectiv serviciul de linii închiriate care oferă acest segment pe piața de gros, ANCOM nu mai poate menține sau impune noi obligații în ceea ce privește liniile închiriate – segmente terminale unde punctul terminal al rețelei nu este situat în interiorul aceluiași județ cu punctul de interconectare.

Având în vedere topologia și arhitectura rețelei S.C. Romtelecom S.A., ANCOM a analizat structura și caracteristicile cererii de linii închiriate la nivelul pieței de gros furnizate de S.C. Romtelecom S.A. operatorilor alternativi în perioada 2003 – 2009, precum și caracteristicile cererii și ale ofertei de servicii de linii închiriate puse la dispoziție sau achiziționate de ceilalți operatori, așa cum au rezultat din răspunsurile acestora transmise Autorității în procesul de culegere a datelor. În urma analizării acestor date, ANCOM consideră că legătura de transmisiuni între două județe constituie parte a unui serviciu de linii închiriate - segmente de trunchi, segment pe care nu

au fost identificate probleme specifice la nivel național, care să necesite identificarea unei piețe relevante susceptibile de reglementare ex ante, prin deviere de la Recomandarea CE.

În general, atunci când sunt retrase anumite obligații impuse în sarcina unui furnizor cu putere semnificativă, este necesar ca furnizorii care au calitatea de cumpărători și sunt afectați de această măsură să cunoască din timp schimbările intervenite pe piață. Având în vedere că, în anul 2009, S.C. Romtelecom S.A. a furnizat un număr limitat de servicii de linii închiriate - segmente terminale cu capacitatea de până la și inclusiv 2 Mbps unde punctul terminal al rețelei nu este situat în interiorul aceluiași județ cu punctul de interconectare, respectiv sub 1% din totalul liniilor închiriate – segmente terminale furnizate, ANCOM consideră că este oportună menținerea obligațiilor existente în acest moment în ceea ce privește furnizarea serviciilor menționate mai sus pentru o perioadă limitată de tranziție.

Concluzia ANCOM, în ceea ce privește serviciile de linii închiriate - segmente terminale de capacitate respective, este aceea că obligațiile de transparentă, nediscriminare, ținere a evidenței contabile separate, furnizare a anumitor servicii și acordarea accesului la anumite facilități, precum și de control al tarifelor, impuse în sarcina S.C. Romtelecom S.A. trebuie menținute timp de un an de la intrarea în vigoare a măsurilor supuse consultării publice.

4.4. Concluzii cu privire la piețele relevante susceptibile de a fi reglementate ex ante corespunzătoare serviciilor de linii închiriate – segmente terminale

ANCOM propune identificarea următoarei piețe relevante ca fiind susceptibilă pentru reglementarea *ex ante*:

Piața relevantă a produsului

Piața serviciilor de linii închiriate – segmente terminale cu capacitatea de transmisie de până la și inclusiv 2 Mbps

Piața identificată este o piață de gros, pe care pot fi impuse obligații *ex ante* în conformitate cu prevederile Ordonanței Guvernului nr. 34/2002 privind accesul la rețelele publice de comunicații electronice și la infrastructura asociată, precum și interconectarea acestora, aprobată, cu modificări și completări, prin Legea nr. 527/2002, cu modificările și completările ulterioare.

Piața geografică relevantă

Piața geografică relevantă este piața națională.

CAPITOLUL V

Analiza situației concurențiale pe piața relevantă a serviciilor de linii închiriate - segmente terminale cu capacitatea de transmisie de până la și inclusiv 2 Mbps

5.1. Cadrul legal

În conformitate cu prevederile cap. V din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 79/2002, ANCOM identifică piețele relevante din sectorul comunicațiilor electronice. Pe piețele astfel identificate, ANCOM realizează periodic analize de piață, în scopul determinării situației concurențiale pe aceste piețe. Dacă în urma analizelor realizate se constată că pe respectiva piață nu există concurență efectivă, ANCOM identifică furnizorii de rețele și servicii de comunicații electronice cu putere semnificativă și impune acestora, în cazul piețelor de gros, una sau mai multe din obligațiile prevăzute la art. 9-13 din Ordonanța Guvernului nr. 34/2002.

În realizarea analizelor de piață, ANCOM respectă principiile dreptului concurenței și are în vedere Instrucțiunile CE.

Potrivit art. 33 alin. (1) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 79/2002, un furnizor de rețele sau de servicii de comunicații electronice este considerat ca având putere semnificativă pe o anumită piață dacă „*individual sau împreună cu alți asemenea furnizori, se bucură pe piața respectivă de o poziție echivalentă unei poziții dominante*”. Conceptul de poziție dominantă este împrumutat din legislația primară și secundară din domeniul concurenței și identifică o situație în care respectivul furnizor este capabil, într-o măsură apreciabilă, să se comporte independent față de concurenți, clienți și consumatori.

Prin urmare, pe piața serviciilor de linii închiriate - segmente terminale cu capacitatea de transmisie de până la și inclusiv 2 Mbps, ANCOM analizează situația concurențială, pentru a determina dacă există operatori care sunt capabili, într-o măsură apreciabilă, să se comporte independent față de concurenți, clienți și consumatori, luând în considerare următoarele criterii: cota de piață și stabilitatea acesteia, barierele la intrarea pe piață și absența concurenților potențiali, precum și puterea de contracarare a cumpărătorilor.

5.2. Cotele de piață și stabilitatea acestora

Deși o cotă mare de piață nu este suficientă pentru identificarea unui furnizor ca având putere semnificativă, totuși este puțin probabil ca un operator să fie dominant, fără a deține o cotă de piață semnificativă.

Așa cum se precizează și în *Instrucțiunile CE*, o cotă de piață mai mare de 50% este prin ea însăși un indiciu al manifestării unei poziții dominante pe piață. De asemenea, potrivit jurisprudenței Curții Europene de Justiție, în lipsa unor circumstanțe excepționale, o cotă de piață mai mare de 50% instituie o prezumție de dominanță, sarcina probei că respectivul agent economic nu are poziție dominantă pe o anumită piață aparținând acestuia (*AKZO Chemie Bv v. Commission, Hoffmann-La Roche AG v. Commission*). Chiar și în cazul unei cote de piață mai mici de 50%, dar mai mare de 40%, sau chiar în cazul unor cote de piață mai mici de 40%, un furnizor poate fi considerat ca având poziție dominantă, în acest caz analizându-se și alți factori (*United Brands v. Commission*). Aceste circumstanțe excepționale trebuie argumentate în mod clar și neechivoc, pe baza unor dovezi care să nu poată fi contestate.

Așa cum precizează și Instrucțiunile CE, faptul că furnizorul identificat ca având putere semnificativă pe piață înregistrează scăderi progresive ale cotei de piață, poate fi un indiciu al creșterii gradului de concurență pe respectiva piață, dar această evoluție nu este suficientă pentru a considera că identificarea unui furnizor cu putere semnificativă pe piața analizată nu este justificată.

Din 2005 până în 2006, S.C. Romtelecom S.A. a deținut o cotă de piață de peste 75% în ceea ce privește furnizarea serviciilor de linii închiriate - segmente terminale cu capacitatea de transmisie de până la și inclusiv 2 Mbps. În perioada 2007 - 2009, cota sa de piață a fost fluctuantă, dar s-a menținut la mai mult de 60%. De asemenea, așa cum se poate observa în

tabelul nr. 16, cota de piață a S.C. Romtelecom S.A. în funcție de venituri înregistrează un nivel ridicat, apropiat cotelor de piață determinate în funcție de numărul de circuite, respectiv de aproximativ 70%. În plus, este puțin probabil ca operatorii alternativi să-și crească semnificativ cota de piață în orizontul de timp supus analizei, datorită barierelor care împiedică extinderea.

Cotele de piață de peste 63% în funcție de conexiuni și de aproximativ 70% în funcție de venituri sunt indicatori clari ai faptului că S.C. Romtelecom S.A. încă deține putere semnificativă pe piața de gros a serviciilor de linii închiriate - segmente terminale cu capacitatea de transmisie de până la și inclusiv 2 Mbps. Prezentarea cotelor de piață și a evoluției acestora, în funcție de numărul de circuite și în funcție de venituri, înregistrate de S.C. Romtelecom S.A. și de principalii furnizori alternativi, sunt detaliate la pct. 4.2.2. de mai sus.

ANCOM apreciază că existența unor cote de piață ridicate nu este, în sine, suficientă pentru a constitui baza desemnării unui furnizor cu putere semnificativă pe piață, și că există și alți factori care contribuie sau contracarează puterea semnificativă pe piață și, în consecință, trebuie luați în considerare. Așadar, ANCOM nu consideră că existența unor cote de piață ridicate este, prin ea însăși, determinantă pentru a identifica operatorii cu putere semnificativă pe piața relevantă. Este importantă examinarea unui set de factori suplimentari care sunt descriși mai jos.

5.3. Bariere la intrarea pe piață și concurența potențială

Pentru a evalua potențialul unui nou operator de a intra pe piața serviciilor de linii închiriate - segmente terminale cu capacitatea de transmisie de până la și inclusiv 2 Mbps și de a constrânge comportamentul comercial al S.C. Romtelecom S.A., ANCOM a analizat barierele la intrarea pe piață asociate cu:

1. nivelul costurilor fixe nerecuperabile și al economiilor de scară și scop;
2. controlul asupra unei rețele sau infrastructuri asociate, greu de duplicat;
3. integrarea pe verticală;
4. barierele întâlnite la schimbarea furnizorului.

5.3.1. Nivelul costurilor fixe nerecuperabile și al economiilor de scară și de scop

Chiar și atunci când există bariere ridicate la intrarea pe piață, pot exista concurenți potențiali care, în circumstanțele economice date, au capacitatea de a intra pe piața relevantă cu servicii pe care le furnizează în alte arii geografice sau prin adaptarea rapidă a tehnologiei de care dispun, în condiții acceptabile de eficiență. În esență, ușurința cu care anumiți furnizori pot intra pe o anumită piață într-o perioadă scurtă de timp și cu înregistrarea unor costuri reduse poate reprezenta un factor care să împiedice furnizorii existenți (în special furnizorii foști monopolști) să crească în mod nejustificat tarifele, în timp ce absența concurenților potențiali poate indica existența unor bariere ridicate la intrarea pe piață.

Conform Notei Explicative la Recomandarea CE, „*la intrarea pe piață există bariere structurale ridicate atunci când piața este caracterizată de existența unor avantaje absolute ce țin de costuri, a economiilor de scară și/sau scop, a constrângerilor legate de capacitate, precum și de existența costurilor fixe nerecuperabile ridicate*”.

Economiile de scară apar atunci când costul total mediu pe unitatea de produs al unui furnizor scade odată cu creșterea vânzărilor, pentru un nivel al producției corelat cu nivelul cererii pe piață. Economiile de scară sunt influențate de factori tehnologici și manageriali și rezultă din scăderea costurilor fixe pe unitatea de produs ca urmare a creșterii volumului vânzărilor. Economiile de scop apar ca urmare a avantajului de cost pe care îl are un furnizor care realizează două sau mai multe produse, utilizând aceleași mijloace, față de cei care realizează un singur produs. Economiile de scop pot exista separat sau împreună cu economiile de scară. Economiile de densitate apar ca urmare a avantajului de cost pe care îl are un furnizor ce beneficiază de o densitate ridicată a utilizatorilor. În cazul *United Brands v. Commission*, Curtea Europeană de Justiție se referă explicit la economiile de scară și la costurile nerecuperabile de intrare pe piață, ca fiind factori care indică dominanța.

În rețeaua de acces, există economii substanțiale de scară, scop și densitate. Controlul asupra unei rețele de acces la nivel local reprezintă o condiție esențială pentru furnizarea serviciului de linii închiriate - segmente terminale cu capacitatea de transmisie de până la și inclusiv 2 Mbps. Cu toate acestea, dacă un operator decide să intre pe piață prin acces direct, ar fi nevoie de investiții semnificative într-o rețea de comunicații electronice. Cele mai multe din costurile suportate vor fi costuri fixe nerecuperabile. Conform unui raport din anul 2002 realizat pentru Comisia Europeană, investițiile în lucrări civile și subterane pot fi vândute numai „*in situ*” și, cum au puține alte utilizări, ele tind să aibă o valoare limitată de revânzare, astfel încât o parte substanțială a acestor investiții sunt puțin probabil a fi recuperate în cazul încetării totale a producției. De asemenea, în raport se precizează că bucla locală pare să satisfacă acest criteriu, în situația în care proporția costurilor fixe nerecuperabile (de exemplu costurile cu excavarea, cu canalizația subterană) este deosebit de mare²³. Investigația de cost realizată de ANCOM privind costurile rețelei de acces a S.C. Romtelecom S.A. confirmă ponderea substanțială a costurilor fixe nerecuperabile în dezvoltarea unei rețele de acces, precum și existența economiilor de scară, scop și densitate.

Ponderea mare a costurilor fixe nerecuperabile creează dezechilibre în piață. În acest sens, în Raportul OECD 2005 privind barierele la intrarea pe piață se menționează că, în unele situații, este mult mai dificil pentru furnizorii noi să intre pe piață decât a fost pentru operatorul fost monopolist și că, în momentul în care pe o piață există deja un operator fost monopolist, furnizorii potențiali ar putea fi în situația să concureze mărci bine poziționate pe piață, precum și să confrunte cu o cerere insuficientă pentru a permite o activitate eficientă²⁴. Este important de precizat că un furnizor potențial trebuie să aibă în vedere ca prețurile pe care intenționează să le practice să acopere costurile fixe nerecuperabile asociate cu intrarea pe piață. Mai mult, în plus față de costurile fixe nerecuperabile ridicate, perspectiva necesității de a realiza economii de scară, scop și de densitate poate să acționeze ca un factor care împiedică intrarea pe piață.

Furnizarea de servicii de linii închiriate - segmente terminale se caracterizează prin economii de scară semnificative, în principal în ceea ce privește liniile închiriate - segmente terminale cu capacitatea de până la și inclusiv 2 Mbps. Operatorii alternativi care vor să intre pe această piață trebuie să suporte costuri fixe considerabile (dezvoltarea infrastructurii asociate, instalarea liniilor de cupru sau de fibră optică) care se transformă într-un avantaj concurențial pentru S.C. Romtelecom S.A. Furnizarea serviciilor de linii închiriate - segmente terminale către terți este asociată, de asemenea, cu economii de scară, deoarece costurile cu echipamentele din nodurile de transmisiuni sau din locațiile altor operatori, deși cresc odată cu capacitatea, au o contribuție redusă în costul total al serviciilor. Economii de scop care caracterizează furnizarea de servicii de linii închiriate - segmente terminale rezultă din faptul că infrastructura asociată (canalizație, stâlpi etc.) poate fi utilizată pentru a furniza mai multe servicii, într-o manieră similară cu economiile de densitate.

Prin urmare, opinia ANCOM este că S.C. Romtelecom S.A. beneficiază de economii semnificative de scară, scop și densitate și există costuri fixe nerecuperabile ridicate la intrarea pe piață în ceea ce privește furnizarea serviciilor de linii închiriate - segmente terminale cu capacitatea de transmisie de până la și inclusiv 2 Mbps.

5.3.2. Controlul asupra unei rețele sau infrastructuri asociate, greu de duplicat

Așa cum se precizează și în Instrucțiunile CE, un operator poate deține o poziție dominantă pe piață dacă mărimea sau importanța rețelei îi permite manifestarea unui comportament independent de ceilalți operatori de rețele²⁵. Deținerea unei rețele importante poate conferi un

---

²³ A se vedea studiul realizat pentru EC de către Squire, Sanders & Dempsey LLP, mai 2002, „Identificarea pieței și obligațiile de reglementare pe piețele de comunicații”, pag. 14.

²⁴ OECD, (DAF/COMP(2005)42), Martie 2006, „Barierele la intrarea pe piață”, Paris, pag. 22.

²⁵ Instrucțiunile CE, par. 81-82.

avantaj absolut de cost operatorului fost monopolist, iar costurile și perioada de timp implicate de duplicarea unei astfel de rețele pot constitui bariere semnificative la intrarea pe piață. .

S.C. Romtelecom S.A. deține controlul asupra rețelei fixe cu cea mai mare acoperire la nivel de teritoriu, iar multe din costurile de infrastructură de rețea fie au fost înregistrate la niveluri inferioare costurilor de înlocuire din prezent, fie au fost deja parțial amortizate. Aria de acoperire a rețelei S.C. Romtelecom S.A. permite acestui operator să suporte costuri incrementale relativ scăzute în momentul instalării de linii închiriate - segmente terminale pentru a furniza servicii către un anumit client sau o anumită zonă.

Operatorii alternativi au intrat recent pe piață, iar rețelele lor de acces nu au acoperire teritorială mare. Aceștia trebuie să suporte costuri fixe nerecuperabile substanțiale pentru a-și extinde rețelele de acces. Chiar dacă, teoretic, operatorii alternativi ar furniza serviciile de linii închiriate - segmente terminale cu capacitatea de transmisie de până la și inclusiv 2 Mbps prin intermediul unor soluții alternative, la care aceștia ar avea deja acces, precum accesul necondiționat la bucla locală, perechile de fire metalice de cupru torsadate sau accesul la fibră optică neechipată, aceste soluții nu sunt de natură să determine reducerea costurilor fixe nerecuperabile. De asemenea, operatorii alternativi nu doresc să intre pe această piață și să realizeze investiții în infrastructura de acces pentru acest tip de linii și datorită veniturilor scăzute pe care le generează aceste servicii, care nu permit recuperarea rapidă a investițiilor realizate.

Serviciile de linii închiriate - segmente terminale cu capacitatea de transmisie de până la și inclusiv 2 Mbps, oferite pe piața de gros prin intermediul rețelei S.C. Romtelecom S.A., sunt esențiale pentru operatorii care doresc să furnizeze utilizatorilor finali servicii de linii închiriate pe piața cu amănuntul sau alte servicii cu amănuntul care folosesc ca suport serviciile de linii închiriate - segmente terminale.

Opinia ANCOM este că S.C. Romtelecom S.A. controlează o infrastructură greu de duplicat, împiedicând, astfel, intrarea și dezvoltarea pe piață a operatorilor alternativi. Mai mult, pe parcursul perioadei supuse analizei, este improbabil ca infrastructurile operatorilor alternativi să exercite constrângeri concurențiale semnificative asupra S.C. Romtelecom S.A.

5.3.3. Integrarea pe verticală

Integrarea pe verticală a activității unui furnizor, deși în general conduce la obținerea unor avantaje de eficiență, poate reprezenta o barieră la intrarea pe piață, descurajând apariția unor noi furnizori, în cazul în care o societate activează pe mai multe niveluri în lanțul de producție sau distribuție, astfel încât cresc posibilitățile acesteia de a împiedica intrarea unor noi furnizori pe una sau mai multe piețe și/sau în cazul în care percepția operatorilor potențiali este aceea că trebuie să intre simultan pe două sau mai multe piețe pentru a exercita constrângeri concurențiale viabile asupra operatorului a cărui activitate este integrată pe verticală. În cazul *United Brands v Commission*, Curtea Europeană de Justiție a menționat faptul că gradul mare de integrare pe verticală a activității UBC, de la producție la transport și marketing, a conferit acestuia un avantaj competitiv important, și anume, *stabilitatea comercială*²⁶.

Având în vedere că S.C. Romtelecom S.A. este un furnizor a cărui activitate este integrată pe verticală, fiind desemnat ca având putere semnificativă pe anumite piețe cu amănuntul și de gros, acesta are posibilitatea ca, în lipsa unor măsuri de reglementare, să utilizeze poziția dominantă pe care o deține pe o anumită piață de gros în vederea influențării condițiilor concurențiale pe piața/piețele cu amănuntul corespunzătoare. Astfel, S.C. Romtelecom S.A. poate refuza furnizarea accesului la rețea altor operatori sau poate aplica tarife excesive pentru serviciile de linii închiriate pe care le oferă. Efectul direct al lipsei sau diminuării concurenței la nivelul pieței cu amănuntul, asociată cu impactul negativ asupra fluxurilor de venituri ale furnizorilor alternativi, este limitarea posibilităților și motivației operatorilor alternativi de a investi în infrastructură și,

---

²⁶ *United Brands v Commission*, pag. 69-81, 85-90.

ulterior, de a intra pe piața de gros a serviciilor de linii închiriate – segmente terminale cu capacitatea de transmisie de până la și inclusiv 2 Mbps.

De asemenea, în calitatea sa de operator integrat pe verticală, S.C. Romtelecom S.A. poate avea numeroase beneficii datorate prezenței sale atât pe piața de gros, cât și pe cea cu amănuntul. Aceasta ar putea constitui o barieră la intrarea pe piață, în sensul că un operator nou ar putea fi nevoit să intre simultan pe ambele piețe în vederea impunerii unei constrângeri concurențiale viabile. În aceste condiții, integrarea pe verticală a S.C. Romtelecom S.A. asociată cu cotele de piață de 95,70% în funcție de numărul de circuite și, respectiv, 65,37%, în funcție de venituri, deținute de operatorul fost monopolist, la sfârșitul anului 2009, pe piața cu amănuntul a serviciilor de linii închiriate cu capacitatea de transmisie de până la și inclusiv 2 Mbps sunt de natură a reprezenta o barieră la intrarea și dezvoltarea pe piața serviciilor de linii închiriate - segmente terminale cu capacitatea de transmisie de până la și inclusiv 2 Mbps.

5.3.4. Barierele întâlnite de utilizatori la schimbarea furnizorului

ANCOM a analizat dacă intrarea pe piața serviciilor de linii închiriate - segmente terminale cu capacitatea de până la și inclusiv 2 Mbps la nivel de gros este îngreunată de existența barierelor pe care le întâlnesc utilizatorii la schimbarea furnizorilor ale căror servicii le utilizează în prezent. Exemple de costuri ale schimbării pe care trebuie să și le asume utilizatorii sunt: penalizări aplicate în cazul rezilierii unui contract încheiat pentru o perioadă minimă mai îndelungată, nivelul tarifelor de conectare solicitate de noul operator sau efortul și timpul pe care trebuie să-l alocă pentru schimbarea serviciilor utilizate în prezent.

În aceste condiții, chiar dacă chiria lunară percepută de operatorul alternativ pentru furnizarea acestor servicii este mai mică, acest avantaj este anulat de eventualele penalizări și de tarifele de conectare solicitate de noul operator. Această situație se dovedește a fi cu atât mai dezavantajoasă cu cât contractul se încheie pentru o perioadă mai scurtă, ca urmare a faptului că, cheltuielile legate de instalare dețin o pondere mai mare în costurile totale determinate de închirierea respectivelor segmente terminale. De exemplu, din datele primite de la operatori, pentru o linie închiriată de 2 Mbps pe o distanță de 100 km furnizată pentru o perioadă de 12 luni, taxa de conectare (care poate varia între 500 de euro și 1.000 euro) reprezintă între 13 și 20% din costurile totale înregistrate de utilizator.

5.4. Puterea de contracarare a cumpărătorilor

Puterea de contracarare a utilizatorilor se referă la puterea relativă pe care o poate avea un cumpărător în relațiile sale de negociere cu potențialul vânzător al serviciilor în cauză. În general, puterea de negociere a unui cumpărător poate fi dată de mărime, importanța comercială pe care o are pentru vânzător sau abilitatea sa de a migra către surse alternative de aprovizionare.

Existența puterii de contracarare nu este *per se* suficientă pentru a contrabalansa efectele puterii de piață deținute de un furnizor, ci este important să se evalueze intensitatea cu care aceasta se manifestă. În acest sens, este necesar să se aprecieze dacă, pentru orizontul de timp al analizei, puterea de contracarare deținută este suficientă pentru a contracara comportamentul abuziv al unui vânzător pe o piață de monopol. Practic, eficiența puterii de contracarare a utilizatorilor trebuie să indice faptul că furnizorul vânzător nu se poate comporta, într-o măsură apreciabilă, independent față de clienții săi, rezultând astfel ca nu are putere semnificativă pe piață. Puterea de cumpărare și poziția relativă de negociere depind de numeroși factori, gradul de influență pe care un cumpărător îl poate exercita asupra unui vânzător putând fi extrem de variat. Pentru ca puterea de contracarare a unui furnizor, în calitate de cumpărător pe o anumită piață, să se manifeste în mod eficient, aceasta trebuie să fie suficient de puternică pentru a permite obținerea unor rezultate (de exemplu, condiții contractuale rezonabile, tarife care să nu fie excesive, ci la un nivel determinat pe baze competitive etc.) care să fie asemănătoare cu rezultatele obținute pe o piață competitivă.

Puterea de contracarare a unui utilizator se manifestă, de regulă, atunci când sunt îndeplinite una sau mai multe dintre următoarele condiții:

- a) utilizatorul cumpără un volum important din serviciile oferite de furnizor;
- b) utilizatorul poate migra, cu costuri reduse, către surse alternative de achiziționare a serviciilor respective;
- c) utilizatorul ar putea furniza el însuși serviciile respective.

ANCOM trebuie să evalueze măsura în care aceste potențiale alternative, ca posibile soluții ce le permit utilizatorilor să-și exercite puterea, constrâng comportamentul comercial al S.C. Romtelecom S.A. Conform informațiilor disponibile ANCOM, nu există un cumpărător care să exercite o presiune atât de mare asupra S.C. Romtelecom S.A. încât să influențeze, în final, nivelul tarifului practicat.

Operatorii care achiziționează servicii de linii închiriate - segmente terminale sunt, în același timp, și furnizori de servicii pe piețele cu amănuntul sau de gros. De regulă, aceștia utilizează serviciile de linii închiriate, oferite la nivelul de gros, dacă nu dețin infrastructură proprie. Faptul că un operator nu optează pentru autofurnizarea serviciului și nu investește în infrastructura proprie pare a indica faptul că nu există putere de contracarare din partea cumpărătorilor. Puterea de contracarare a cumpărătorilor ar reprezenta o metodă de constrângere doar dacă autofurnizarea serviciilor ar fi o alternativă realistă.

5.5. Concluzii

Cota de piață încă ridicată a S.C. Romtelecom S.A. (mai mare de 60% în funcție de numărul de conexiuni și de aproximativ 70% în funcție de venituri) este un puternic indicator al faptului că S.C. Romtelecom S.A. mai are putere semnificativă pe piața serviciilor de linii închiriate segmente terminale cu capacitatea de transmisie de până la și inclusiv 2 Mbps. Cu toate acestea, cota de piață nu este suficientă pentru a desemna un operator ca având putere semnificativă pe piață. Au fost luați în considerare și alți factori care contribuie la determinarea existenței puterii semnificative pe piață:

- din punctul de vedere al barierelor la intrarea pe piață, S.C. Romtelecom S.A. se bucură de economii semnificative de scară, scop, densitate și avantaje absolute ce țin de costuri în ceea ce privește furnizarea liniilor închiriate - segmente terminale cu capacitatea de transmisie de până la și inclusiv 2 Mbps, care constituie o barieră în calea intrării pe această piață relevantă;

- S.C. Romtelecom S.A. deține controlul asupra unei infrastructuri greu de duplicat și este puțin probabil ca infrastructurile alternative să determine constrângeri concurențiale asupra S.C. Romtelecom S.A. în orizontul de timp al prezentei analize;

- în absența reglementării, integrarea pe verticală a S.C. Romtelecom S.A., împreună cu deținerea controlului asupra unei infrastructuri greu de duplicat, ar putea împiedica intrarea unui operator nou pe această piață și poate influența în mod negativ concurența pe piețele în aval;

- costurile ridicate înregistrate de utilizatorii serviciilor de linii închiriate - segmente terminale cu capacitatea de transmisie de până la și inclusiv 2 Mbps, pe piața de gros, pentru instalarea liniilor închiriate, constituie bariere întâlnite de utilizatori la schimbarea serviciilor furnizate de S.C. Romtelecom S.A.;

- nu există suficientă putere de contracarare din partea cumpărătorilor pentru a putea determina constrângeri concurențiale asupra S.C. Romtelecom S.A. și asupra poziției acestuia pe piață.

În concluzie, propunem desemnarea S.C. Romtelecom S.A. ca având putere semnificativă pe piața de gros a serviciilor de linii închiriate - segmente terminale cu capacitatea de transmisie de până la și inclusiv 2 Mbps.

CAPITOLUL VI

Impunerea obligațiilor specifice în sarcina operatorilor cu putere semnificativă pe piața serviciilor de linii închiriate - segmente terminale cu capacitatea de transmisie de până la și inclusiv 2 Mbps

6.1. Cadrul legal

Potrivit prevederilor art. 8 alin. (1) din Ordonanța Guvernului nr. 34/2002, „*Dacă, în urma unei analize de piață realizate în conformitate cu prevederile cap. V din Ordonanța-cadru, un operator este desemnat ca având putere semnificativă pe o piață relevantă, autoritatea de reglementare va impune acestuia, în mod corespunzător, una sau mai multe dintre obligațiile prevăzute la art. 9-13.*” Prin urmare, ANCOM trebuie să impună cel puțin una din obligațiile prevăzute la art. 9-13 din Ordonanța Guvernului nr. 34/2002 în sarcina furnizorilor desemnați cu putere semnificativă pe piața serviciilor de origine a apelurilor la puncte fixe în rețelele publice de telefonie și pe piața tranzitului național comutat al apelurilor în rețelele publice de telefonie.

În conformitate cu dispozițiile art. 9-13 din Ordonanța Guvernului nr. 34/2002, care transpun în legislația națională prevederile art. 9-13 din Directiva privind accesul, obligațiile care pot fi impuse de către ANCOM furnizorului cu putere semnificativă pe piețele de gros identificate sunt:

- **obligația de transparență** în legătură cu interconectarea rețelelor de comunicații electronice (art. 9). Această obligație poate viza aducerea la cunoștința publicului a anumitor informații, precum specificațiile tehnice, caracteristicile rețelei, modalitățile și condițiile de furnizare și utilizare a serviciilor, informațiile contabile și tarifele practicate. De asemenea, în cazul în care unui furnizor i s-a impus obligația de nediscriminare, ANCOM poate impune acelui furnizor obligația de a publica o ofertă de referință;

- **obligația de nediscriminare** în legătură cu interconectarea rețelelor de comunicații electronice, prin care să se asigure că furnizorii aplică condiții echivalente în circumstanțe echivalente altor persoane care furnizează servicii echivalente și că pun la dispoziție terților servicii și informații în aceleași condiții, inclusiv în ceea ce privește calitatea, cu cele oferite pentru propriile servicii sau pentru serviciile furnizate filialelor, sediilor secundare sau partenerilor lor (art. 10);

- **obligația de evidență contabilă separată**, în cadrul contabilității interne de gestiune, pentru anumite activități care au legătură cu interconectarea rețelelor de comunicații electronice (art. 11). Autoritatea de reglementare poate impune unui furnizor integrat pe verticală să urmărească distinct în evidența corespunzătoare tarifele la vânzarea de gros și tarifele de transfer intern, pentru a asigura îndeplinirea obligației de nediscriminare. De asemenea, pentru a facilita verificarea îndeplinirii obligațiilor de transparență și de nediscriminare autoritatea de reglementare poate să impună furnizorilor obligația de a furniza, la cerere, înregistrări contabile, inclusiv date provenind de la terți privitoare la venituri. În scopul promovării unei piețe deschise și concurențiale autoritatea de reglementare poate publica informațiile contabile obținute, în condițiile legii;

- **obligația de a permite accesul și utilizarea unor elemente specifice ale rețelei și ale infrastructurii asociate** (art. 12). Obligația de acces poate viza: acordarea către un terț a dreptului de acces la elemente specifice ale rețelei sau la infrastructura asociată; negocierea, cu bună-credință, cu orice terț care solicită accesul; neretragerea dreptului de acces deja acordat; furnizarea către terți a anumitor servicii la nivel de gros, în vederea revânzării; acordarea accesului liber la interfețele tehnice, protocoalele sau alte tehnologii esențiale care sunt indispensabile pentru interoperabilitatea serviciilor, inclusiv a serviciilor de rețele virtuale; furnizarea colocării sau a altor forme de utilizare partajată a spațiilor ori echipamentelor, inclusiv a conductelor, clădirilor și pilonilor; furnizarea unor servicii determinate, necesare pentru asigurarea interoperabilității serviciilor destinate utilizatorilor finali, inclusiv a resurselor destinate serviciilor de rețele inteligente

sau a serviciului de roaming în rețelele mobile; acordarea accesului la sistemele de asistență operațională sau la alte sisteme software similare, necesare pentru asigurarea unei concurențe loiale în furnizarea serviciilor; interconectarea rețelilor sau a unor elemente de rețea;

- **obligația referitoare la recuperarea costurilor și controlul tarifelor, inclusiv obligația de fundamentare a tarifelor în funcție de costuri și privind evidența contabilă**, pentru furnizarea anumitor forme de acces sau de interconectare (art. 13).

ANCOM poate impune alte remedii decât cele indicate mai sus, în cazuri excepționale, doar după obținerea unei decizii de autorizare din partea Comisiei Europene²⁷ privind măsura propusă.

6.2. Obligațiile impuse anterior în sarcina operatorului cu putere semnificativă

Pe baza Regulamentului privind identificarea piețelor relevante din sectorul comunicațiilor electronice, aprobat prin Decizia președintelui ANRC nr. 136/2002, cu completările ulterioare, și a Regulamentului pentru efectuarea analizelor de piață și determinarea puterii semnificative pe piață, aprobat prin Decizia președintelui ANRC nr. 137/2002, a fost identificată ca piață relevantă specifică piața furnizării serviciilor de linii închiriate–segmente terminale, S.C. Romtelecom S.A. fiind desemnat ca furnizor cu putere semnificativă pe această piață.

Pe piața furnizării serviciilor de linii închiriate – segmente terminale, indiferent de capacitatea de transmisie, S.C. Romtelecom S.A. i-au fost impuse următoarele obligații prin Decizia președintelui ANRC nr. 1379/2003:

- de a permite accesul și utilizarea unor elemente specifice ale rețelei și a infrastructurii asociate;

- de transparență (publicare a unei oferte de referință pentru interconectare);
- de nediscriminare;
- de control al tarifelor;
- de evidență contabilă separată.

Linia închiriată - segment terminal a fost definită ca segmentul de linie închiriată–circuit total delimitat de un punct de interconectare pentru linii închiriate, situat la nivelul rețelei de transmisiuni regionale, al rețelei de transmisiuni locale subordonate sau al rețelei de acces subordonate, potrivit arhitecturii rețelei, și un punct terminal din zona deservită de nodul de transmisiuni, aferent comutatorului de tranzit dintr-o rețea PSTN/ISDN sau de nodul de transmisiuni echivalent dintr-o rețea publică de comunicații electronice în raport de care este determinată rețeaua de transmisiuni regională.

Obligația de a permite accesul și utilizarea unor elemente specifice ale rețelei și a infrastructurii asociate vizează obligația de a oferi servicii de interconectare pentru linii închiriate – segmente terminale la toate punctele de acces, în măsura în care solicitările sunt rezonabile, obligația de a oferi operatorilor accesul la toate serviciile necesare pentru ca aceștia să poată furniza propriile servicii de comunicații electronice, obligația de colocare a echipamentelor operatorilor, precum și obligația de a respecta anumite termene maxime pentru negocierea și implementarea acordurilor de interconectare. S.C. Romtelecom S.A. avea obligația de a oferi următoarele servicii de interconectare pentru următoarele categorii de linii:

a) tipurile de linii închiriate – segmente terminale care corespund setului minim de linii închiriate furnizat pe piața cu amănuntul;

b) toate tipurile de linii închiriate–segmente terminale reprezentând parte a liniilor închiriate – circuit total, inclusiv a liniilor închiriate internaționale, oferite pe piața cu amănuntul;

c) toate tipurile de linii închiriate–segmente terminale, inclusiv cele reprezentând parte a liniilor închiriate – circuit total, prin intermediul cărora Operatorul furnizează pe piața cu amănuntul propriile servicii de transmisiuni de date sau de acces la internet.

În vederea respectării **obligației de transparență**, S.C. Romtelecom S.A. trebuie să includă în Oferta de referință pentru interconectare (ORI) cel puțin setul minim de servicii de interconectare pentru linii închiriate – segmente terminale prevăzut în Decizia președintelui ANRC

²⁷ Art. 8 alin. (3) din Ordonanța Guvernului nr. 34/2002.

nr. 1379/2003, împreună cu condițiile, inclusiv referitoare la tarife, în care aceste servicii vor fi oferite operatorilor. ORI trebuie să fie suficient de detaliată pentru a permite interconectarea la toate punctele rețelei unde acest lucru este fezabil din punct de vedere tehnic și pentru a asigura că operatorii nu vor trebui să plătească pentru resurse care nu sunt necesare serviciului pe care l-au solicitat. De asemenea, S.C. Romtelecom S.A. are obligația de a furniza în ORI informații detaliate privind setul de parametri relevanți pentru calitatea serviciilor oferite operatorilor, informații detaliate și specificații tehnice privind caracteristicile tehnice și specificațiile de performanță care se aplică la punctul terminal, caracteristicile punctelor de acces și reprezentările grafice ale zonelor deservite de un nod de transmisiuni, precum și informații complete despre amplasarea imobilelor în care se poate realiza colocarea. Prin Decizia președintelui ANRC nr. 1330/2004 și prin Decizia președintelui ANRCTI nr. 2800/2007 au fost revizuite unele prevederi incluse în ORI, pentru a se da efect obligațiilor impuse prin Decizia președintelui ANRC nr. 1379/2003 cu privire la furnizarea serviciilor de linii închiriate – segmente terminale.

Conform **obligației de nediscriminare**, S.C. Romtelecom S.A. are obligația să aplice condiții echivalente de interconectare în circumstanțe echivalente tuturor persoanelor care solicită sau care beneficiază deja de interconectarea pentru linii închiriate – segmente terminale pe care o operează, precum și obligația de a pune la dispoziția terților toate serviciile și informațiile necesare în vederea realizării interconectării pentru linii închiriate – segmente terminale, inclusiv în ceea ce privește calitatea, cu cele oferite pentru propriile servicii sau pentru serviciile furnizate persoanelor din același grup.

În urma impunerii **obligației de control al tarifelor**, S.C. Romtelecom S.A. are obligația de a practica tarife fundamentate în funcție de costuri, pe baza unui model de calculație a costurilor. Până la dezvoltarea acestui model, tarifele de conectare și tarifele de utilizare pentru serviciile de linii închiriate –segmente terminale practicate de S.C. Romtelecom S.A. au fost stabilite pe baza tarifelor practicate de acesta pentru furnizarea serviciilor de linii închiriate pe piața cu amănuntul, ajustate în vederea eliminării costurilor specifice pieței cu amănuntul. Tarifele, aprobate de Autoritate, sunt prevăzute în ORI.

Modul de realizare a **evidențelor contabile separate** a fost stabilit prin Regulamentul privind realizarea evidenței contabile separate, în cadrul contabilității interne de gestiune, de către Societatea Comercială „Romtelecom” - S.A., aprobat prin Decizia președintelui ANRC nr. 1380/2003, cu modificările și completările ulterioare. Regulamentul conține reguli detaliate privind întocmirea, publicarea și auditul situațiilor financiare separate, stabilind structura și nivelul de detaliere al acestora, metodologia de alocare a costurilor, veniturilor și capitalului angajat și sistemul de decontări interne aplicat pentru produsele și serviciile furnizate între unitățile și subunitățile de afaceri.

Conținutul și formatul de raportare a situațiilor financiare separate pe care S.C. Romtelecom S.A. are obligația să le transmită ANCOM și să le publice pe propria pagină de internet permit ANCOM și celorlalte persoane interesate să urmărească respectarea obligațiilor de transparență, nediscriminare și de fundamentare a tarifelor în funcție de costuri.

6.3. Probleme concurențiale identificate

ANCOM a examinat problemele concurențiale potențiale care s-ar putea manifesta pe piața serviciilor de linii închiriate segmente terminale în absența reglementării *ex ante*. Principalele probleme concurențiale identificate includ refuzul de a acorda accesul, tarifarea excesivă și utilizarea puterii de piață deținute la nivelul pieței de gros pe piețele cu amănuntul din aval atât prin intermediul tarifelor, cât și prin intermediul unor variabile independente de preț.

Analiza următoare surprinde atât problemele concurențiale existente, cât și pe cele potențiale, care s-ar putea manifesta pe piața serviciilor de linii închiriate – segmente terminale cu capacitatea de transmisie de până la și inclusiv 2 Mbps. Trebuie menționat faptul că lista nu este exhaustivă, ci are scopul de a oferi o imagine de ansamblu asupra tipurilor de constrângeri competitive identificate de către autoritățile de reglementare în raport cu furnizarea acestor

servicii. Așa cum s-a putut observa în multe situații, unele dintre aceste probleme concurențiale, actuale sau potențiale, pot părea cazuri ipotetice în contextul analizelor de piață, în principal deoarece au făcut deja obiectul unor reglementări.

1. Refuzul de a acorda accesul - Este posibil ca un operator integrat pe verticală, cu putere semnificativă pe una sau mai multe piețe de gros și care controlează o facilitate esențială pentru concurenții din aval, să restricționeze accesul la piața de gros întrucât intrarea pe piață realizată prin acordarea accesului ar afecta poziția operatorului integrat pe verticală pe piața cu amănuntul, precum și profitul acestuia. Pe termen lung, concurența pe piața cu amănuntul, care ar apărea datorită condițiilor oferite pe piața de gros, ar putea permite operatorilor de pe piața cu amănuntul²⁸ să se integreze vertical pe piața de gros.

Prin refuzul accesului la serviciile de pe piața de gros, un operator dominant poate să-și întărească poziția atât pe piața de gros, cât și pe cea cu amănuntul. Astfel, acesta își poate extinde puterea de pe piața de gros pe piața cu amănuntul potențial competitivă și are, de asemenea, posibilitatea de a-și proteja poziția dominantă pe piața de gros în fața unei ulterioare intrări pe piață a unui operator cu experiență de pe piața cu amănuntul (denumită uneori „integrare în amonte”). Efectele unui astfel de comportament asupra bunăstării sunt în mod clar negative.

Operatorii dominanți integrați pe verticală pot să blocheze concurența pe piețele cu amănuntul prin refuzul de a furniza accesul la facilități și servicii esențiale ce nu pot fi duplicate.

Dacă la nivelul pieței de gros a serviciilor de linii închiriate - segmente terminale cu capacitatea de transmisie de până la și inclusiv 2 Mbps nu ar fi fost impusă în sarcina furnizorului cu putere semnificativă obligația de furnizare a accesului și utilizare a unor elemente specifice ale rețelei și ale infrastructurii asociate, atunci piețele în aval ar fi tins către monopolizare. În România, din punct de vedere economic, nu este eficient pentru operatorii alternativi să realizeze investiții în propriile rețele de acces în vederea furnizării serviciilor de linii închiriate - segmente terminale de capacitate mici, posibilitatea de duplicare a rețelei de acces a S.C. Romtelecom S.A., în următorii ani, fiind minimă. Astfel, în absența reglementării, un refuz din partea S.C. Romtelecom S.A. de a furniza operatorilor alternativi servicii de linii închiriate - segmente terminale cu capacitatea de până la și inclusiv 2 Mbps va conduce la situația în care numai un mic procent al utilizatorilor de pe piața cu amănuntul ar putea să achiziționeze servicii de linii închiriate de la un alt operator, iar concurența pe piața cu amănuntul de servicii de linii închiriate cu capacitatea de până la și inclusiv 2 Mbps ar fi minimă.

2. Practici anticoncurențiale exercitate prin intermediul unor factori non-tarifari - Practicile anticoncurențiale independente de preț pot include o serie de strategii utilizate în mod obișnuit de către operatorii dominanți. Strategiile non-tarifare implică de obicei un comportament discriminatoriu și sunt adoptate în principal atunci când datorită reglementării tarifelor de acces nu este permisă discriminarea în raport cu tarifele serviciilor oferite. Strategiile non-tarifare se pot manifesta prin implicarea unui operator dominant în următoarele tipuri de activități:

- tactici de amânare, precum nefurnizarea informațiilor necesare operatorilor alternativi în vederea realizării accesului, prelungirea negocierilor contractelor sau furnizarea serviciilor de acces doar în urma unor negocieri prelungite;

- impunerea de condiții contractuale nejustificate, de exemplu solicitări de depunere a unor garanții exagerate, de verificare a solvabilității și acorduri de confidențialitate, restricționarea serviciilor oferite și oferirea de pachete de servicii inadecvate;

- furnizarea către clienții de gros a unor servicii cu o calitate diferită de cea a serviciilor furnizate intern.

---

²⁸ Capacitatea operatorilor de la nivelul pieței cu amănuntul de a se integra pe piața în amonte odată ce dobândesc o poziție stabilă pe piața în aval, folosind produsele furnizate pe piața de gros de operatorul concurent integrat pe verticală, în cazul în care nu a făcut acest lucru din momentul intrării pe piață, este explicată de nesiguranța cauzată de: (1) decalajul de informație și experiență dintre operatorii alternativi și operatorul dominant, care se reduce în timp, pe măsură ce companiile acumulează experiență; și (2) economiile de scară și scop, pe care experiența și o bază de clienți importantă le pot surclasa, în unele cazuri.

Una din problemele potențiale principale legate de serviciile de linii închiriate - segmente terminale cu capacitatea de până la și inclusiv 2 Mbps este determinată de calitatea serviciilor. Astfel, un furnizor cu putere semnificativă poate acorda prioritate propriilor abonați sau propriilor servicii pentru remediarea unei defecțiuni.

De asemenea, o altă problemă poate fi determinată de asimetria informațiilor disponibile. Astfel, furnizorul cu putere semnificativă poate avea la dispoziție informații privind dezvoltarea viitoare a serviciilor unui concurent și poate utiliza aceste informații pentru a face oferte abonaților vizați de acesta. În plus, poate utiliza strategii de „win-back” pentru a recâștiga utilizatorii unui furnizor alternativ.

3. Practici anticoncurențiale exercitate prin intermediul tarifelor - Impunerea accesului la elemente care sunt esențiale pentru operatorii concurenți reprezintă, în general, o măsură ineficientă fără reglementarea termenelor și condițiilor în care se poate realiza accesul. Manifestarea puterii de piață prin impunerea unor tarife excesive ar determina o creștere a costurilor concurenților, crearea de ineficiențe alocative și, în general, manifestarea unor efecte negative asupra bunăstării sociale. Dintre aceste strategii utilizate în impunerea tarifelor putem menționa:

- *Practicarea unor tarife excesive*: în cazul în care este reglementată exclusiv obligația de furniza servicii de linii închiriate - segmente terminale cu capacitatea de până la și inclusiv 2 Mbps, fără a fi reglementate tarifele, operatorul desemnat ca având putere semnificativă pe piață poate să impună tarife excesive. Într-adevăr, în cazul în care operatorul desemnat ca având putere semnificativă pe piață se așteaptă la absența unei reacții de reglementare, este probabil ca acesta să impună tarifele la un nivel atât de ridicat încât să reprezinte, de fapt, un *refuz de furnizare a serviciilor*;

- *Discriminarea la nivelul tarifelor*: un operator integrat pe verticală desemnat ca având putere semnificativă pe piața serviciilor de linii închiriate - segmente terminale cu capacitatea de transmisie de până la și inclusiv 2 Mbps poate practica tarife discriminatorii pentru aceste servicii, aplicând operatorilor alternativi tarife mai ridicate decât cele aferente aceluiași servicii furnizate propriei unități de afaceri cu amănuntul. Acest lucru conduce la majorarea costurilor suportate de către operatorii alternativi, făcând dificilă concurența pe piețele cu amănuntul din aval;

- *Prețurile de ruinare*: un preț este considerat a fi de ruinare dacă se situează sub costurile marginale sau incrementale și dacă este menținut la acel nivel o perioadă semnificativă, având ca efect eliminarea concurenței. De obicei, tariful prag aplicat în practică este costul variabil mediu²⁹. În cazul în care un operator dominant practică tarife sub acel nivel, este probabil ca respectivele tarife să afecteze competiția;

- *Eliminarea marjelor de profit*: eliminarea marjelor de profit poate să apară în situația în care un operator desemnat cu putere semnificativă pe piață, deține un element esențial de infrastructură, pe care îl vinde unor operatori alternativi pe piața din aval și în același timp furnizează el însuși un serviciu pe acea piață din aval, prin care concurează cu operatorii alternativi. O eliminare a marjelor de profit poate avea loc atunci când marja între tariful practicat de operatorul desemnat cu putere semnificativă pe piața din aval și tariful aferent propriului său element esențial de infrastructură este atât de redusă încât concurenții nu pot obține profit (*margin squeeze*). O astfel de practică se manifestă atunci când tarifele aplicabile pentru accesul la nivel de gros, având în vedere taxa de conectare și tarifele lunare, sunt atât de ridicate încât concurenții sunt obligați să perceapă propriilor abonați tarife mai mari decât tarifele percepute de furnizorul cu putere semnificativă propriilor abonați. Dacă tarifele de gros sunt mai mari sau diferența între tarifele de gros și cele cu amănuntul este insuficient de ridicată, concurenții nu vor

---

²⁹ Problema apare și în cazul în care prețul este mai mare decât costul variabil mediu dar mai mic decât costul total mediu, și există dovada unui plan anticoncurențial. Nota Comisiei europene privind aplicarea dreptului concurenței contractelor de acces din domeniul telecomunicațiilor sugerează, totuși, că testul adecvat în cazul piețelor de comunicații electronice îl reprezintă costul incremental mediu, datorită necesității operatorilor de a-și recupera costurile fixe ridicate ale rețelei (§110 (98/C 265/02).

putea duplica oferta furnizorului cu putere semnificativă, chiar dacă sunt la fel de eficienți ca acesta, deoarece aceștia au, suplimentar, costuri determinate de marketing, facturare etc.

6.4. Principiile aplicate de ANCOM în stabilirea remediilor

În procesul de selectare a celor mai potrivite remedii ce pot fi utilizate pentru soluționarea problemelor concurențiale identificate, ANCOM are obligația de a ține cont de obiectivele stabilite la art. 4 și art. 6 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 22/2009 privind înființarea Autorității Naționale pentru Administrare și Reglementare în Comunicații, respectiv promovarea concurenței, contribuția la dezvoltarea pieței interne și promovarea intereselor utilizatorilor finali, cu respectarea principiilor prevăzute la art. 7 din același act normativ. Astfel, orice obligație impusă de ANCOM trebuie să se bazeze pe natura problemei concurențiale identificate, să fie proporțională și justificată în vederea atingerii obiectivelor stabilite.

De asemenea, art. 8 alin. (4) din Ordonanța Guvernului nr. 34/2002 stabilește că obligațiile impuse trebuie să se bazeze pe natura problemei identificate, să fie proporționale și justificate.

Art. 12 alin. (4) din Ordonanța Guvernului nr. 34/2002 stabilește că ANCOM trebuie să ia în considerare *„viabilitatea tehnică și economică a utilizării sau instalării unor infrastructuri alternative în condițiile dezvoltării pieței, pe baza naturii și tipului interconectării sau accesului în cauză”*. În această privință, considerentul 19 din Directiva privind accesul precizează că *„impunerea de către autoritățile naționale de reglementare a obligației de acces pentru creșterea nivelului de concurență pe termen scurt nu trebuie să descurajeze competitorii în a investi în facilități alternative care să asigure creșterea concurenței pe termen lung”*.

Argumentul pe care se bazează această afirmație este dezbătut pe scurt în Poziția Comună a Grupului Reglementatorilor Europeni privind remediile adecvate potrivit cadrului de reglementare al rețelelor și serviciilor de comunicații electronice, anume că existența concurenței între operatorii integrați pe verticală și ceilalți operatori care dețin propriile rețele generează presiuni pentru minimizarea costurilor în întregul lanț valoric. Astfel, *„Acest fapt va crea oportunități pentru inovație, inovații de proces etc. care creează o dinamică descendentă a costurilor. De asemenea, utilizatorii finali beneficiază astfel de oferte mai diversificate, ce corespund mai îndeaproape necesităților lor individuale. Există un consens general referitor la potențialul efect negativ asupra nivelului de bunăstare socială în condițiile în care duplicarea infrastructurii este fezabilă dar nu este promovată. Aceasta poate duce la amânarea apariției serviciilor noi și inovatoare și, în special în cazul serviciilor de internet de bandă largă, poate avea consecințe negative extinse asupra economiei”*³⁰.

ANCOM consideră că asigurarea unui regim al interconectării pentru linii închiriate segmente terminale eficient, transparent și riguros fundamentat, cel puțin acolo unde acele elemente de rețea sunt greu duplicabile de către operatorii alternativi, poate determina creșterea concurenței pe termen scurt. Totuși, stabilirea acestui regim poate, în teorie, să descurajeze operatorii să investească în infrastructură alternativă în situația în care pot obține accesul la elemente de rețea la tarife favorabile de la operatorul concurent integrat pe verticală. ANCOM consideră că, acolo unde este proporțional și în interesul pe termen lung al utilizatorilor finali, trebuie să se asigure accesul la elementele greu replicabile ale rețelei.

Este important ca reglementarea să mențină stimulentele de a investi în rețea și în dezvoltarea rețelei ale operatorului cu putere semnificativă, în special acolo unde replicarea elementelor de rețea nu este fezabilă. În alte cazuri, atunci când replicarea acestor elemente este posibilă, autoritatea de reglementare trebuie să se asigure că atât furnizorul alternativ, cât și operatorul cu putere semnificativă se află în aceeași poziție din punctul de vedere al posibilităților de a investi în rețea. În ceea ce privește fezabilitatea replicării rețelei, factorii care trebuie luați în considerare includ, inter alia: viabilitatea tehnică și economică a utilizării sau instalării unor

---

³⁰ Poziția Comună a Grupului Reglementatorilor Europeni privind remediile adecvate potrivit cadrului de reglementare a rețelelor și serviciilor de comunicații electronice ERG (06)33, pag. 60.

facilități concurente, din perspectiva ratei de dezvoltare a pieței; fezabilitatea furnizării accesului propus, în relație cu capacitatea disponibilă; investiția inițială a proprietarului facilității respective, ținând cont de riscurile pe care le presupune realizarea unei investiții; nevoia de a încuraja și proteja concurența pe termen lung.

Cu toate acestea, dacă furnizorul alternativ are nevoie, în aceste cazuri, de acces la rețeaua operatorului cu putere semnificativă, acest acces trebuie să se realizeze rapid, în condiții obiective și proporționale.

Conturarea unor astfel de reglementări necesită o atenție deosebită față de: (i) stimulentele economice ale entităților implicate; (ii) asimetriile în ceea ce privește accesul la informații relevante; (iii) aspecte practice referitoare la controlul respectării deciziilor de reglementare și impunerea respectării acestora.

6.5. Obligațiile specifice propuse a fi impuse în sarcina S.C. Romtelecom S.A.

Pe baza rezultatelor analizei de piață, ANCOM consideră că în orizontul de timp al acestei analize nu vor exista evoluții pe piață de natură să împiedice S.C. Romtelecom S.A. să acționeze independent față de competitorii săi. Prin urmare, în scopul promovării concurenței, protejării intereselor utilizatorilor finali și încurajării investițiilor eficiente în infrastructură, ANCOM propune menținerea obligațiilor impuse anterior în sarcina S.C. Romtelecom S.A. cu privire la furnizarea serviciilor de linii închiriate – segmente terminale pe piața serviciilor de linii închiriate – segmente terminale cu capacitatea de transmisie de până și inclusiv 2 Mbps. Așa cum precizăm la pct. 4.3.6. și 4.3.7. de mai sus, se propune ca obligațiile impuse anterior în sarcina S.C. Romtelecom S.A. cu privire la serviciile de linii închiriate – segmente terminale cu capacitatea de transmisie mai mare de 2 Mbps să înceteze imediat după adoptarea măsurilor supuse consultării publice.

Obligațiile impuse S.C. Romtelecom S.A. vor viza toate serviciile de linii închiriate - segmente terminale furnizate pe piața relevantă, definite ca segmentele de linie închiriată - circuit total delimitat de un punct de interconectare pentru linii închiriate, situat la nivelul rețelei de transmisiuni regionale, al rețelei de transmisiuni locale subordonate sau al rețelei de acces subordonate, potrivit arhitecturii rețelei, și un punct terminal al rețelei situat în interiorul aceleiași județ cu punctul de interconectare, cu capacitatea de transmisie de până la și inclusiv 2 Mbps.

6.5.1. Obligația de a permite accesul și utilizarea unor elemente specifice ale rețelei și a infrastructurii asociate, inclusiv furnizarea unor servicii auxiliare

În conformitate cu prevederile art. 12 alin. (1) din Ordonanța Guvernului nr. 34/2002, ANCOM poate impune operatorilor desemnați ca având putere semnificativă pe piață, cu respectarea art. 8, obligația de a permite accesul și utilizarea unor elemente specifice ale rețelei și a infrastructurii asociate, în special în cazul în care se consideră că refuzul de a acorda accesul ori impunerea unor clauze care au efect similar ar conduce la împiedicarea dezvoltării unei piețe concurențiale la nivelul vânzării cu amănuntul sau la prejudicierea intereselor utilizatorilor finali.

Pentru unii operatori, furnizarea serviciilor de linii închiriate - segmente terminale cu capacitatea de transmisie de până și inclusiv 2 Mbps pe piața de gros este esențială în vederea extinderii infrastructurii rețelelor, precum și pentru furnizarea de servicii de linii închiriate pe piața cu amănuntul sau a altor servicii de comunicații electronice pe piața cu amănuntul. Din analiza problemelor concurențiale rezultă că furnizarea serviciilor de linii închiriate - segmente terminale cu capacitatea de transmisie de până și inclusiv 2 Mbps este necesară în vederea promovării concurenței efective pe piețele cu amănuntul.

În absența măsurilor de reglementare, este improbabil ca S.C. Romtelecom S.A. să ofere operatorilor alternativi servicii de linii închiriate - segmente terminale cu capacitatea de transmisie de până și inclusiv 2 Mbps pe baze comerciale în condiții rezonabile. Mai mult, în lipsa unei obligații de acces corespunzătoare, S.C. Romtelecom S.A. ar putea impune termeni contractuali nerezonabili și ar putea practica forme de discriminare non-tarifare care vor determina întârzierea

furnizării accesului. S.C. Romtelecom S.A. ar fi stimulat în acest sens de impactul negativ pe care astfel de acțiuni le-ar avea asupra concurenței la nivelul pieței cu amănuntul, unde S.C. Romtelecom S.A. este un jucător activ, ceea ce va conduce, la rândul său, la distorsionarea concurenței pe piața de gros. Un astfel de comportament ar putea fi interpretat drept un refuz de acordare a accesului și ar putea duce la limitarea concurenței sustenabile.

Prin urmare, ANCOM consideră necesară menținerea în sarcina S.C. Romtelecom S.A. a obligației de a furniza servicii de linii închiriate - segmente terminale cu capacitatea de transmisie de până și inclusiv 2 Mbps pentru a le permite, astfel, altor operatori să furnizeze servicii de comunicații electronice utilizatorilor de pe piața cu amănuntul. Astfel, ANCOM propune ca S.C. Romtelecom S.A. să furnizeze în continuare toate tipurile de linii închiriate - segmente terminale, inclusiv cele reprezentând parte a liniilor închiriate-circuit total naționale sau internaționale, oferite pe piața cu amănuntul.

Zona geografică deservită de un nod de transmisiuni (zona geografică în care, stabilind un punct terminal al rețelei, acesta poate fi conectat la nodul de transmisiuni respectiv, capacitatea definită între acest punct terminal și nodul de transmisiuni constituind o linie închiriată-segment terminal) nu poate fi mai extinsă ca întindere decât aria acoperită de un județ.

De asemenea, având în vedere Decizia Comisiei Europene 2008/60/CE de modificare a Deciziei 2003/548/CE cu privire la eliminarea unor anumite tipuri de linii închiriate din setul minim de linii închiriate, ANCOM propune eliminarea obligației S.C. Romtelecom S.A. de a oferi tipurile de linii închiriate - segmente terminale prevăzute la punctul 1 al Anexei 2 din Decizia președintelui ANRC nr. 1379/2003.

Accesul la rețea trebuie oferit împreună cu alte facilități necesare furnizării serviciilor de comunicații electronice prin intermediul liniilor închiriate.

ANCOM consideră că furnizarea accesului trebuie să se realizeze de îndată ce este posibil, în termeni și condiții corecte și rezonabile. Orice refuz de furnizare a serviciilor de linii închiriate - segmente terminale trebuie justificat și comunicat, în scris, solicitantului și ANCOM în cel mult 5 zile lucrătoare de la data primirii cererilor inițiale sau ulterioare de interconectare pentru linii închiriate - segmente terminale.

Ținând cont de problemele concurențiale identificate, ANCOM intenționează să mențină obligația de a respecta anumite termene de negociere în vederea încheierii unui acord privind furnizarea serviciilor de linii închiriate - segmente terminale cu capacitatea de transmisie de până și inclusiv 2 Mbps. În plus, în mod similar piețelor de gros reglementate anterior, ANCOM propune exprimarea termenelor prevăzute în Decizia președintelui ANRC nr. 1379/2003, în zile lucrătoare, păstrându-se echivalența cu numărul de zile calendaristice stabilite în prezent. Astfel, termenul maxim de negociere în vederea încheierii unui acord de furnizare a serviciilor de linii închiriate - segmente terminale cu capacitatea de transmisie de până și inclusiv 2 Mbps nu va depăși 45 de zile lucrătoare de la data primirii de către S.C. Romtelecom S.A. a unei cereri în acest sens.

Totuși, ANCOM apreciază că doar impunerea obligației privind accesul nu este suficientă pentru a remedia problemele concurențiale identificate.

6.5.2. Obligația de transparență

Potrivit art. 9 alin. (1) din Ordonanța Guvernului nr. 34/2002, cu respectarea dispozițiilor art. 8 din același act normativ, ANCOM poate impune în sarcina furnizorilor desemnați ca având putere semnificativă pe piața serviciilor de linii închiriate - segmente terminale cu capacitatea de transmisie de până și inclusiv 2 Mbps obligația de transparență. Astfel, ANCOM poate solicita unui furnizor să facă publice anumite informații, precum informațiile contabile, specificațiile tehnice, caracteristicile rețelei, modalitățile și condițiile de furnizare și utilizare și tarifele practicate. În cazul în care unui furnizor i-au fost impuse obligații de nediscriminare, ANCOM poate impune respectivului furnizor obligația de a publica o ofertă de referință care trebuie să fie suficient de detaliată pentru a asigura că solicitanții nu vor trebui să plătească pentru resurse care nu sunt necesare serviciului pe care l-au solicitat. Oferta de referință va cuprinde o descriere detaliată a

ofertelor pentru fiecare dintre elementele rețelei sau ale infrastructurii asociate, potrivit necesităților pieței, precum și condițiile tehnice și comerciale, inclusiv de tarif, corespunzătoare fiecăruia dintre aceste elemente. Prin urmare, obligația de transparență este strâns legată de impunerea obligației de nediscriminare.

ANCOM consideră că obligația de transparență impusă S.C. Romtelecom S.A. trebuie menținută, mai ales în ceea ce privește obligația de publicare a unei oferte de referință pentru interconectare pentru linii închiriate - segmente terminale (ORI). ANCOM recunoaște că respectarea acestei obligații implică anumite costuri (de exemplu, costuri administrative pentru efectuarea modificărilor necesare, precum și costuri determinate de respectarea condițiilor incluse în ORI), dar consideră că beneficiile transparenței depășesc costurile determinate de respectarea acestei obligații. Având în vedere că oferta de referință este deja elaborată, iar modificările aduse ORI vor fi publicate pe pagina de internet a S.C. Romtelecom S.A., costurile determinate de aceste activități nu reprezintă un efort substanțial din partea furnizorului cu putere semnificativă.

În cazul în care S.C. Romtelecom S.A. intenționează să modifice ORI, va transmite ANCOM proiectul de modificare a ORI fie cu 25 de zile lucrătoare înainte de intrarea în vigoare a respectivelor modificări, fie cu 7 luni înainte de intrarea în vigoare a acestora în cazul unor modificări de structură sau de mare întindere. ANCOM poate impune modificări ale ORI.

Modificările sau completările aduse ofertei de referință trebuie făcute într-o formă care să permită identificarea cu ușurință a elementelor actualizate, prin utilizarea unui format diferit al textului adăugat și prin evidențierea distinctă a textului eliminat, precum și prin identificarea datei actualizării.

ANCOM propune impunerea în continuare în sarcina S.C. Romtelecom S.A. a obligației de a oferi informații specifice privind serviciile furnizate pe piața relevantă. Informațiile trebuie să includă specificațiile tehnice, caracteristicile rețelei, termenele și condițiile de furnizare și utilizare, tarifele practicate, necesare pentru furnizarea serviciilor de linii închiriate - segmente terminale cu capacitatea de transmisie de până și inclusiv 2 Mbps. S.C. Romtelecom S.A. trebuie să acorde accesul și să ofere informațiile necesare pentru furnizarea la nivel de gros a acestor servicii operatorilor interconectați la standarde și condiții echivalente celor oferite propriilor servicii de la nivelul pieței cu amănuntul sau pentru serviciile furnizate persoanelor din același grup.

ANCOM propune menținerea obligației impuse S.C. Romtelecom S.A. de a publica pe pagina sa de internet, de a actualiza trimestrial și de a transmite ANCOM setul de indicatori statistici referitor la furnizarea serviciilor de linii închiriate - segmente terminale cu capacitatea de transmisie de până și inclusiv 2 Mbps, precum și la furnizarea serviciilor de linii închiriate – circuit total pe piața cu amănuntul. Publicarea acestor indicatori asigură instrumentele necesare pentru monitorizarea respectării obligației de nediscriminare, precum și pentru monitorizarea respectării obligației de acces. Indicatorii menționați includ:

- Termenul mediu de livrare a liniilor închiriate cu capacitatea de transmisie de până și inclusiv 2 Mbps;
- Termenul mediu de efectuare a reparațiilor;
- Numărul total de linii închiriate furnizate pe piață;
- Numărul de linii închiriate furnizate cu depășirea termenului de livrare;
- Numărul comenzilor de linii închiriate cu capacitatea de transmisie de până și inclusiv 2 Mbps respinse.

Referitor la informațiile pe care S.C. Romtelecom S.A. va avea obligația de a le furniza Beneficiarilor, necesare în vederea interconectării, acestea vizează, pentru fiecare nod de transmisiuni aferent unui comutator de tranzit din rețeaua S.C. Romtelecom S.A., o listă cuprinzând toate nodurile de transmisiuni de la nivelul rețelei de transmisiuni regionale din care acesta face parte, toate nodurile de transmisiuni de la nivelul rețelelor de transmisiuni locale subordonate, respectiv toate nodurile de transmisiuni de la nivelul rețelelor de acces subordonate, conform arhitecturii rețelei. Pentru fiecare din punctele de acces definite de nodurile de transmisiuni prevăzute mai sus, S.C. Romtelecom S.A. va publica următoarele informații:

- tipul nodurilor, respectiv descrierea detaliată a specificațiilor tehnice ale punctelor de acces, prin referire, acolo unde este cazul, la standardele relevante, în ceea ce privește interfața electrică și fizică și interfața de transmisie, precum și informații despre capacitățile funcționale oferite prin interfețe;

- reprezentarea grafică a zonei geografice deservite direct prin intermediul rețelei de acces aferente nodului respectiv (zonă pentru care există sau poate fi construită buclă locală) sau indirect, prin intermediul rețelei de acces aferente oricărui alt nod din cadrul aceleiași rețele de transmisiuni regionale, situat pe un nivel ierarhic inferior acestuia, pe același nivel ierarhic, pe un sau pe nivel ierarhic inferior, conform arhitecturii rețelei.

De asemenea, ANCOM propune menținerea obligației S.C. Romtelecom S.A. de a publica în ORI următoarele informații referitoare la furnizarea serviciului de interconectare pentru linii închiriate - segmente terminale:

a) caracteristicile tehnice, inclusiv caracteristicile fizice și electrice, precum și specificațiile de performanță detaliate care se aplică la punctul terminal al rețelei;

b) tarifele pentru fiecare tip de linie închiriată, incluzând tarifele de conectare și tarifele de utilizare;

c) procedura de efectuare a comenzilor;

d) termenul de livrare pentru fiecare tip de linie închiriată;

e) procedura și termenul obișnuit de efectuare a reparațiilor pentru fiecare tip de linie închiriată;

f) standardele de calitate pentru fiecare tip de linie închiriată;

g) testele de interoperabilitate necesare pentru fiecare tip de linie închiriată;

h) cazurile și procedura de acordare a despăgubirilor sau a sumelor de restituit Beneficiarilor.

ANCOM consideră că obligația de transparentă generează anumite beneficii pentru piață, cum ar fi:

- permite ANCOM și industriei să monitorizeze în mod activ comportamentul operatorului cu putere semnificativă pe piață, ceea ce este de natură să împiedice S.C. Romtelecom S.A. să adopte un comportament anticoncurențial. În acest sens exemplificăm obligația de a publica condițiile și tarifele serviciilor asociate furnizării și utilizării serviciilor de linii închiriate - segmente terminale cu capacitatea de transmisie de până la și inclusiv 2 Mbps, precum și de a notifica în avans orice modificări aduse acestora;

- asigură transparența în ceea ce privește modificările tarifelor serviciilor furnizate pe piață, dă posibilitatea operatorilor care beneficiază de serviciile respective să își ajusteze tarifele propriilor servicii furnizate pe piața cu amănuntul, în mod corespunzător modificării tarifelor pe piața de gros;

- este utilă în derularea fără întârziere a negocierilor, poate conduce la evitarea litigiilor și oferă operatorilor încrederea că serviciul solicitat nu le este oferit în mod discriminatoriu;

- este necesară în vederea monitorizării altor obligații, cum ar fi obligația de nediscriminare.

ANCOM apreciază că menținerea obligației de transparentă este oportună și proporțională în sarcina furnizorului cu putere semnificativă pe piața serviciilor de linii închiriate - segmente terminale cu capacitatea de transmisie de până la și inclusiv 2 Mbps. Respectarea obligațiilor de transparentă nu reprezintă un efort substanțial suplimentar din partea furnizorului desemnat ca având putere semnificativă pe piață, publicarea informațiilor nefiind o obligație nouă. În același timp, publicarea acestor informații va permite ANCOM să monitorizeze modul în care sunt respectate obligațiile referitoare la controlul tarifelor și de nediscriminare.

6.5.3. Obligația de nediscriminare

ANCOM poate impune, dacă este cazul, obligația de nediscriminare în legătură cu furnizarea serviciilor de linii închiriate - segmente terminale cu capacitatea de transmisie de până la și inclusiv 2 Mbps și a serviciilor auxiliare. ANCOM consideră că obligația de nediscriminare

trebuie menținută, mai ales pentru a asigura că S.C. Romtelecom S.A. nu oferă termeni și condiții diferite operatorilor, ceea ce ar avea efecte negative asupra concurenței.

Există două tipuri de comportament discriminatoriu pe care ANCOM urmărește să le prevină prin impunerea acestei obligații, respectiv: (i) discriminarea între operatori; și (ii) discriminarea între propriile servicii sau serviciile furnizate persoanelor din același grup și operatorii cu care S.C. Romtelecom S.A. concurează pe piața cu amănuntul.

ANCOM intenționează să prevină ambele forme de discriminare menținând obligația S.C. Romtelecom S.A. să aplice condiții echivalente de interconectare în circumstanțe echivalente tuturor operatorilor și să pună la dispoziția terților toate elementele specifice ale rețelei, infrastructura asociată, serviciile și informațiile necesare pentru realizarea interconectării pentru linii închiriate – segmente terminale cu capacitatea de transmisie de până la și inclusiv 2 Mbps, în aceleași condiții, inclusiv în ceea ce privește calitatea, cu cele oferite pentru propriile servicii sau pentru serviciile furnizate persoanelor din același grup.

S.C. Romtelecom S.A. are obligația de a pune la dispoziția operatorilor informații necesare pentru furnizarea serviciilor de linii închiriate - segmente terminale cu capacitatea de transmisie de până la și inclusiv 2 Mbps, într-o perioadă scurtă de timp și pe baza unor standarde de calitate, cel puțin echivalente cu cele furnizate intern de către S.C. Romtelecom S.A. (incluzând propriile servicii sau serviciile furnizate persoanelor din același grup). Astfel, nu trebuie să existe întârzieri nejustificate în furnizarea serviciilor de linii închiriate - segmente terminale, furnizarea serviciilor solicitate nu trebuie condiționată de achiziționarea altor servicii care nu sunt necesare, iar prevederile contractuale nu trebuie să fie abuzive.

Informațiile obținute de S.C. Romtelecom S.A. ca urmare a furnizării serviciilor pe piața de gros reglementată trebuie utilizate numai în scopul în care au fost furnizate, iar confidențialitatea informațiilor transmise sau stocate va fi respectată în toate cazurile. Aceste informații nu pot fi divulgate către niciun terț, dar în special către alte departamente, filiale, sedii secundare sau parteneri ai S.C. Romtelecom S.A., care ar obține astfel un avantaj de ordin competitiv.

Pentru a asigura că S.C. Romtelecom S.A. nu discriminează în favoarea propriilor servicii furnizate pe piața cu amănuntul (ori a serviciilor furnizate persoanelor din același grup), ANCOM consideră necesară scurtarea termenului de livrare a liniilor închiriate – segmente terminale cu capacitatea de transmisie de până la și inclusiv 2 Mbps, la 12 zile lucrătoare, având în vedere nivelul maxim înregistrat de termenele de livrare a liniilor închiriate – segmente terminale în anul 2009. ANCOM va monitoriza datele puse la dispoziție de S.C. Romtelecom S.A. referitoare la acest termen în vederea ajustării acestuia, dacă este cazul.

Despăgubirile pentru livrarea cu întârziere a liniilor închiriate - segmente terminale cu capacitatea de transmisie de până la și inclusiv 2 Mbps vor fi cele precizate în ORI.

De asemenea, ANCOM propune impunerea în sarcina S.C. Romtelecom S.A. a obligației de a oferi pentru liniile închiriate – segmente terminale digitale furnizate indicatorii de disponibilitate aferenți liniilor închiriate – circuite totale furnizate pe piața cu amănuntul. În cazul nerespectării nivelului disponibilității lunare garantate, S.C. Romtelecom S.A. va acorda despăgubiri Beneficiarilor.

ANCOM precizează că S.C. Romtelecom S.A. a inclus deja în ORI prevederi referitoare la indicatorii de disponibilitate aferenți liniilor închiriate - segmente terminale, respectiv „standard”, „advanced” și „premium”. Ultimii doi indicatori de disponibilitate sunt oferiți contra unui supliment la tariful „standard”, exprimat în puncte procentuale de 5%, respectiv 10%, aplicate la tarifele lunare stabilite de ANCOM pentru furnizarea serviciilor de linii închiriate - segmente terminale cu capacitatea de transmisie de până la și inclusiv 2 Mbps. Pentru fiecare indicator de disponibilitate precizat, S.C. Romtelecom S.A. oferă un nivel al disponibilității lunare garantate, respectiv de 99,0% pentru indicatorul „standard”, 99,5% pentru indicatorul „advanced” și 99,9% pentru indicatorul „premium”. Referitor la nivelul despăgubirilor acordate în cazul nerespectării nivelului disponibilității lunare garantate, S.C. Romtelecom S.A. nu percepe suplimentele tarifare pentru cei doi indicatori de disponibilitate, „advanced” și „premium”, și acordă reduceri ale tarifelor de utilizare aferente liniilor închiriate - segmente terminale.

De asemenea, pentru fiecare din indicatorii de disponibilitate precizați mai sus, pornind de la oferta de pe piața cu amănuntul de linii închiriate - circuit total, S.C. Romtelecom S.A. va publica termene maxime de remediere a defecțiunilor pentru fiecare indicator de disponibilitate oferit. Astfel, în conformitate cu condițiile de furnizare a serviciilor de linii închiriate pe piața cu amănuntul, termenul maxim de efectuare a reparațiilor este de 7 ore aferent indicatorului „standard”, termen care include atât perioada de notificare a deranjamentului, cât și perioada de notificare a efectuării reparației. Având în vedere că S.C. Romtelecom S.A. va avea obligația de a oferi despăgubiri în cazul nerespectării disponibilității lunare garantate, ANCOM consideră că nu mai este necesară includerea unor prevederi privind acordarea de despăgubiri pentru efectuarea cu întârziere a reparațiilor.

În ceea ce privește liniile închiriate - segmente terminale analogice, ANCOM propune ca termenele maxime de efectuare a reparațiilor să fie egale cu termenele maxime de efectuare a reparațiilor aferente liniilor închiriate – circuit total furnizate de către S.C. Romtelecom S.A. pe piața cu amănuntul. Conform ofertei S.C. Romtelecom S.A. pentru linii închiriate analogice de pe piața cu amănuntul, termenul maxim de remediere a unei defecțiuni este de 48 de ore de la înregistrarea acesteia. Despăgubirile pentru efectuarea cu întârziere a reparațiilor liniilor închiriate - segmente terminale analogice vor fi stabilite de către părți prin contractul – cadru de interconectare și vor consta în rambursarea tarifului de utilizare aferent perioadei de nefuncționare a serviciului.

6.5.4. Obligația privind controlul tarifelor

Potrivit dispozițiilor art. 13 din Ordonanța Guvernului nr. 34/2002, ANCOM, cu respectarea prevederilor art. 8 din acest act normativ, poate impune obligații referitoare la recuperarea costurilor și controlul tarifelor, inclusiv obligații de fundamentare a tarifelor în funcție de costuri și obligații privind evidența contabilă, pentru furnizarea anumitor forme de acces sau de interconectare. Această concluzie pleacă de la premisa că o analiză de piață arată absența concurenței efective, indicând, în acest caz, că S.C. Romtelecom S.A. este capabil să mențină tarifele serviciilor de linii închiriate - segmente terminale cu capacitatea de transmisie de până la și inclusiv 2 Mbps, furnizate pe piața de gros la un nivel excesiv sau că diferența dintre tarifele pentru serviciile cu amănuntul și tarifele de gros percepute furnizorilor care oferă servicii cu amănuntul similare este de așa natură încât produce efecte anticoncurențiale, în detrimentul utilizatorilor finali.

ANCOM consideră că simpla monitorizare a tarifelor aferente serviciilor de linii închiriate - segmente terminale cu capacitatea de transmisie de până la și inclusiv 2 Mbps furnizate pe piața de gros, ar fi o măsură de reglementare insuficientă ca răspuns la eșecurile pieței identificate în cadrul prezentei analize de piață. În aceste circumstanțe se poate presupune că, în absența reglementării, tarifele serviciilor de linii închiriate - segmente terminale cu capacitatea de transmisie de până la și inclusiv 2 Mbps furnizate pe piața de gros nu vor scădea și, dimpotrivă, ar putea chiar să crească. Nivelul actual al tarifelor este, mai degrabă, rezultatul intervenției reglementatorului decât al forțelor de pe piață. ANCOM este de părere că, datorită lipsei constrângerilor competitive la nivelul tarifelor, este improbabil ca acestea să fie stabilite la un nivel economic eficient în absența reglementării. ANCOM consideră că celelalte remedii, aplicate individual sau în combinație (acces, transparență, nediscriminare și evidență contabilă separată), nu pot asigura protejarea corespunzătoare a intereselor utilizatorilor finali, prin crearea condițiilor necesare reducerii tarifelor până la un nivel economic eficient.

În consecință, ANCOM consideră că este necesară impunerea unor măsuri de control al tarifelor aferente serviciilor de linii închiriate segmente terminale cu capacitatea de până la și inclusiv 2 Mbps furnizate pe piața de gros bazate pe fundamentarea în funcție de costuri, ca răspuns la problemele concurențiale identificate pe această piață relevantă.

ANCOM consideră că orientarea în funcție de costuri poate fi asigurată prin implementarea uneia dintre aceste două metodologii, având în vedere faptul că acestea reprezintă cele mai adecvate metodologii pentru determinarea costurilor unei rețele de acces:

- tarifele pot fi orientate în funcție de costuri pe baza modelului de calculație a costurilor medii incrementale pe termen lung (LRAIC) și evaluării la costuri curente (CCA). LRAIC/CCA este o metodologie utilizată la scară largă ce estimează costurile eficiente înregistrate cu furnizarea unui increment de servicii, luând în considerare o perspectivă pe termen lung. Conceptul de „termen lung” se referă la orizontul de timp pe parcursul căruia toate costurile sunt variabile. Abordarea de tip LRAIC permite utilizarea fie a datelor contabile (într-un model de tip „top-down”), fie a datelor tehnico-economice (într-un model de tip „bottom-up”) pentru identificarea costurilor previzionate înregistrate cu furnizarea incrementului/incrementelor modelate. De asemenea este realizată evaluarea la costuri curente a elementelor de capital. De obicei costurile medii incrementale sunt majorate cu o sumă suplimentară care permite recuperarea costurilor neincrementale, comune ansamblului serviciilor furnizate, aceasta realizându-se de cele mai multe ori prin adăugarea unei marje egal proporționate peste costurile medii incrementale ale serviciilor. Într-o astfel de situație, metodologia de calculație a costurilor devine „LRAIC+”.

- alternativa este orientarea tarifelor în funcție de costuri prin utilizarea metodei costurilor complet alocate (FDC) și a evaluării la costuri curente (CCA). Costurile complet alocate se bazează pe alocarea exhaustivă a tuturor costurilor serviciilor avute în vedere, în funcție de activitățile care le generează. Inițial sunt alocate costurile directe, cu legături de cauzalitate, fiecărui serviciu și costurile indirecte sunt alocate ulterior conform unor reguli determinate. Modelul FDC trebuie să se bazeze pe contabilitatea la costuri curente (de înlocuire) și nu pe contabilitatea la costuri istorice. FDC/CCA este metodologia utilizată în prezent de S.C. Romtelecom S.A. în cadrul sistemului său de contabilitate a costurilor care stă la baza întocmirii situațiilor financiare separate.

ANCOM a considerat că abordarea de tip LRAIC+/CCA este de preferat deoarece este proporțională și adecvată pentru atingerea obiectivelor urmărite în sensul promovării unei concurențe eficiente și sustenabile și pentru a maximiza beneficiul utilizatorilor finali. În situația în care un model de tip FDC se bazează pe evaluarea la costuri curente a elementelor de capital, poate fi considerat în linii mari congruent în anumite aspecte cu un model de tip LRAIC+ care încorporează o marjă pentru costuri comune de natura celei prezentate anterior. Cu toate acestea, diferența între metodologii este aceea că abordarea de tip LRAIC+ implică o analiză a eficienței furnizării serviciului avut în vedere, în timp ce în abordarea de tip FDC costurile preluat sunt cele existente, acestea fiind atribuite în mod exhaustiv serviciilor furnizate. Având în vedere faptul că tarifele reglementate ar trebui să permită recuperarea doar a costurilor eficiente, este de preferat utilizarea metodei LRAIC+. Concluzia ANCOM este aceea că, în orizontul de timp al analizei, tarifele aferente serviciilor de linii închiriate - segmente terminale nu trebuie să depășească costurile eficiente determinate pe baza unei abordări de tip LRAIC+/CCA, maximizând astfel dezvoltarea concurenței bazate pe servicii, fără a prejudicia stimulentele de a investi în dezvoltarea de infrastructuri alternative ale noilor intrați.

Principiile metodologice avute în vedere și implementate în elaborarea modelului de calculație a costurilor LRAIC+/CCA, precum și rezultatele obținute, au fost prezentate în documentul anexat Expunerii de motive la măsurile ANCOM de identificare, analiză și reglementare a piețelor relevante corespunzătoare serviciilor de acces la elemente de infrastructură și serviciilor de acces în bandă largă, supus anterior consultării publice. Pentru determinarea costurilor eficiente ale furnizării serviciilor prin intermediul rețelei de acces a S.C. Romtelecom S.A., S.C. Deloitte Consultanță S.R.L. și Deloitte Business Consulting S.A. au dezvoltat pentru ANCOM, în perioada noiembrie 2008 – februarie 2010, un model de tip bottom-up de calculație a costurilor incrementale pe termen lung³¹, denumit în continuare *modelul LRAIC+ al rețelei de acces*.

---

³¹ În cadrul proiectului PHARE RO 2006/018-147.03.18 „Asistență tehnică pentru îmbunătățirea capacității instituționale a ANC în domeniul reglementării economice”.

Costurile eficiente ale serviciilor de linii închiriate - segmente terminale care au rezultat din modelul LRAIC+ al rețelei de acces sunt prezentate în tabelul nr. 20 mai jos³². Acestea au suferit modificări față de valorile supuse inițial consultării, ca urmare a modificărilor operate asupra anumitor date de intrare utilizate pentru calculul segmentului de buclă locală, precum și în urma prezentei consultări publice³³. De asemenea, pentru a asigura că operatorii nu vor trebui să plătească pentru resurse care nu sunt necesare serviciului pe care l-au solicitat, tarifele de conectare aferente serviciului de colocare au fost împărțite în trei servicii distincte (activare linie, furnizare și instalare cablu de legătură internă și instalare cablu de legătură externă).

Tabelul nr. 20 – Costurile serviciilor de linii închiriate - segmente terminale, conform modelului de tip „bottom-up” de calculație a costurilor medii incrementale pe termen lung

Linii închiriate segmente terminale / Interconectare în spațiul beneficiarului / Interconectare la distanță		Anul 'n'	Anul 'n+1'	Anul 'n+2'
Costuri lunare				
Linie analogică - M.1040	[pe legătură]	6.0 EUR	6.0 EUR	6.1 EUR
Linie analogică - M.1020	[pe legătură]	6.0 EUR	6.0 EUR	6.1 EUR
Linie analogică - M.1025	[pe legătură]	6.0 EUR	6.0 EUR	6.1 EUR
64Kbps inclusiv DTU	[pe legătură]	15.0 EUR	14.9 EUR	14.9 EUR
128Kbps inclusiv DTU	[pe legătură]	18.9 EUR	18.7 EUR	18.6 EUR
192Kbps inclusiv DTU	[pe legătură]	22.8 EUR	22.5 EUR	22.3 EUR
256Kbps inclusiv DTU	[pe legătură]	26.6 EUR	26.3 EUR	26.0 EUR
320Kbps inclusiv DTU	[pe legătură]	30.5 EUR	30.1 EUR	29.7 EUR
384Kbps inclusiv DTU	[pe legătură]	34.4 EUR	33.9 EUR	33.4 EUR
512Kbps inclusiv DTU	[pe legătură]	42.1 EUR	41.5 EUR	40.8 EUR
640Kbps inclusiv DTU	[pe legătură]	49.9 EUR	49.1 EUR	48.3 EUR
768Kbps inclusiv DTU	[pe legătură]	57.6 EUR	56.7 EUR	55.7 EUR
960Kbps inclusiv DTU	[pe legătură]	69.3 EUR	68.0 EUR	66.8 EUR
1024Kbps inclusiv DTU	[pe legătură]	73.1 EUR	71.8 EUR	70.5 EUR
2048Kbps inclusiv DTU, inclusiv modemuri HDSL în locațiile Operatorului și ale Romtelecom	[pe legătură]	105.2 EUR	103.5 EUR	101.9 EUR
Costuri de conectare				
Linie analogică - activare (inclusiv conectare și deconectare)	[pe legătură]	42.6 EUR	44.2 EUR	45.9 EUR
Nx64kbit/s - activare (inclusiv conectare și deconectare)	[pe legătură]	42.6 EUR	44.2 EUR	45.9 EUR
2Mbit/s - activare (inclusiv conectare și deconectare)	[pe legătură]	42.6 EUR	44.2 EUR	45.9 EUR
Elaborarea soluției tehnice de implementare	[pe MDF]	13.6 EUR	14.1 EUR	14.7 EUR
Vizionarea / Inspectarea locațiilor	[pe inspecție]	67.3 EUR	69.9 EUR	72.6 EUR
Modificare debit	[pe legătură]	34.9 EUR	36.2 EUR	37.6 EUR
Interconectare în camera de tragere				
Costuri lunare				
Linie analogică - M.1040	[pe legătură]	0.5 EUR	0.6 EUR	0.6 EUR
Linie analogică - M.1020	[pe legătură]	0.5 EUR	0.6 EUR	0.6 EUR
Linie analogică - M.1025	[pe legătură]	0.5 EUR	0.6 EUR	0.6 EUR

³² Versiunea publică a Modelului LRAIC+ al rețelei de acces a S.C. ROMTELECOM S.A. este disponibilă la <http://www.ancom.org.ro/DesktopModules/Interogation/DownloadFile.aspx?intSurveyID=880&intSurveyFilledInstancesID=1194372>, principiile metodologice privind modelarea costurilor rețelei de acces a S.C. ROMTELECOM S.A. sunt disponibile la <http://www.ancom.org.ro/DesktopModules/Interogation/DownloadFile.aspx?intSurveyID=1103&intSurveyFilledInstancesID=1194372> iar documentația modelului la <http://www.ancom.org.ro/DesktopModules/Interogation/DownloadFile.aspx?intSurveyID=1104&intSurveyFilledInstancesID=1194372>

³³ Pentru mai multe informații privind modificările efectuate, motivația și impactul acestora, a se vedea Sinteza observațiilor la proiectele de măsuri ale Autorității Naționale pentru Administrare și Reglementare în Comunicații de identificare, analiză și reglementare a piețelor relevante corespunzătoare serviciilor de acces la elementele de infrastructură și serviciilor de acces în bandă largă.

64Kbps inclusiv DTU	[pe legătură]	9.6 EUR	9.5 EUR	9.3 EUR
128Kbps inclusiv DTU	[pe legătură]	13.5 EUR	13.3 EUR	13.0 EUR
192Kbps inclusiv DTU	[pe legătură]	17.4 EUR	17.1 EUR	16.8 EUR
256Kbps inclusiv DTU	[pe legătură]	21.2 EUR	20.8 EUR	20.5 EUR
320Kbps inclusiv DTU	[pe legătură]	25.1 EUR	24.6 EUR	24.2 EUR
384Kbps inclusiv DTU	[pe legătură]	29.0 EUR	28.4 EUR	27.9 EUR
512Kbps inclusiv DTU	[pe legătură]	36.7 EUR	36.0 EUR	35.3 EUR
640Kbps inclusiv DTU	[pe legătură]	44.5 EUR	43.6 EUR	42.7 EUR
768Kbps inclusiv DTU	[pe legătură]	52.2 EUR	51.2 EUR	50.2 EUR
960Kbps inclusiv DTU	[pe legătură]	63.9 EUR	62.6 EUR	61.3 EUR
1024Kbps inclusiv DTU	[pe legătură]	67.7 EUR	66.4 EUR	65.0 EUR
2048Kbps inclusiv DTU, inclusiv modemuri HDSL în locațiile Operatorului și ale Romtelecom	[pe legătură]	82.5 EUR	80.95 EUR	79.45 EUR
Costuri de conectare				
Linie analogică - activare (inclusiv conectare și deconectare)	[pe legătură]	42.6 EUR	44.2 EUR	45.9 EUR
Nx64kbit/s - activare (inclusiv conectare și deconectare)	[pe legătură]	42.6 EUR	44.2 EUR	45.9 EUR
2Mbit/s - activare (inclusiv conectare și deconectare)	[pe legătură]	42.6 EUR	44.2 EUR	45.9 EUR
Elaborarea soluției tehnice de implementare	[pe MDF]	13.6 EUR	14.1 EUR	14.7 EUR
Vizionarea / Inspectarea locațiilor	[pe inspecție]	67.3 EUR	69.9 EUR	72.6 EUR
Modificare debit	[pe legătură]	34.9 EUR	36.2 EUR	37.6 EUR
Colocare				
Costuri lunare				
Linie analogică - M.1040	[pe legătură]	0.7 EUR	0.7 EUR	0.7 EUR
Linie analogică - M.1020	[pe legătură]	0.7 EUR	0.7 EUR	0.7 EUR
Linie analogică - M.1025	[pe legătură]	0.7 EUR	0.7 EUR	0.7 EUR
64Kbps inclusiv DTU	[pe legătură]	9.7 EUR	9.6 EUR	9.4 EUR
128Kbps inclusiv DTU	[pe legătură]	13.6 EUR	13.4 EUR	13.2 EUR
192Kbps inclusiv DTU	[pe legătură]	17.5 EUR	17.2 EUR	16.9 EUR
256Kbps inclusiv DTU	[pe legătură]	21.4 EUR	21.0 EUR	20.6 EUR
320Kbps inclusiv DTU	[pe legătură]	25.2 EUR	24.8 EUR	24.3 EUR
384Kbps inclusiv DTU	[pe legătură]	29.1 EUR	28.5 EUR	28.0 EUR
512Kbps inclusiv DTU	[pe legătură]	36.9 EUR	36.1 EUR	35.4 EUR
640Kbps inclusiv DTU	[pe legătură]	44.6 EUR	43.7 EUR	42.8 EUR
768Kbps inclusiv DTU	[pe legătură]	52.4 EUR	51.3 EUR	50.3 EUR
960Kbps inclusiv DTU	[pe legătură]	64.0 EUR	62.7 EUR	61.4 EUR
1024Kbps inclusiv DTU	[pe legătură]	67.9 EUR	66.5 EUR	65.1 EUR
2048Kbps inclusiv DTU, exclusiv modem HDSL	[pe legătură]	65.2 EUR	63.85 EUR	62.55 EUR
Costuri de conectare				
Linie analogică - activare (inclusiv conectare și deconectare)	[pe legătură]	38.0 EUR	39.5 EUR	41.0 EUR
Nx64kbit/s - activare (inclusiv conectare și deconectare)	[pe legătură]	38.0 EUR	39.5 EUR	41.0 EUR
2Mbit/s - activare (inclusiv conectare și deconectare)	[pe legătură]	38.0 EUR	39.5 EUR	41.0 EUR
Furnizare și instalare cablu de legătură internă	[pe 10m-cablu]	46.5 EUR	48.2 EUR	50.1 EUR
Instalare cablu de legătură internă	[pe 10m-cablu]	33.2 EUR	34.5 EUR	35.8 EUR
Elaborarea soluției tehnice de implementare	[pe MDF]	13.6 EUR	14.1 EUR	14.7 EUR
Vizionarea / Inspectarea locațiilor	[pe inspecție]	67.3 EUR	69.9 EUR	72.6 EUR
Modificare debit	[pe legătură]	34.9 EUR	36.2 EUR	37.6 EUR

În cazul acelor elemente ale serviciilor de linii închiriate – segmente terminale cu capacitatea de transmisie de până la și inclusiv 2 Mbps furnizate prin intermediul rețelei de transmisiuni a S.C. Romtelecom S.A., se vor aplica tarifele precizate la punctul B.3.3 *Legături ale*

rețelei de transmisiuni din cadrul ORI până la dezvoltarea unui nou model de calculație a costurilor pentru rețeaua de transmisiuni.

6.5.5. Evidența contabilă separată

Necesitatea impunerii obligației de nediscriminare în sarcina S.C. Romtelecom S.A. vizează o serie de probleme concurențiale identificate în furnizarea serviciilor de linii închiriate – segmente terminale cu capacitatea de transmisie de până la și inclusiv 2 Mbps. Obligația de nediscriminare trebuie însoțită de impunerea obligației de evidență contabilă separată pentru a permite monitorizarea respectării acestei obligații de către S.C. Romtelecom S.A. Ținând seama de importanța obligației de nediscriminare ca mijloc de remediere a problemelor concurențiale identificate, ANCOM consideră că este proporțională menținerea obligației de evidență contabilă separată în sarcina S.C. Romtelecom S.A. pe această piață.

O entitate integrată pe verticală³⁴ este stimulată să furnizeze servicii pe piețele de gros în termeni și condiții discriminatorii, în favoarea propriilor activități cu amănuntul într-o manieră ce poate avea efecte negative asupra concurenței. Obligația de evidență contabilă separată va oferi ANCOM suportul necesar monitorizării comportamentului operatorului dominant privind nediscriminarea, prin aceea că va evidenția în mod transparent tarifele practicate pe piețele de gros și tarifele de decontare internă.

Prin obligația de evidență contabilă separată se asigură un nivel de detaliere al informației contabile superior celor furnizate în cuprinsul situațiilor financiare statutare ale S.C. Romtelecom S.A., pentru a reflecta cât mai fidel performanțele segmentelor de afaceri ca și cum ar fi entități separate, iar în cazul unui operator integrat pe verticală, pentru a preveni discriminarea în favoarea propriilor unități de afaceri și subvenționarea încrucișată.

Scopul impunerii acestei obligații este acela de a preveni sau de a împiedica un comportament discriminatoriu al S.C. Romtelecom S.A. în favoarea propriilor sale activități pe piața cu amănuntul și de a preveni sau împiedica realizarea de către S.C. Romtelecom S.A. a unor subvenții încrucișate incorecte.

Doar impunerea obligației de nediscriminare nu ar fi, în opinia ANCOM, suficientă, întrucât nu ar elimina stimulentele operatorului dominant de a impune tarife excesive, deoarece obligația de nediscriminare nu poate exercita decât într-o mică măsură presiune asupra nivelului tarifelor. Astfel, deși obligația de nediscriminare asigură o mai mare transparență privind nivelul tarifelor, operatorul dominant poate să stabilească în continuare tarife excesive la nivel de gros și, în același timp, tarife pentru serviciile furnizate la nivel cu amănuntul la un nivel scăzut, care să nu reflecte integral costurile furnizării serviciilor respective. Operatorul poate susține că practică aceleași tarife (excesive) atât pentru operatorii care beneficiază de servicii de linii închiriate, cât și pentru propria afacere cu amănuntul, dar că este dispus să suporte pierderi în cazul serviciilor furnizate pe piețele cu amănuntul.

ANCOM consideră că următoarele informații financiare trebuie întocmite și publicate anual în cuprinsul situațiilor financiare separate, în legătură cu furnizarea de servicii de linii închiriate - segmente terminale cu capacitatea de transmisie de până la și inclusiv 2 Mbps, cu respectarea principiului confidențialității³⁵:

- Contul de profit și pierdere;
- Situația capitalului mediu angajat, inclusiv rentabilitatea capitalului mediu angajat (cu detalierea metodologiei de calcul și a valorii parametrilor utilizați);

---

³⁴ Un operator dominant pe piețele de gros care și-ar putea impune poziția dominantă și pe piețele cu amănuntul. În cazul serviciilor de acces la elemente de infrastructură (accesul la bucla locală), operatorul integrat pe verticală deține controlul elementelor necesare unui operator nou-intrat pentru ca acesta să poată oferi servicii pe piețele cu amănuntul, și este în poziția de a controla utilizarea acestor elemente, afectând astfel condițiile concurențiale pe piețele cu amănuntul.

³⁵ Anexa la Recomandarea Comisiei Europene 2005/698/CE privind separația contabilă și sistemele de contabilitate a costurilor în conformitate cu cadrul de reglementare pentru comunicații electronice.

- Reconciliere între contul de profit și pierdere, respectiv situația capitalului mediu angajat, consolidate, întocmite în cadrul situațiilor financiare separate și contul de profit și pierdere, respectiv bilanțul incluse în situațiile financiare anuale întocmite în conformitate cu Standardele Internaționale de Raportare Financiară (dacă sunt auditate) sau situațiile financiare anuale statutare (în cazul în care situațiile financiare anuale întocmite în conformitate cu IFRS nu sunt auditate);

- O descriere a metodologiilor de cost, inclusiv referințe la standardul de cost, metodologiile de alocare și evaluare, tratamentul costurilor indirecte;

- O notă privind obligația de nediscriminare (prezentarea decontărilor interne suficient de detaliată în vederea justificării respectării obligației de nediscriminare);

- Descrierea politicilor contabile și a principiilor contabile de reglementare;

- Opinia auditorului independent.

ANCOM propune menținerea obligației de evidență contabilă separată în sarcina S.C. Romtelecom S.A. în ceea ce privește furnizarea de servicii de linii închiriate - segmente terminale cu capacitatea de transmisie de până la și inclusiv 2 Mbps. Având în vedere că serviciile de linii închiriate - segmente terminale cu capacitatea de transmisie mai mare de 2 Mbps nu vor mai fi supuse reglementării, metodologia privind evidența contabilă separată va fi ajustată pentru a reflecta aceste modificări.

6.5.6. Concluzii cu privire la obligațiile specifice impuse operatorului cu putere semnificativă

ANCOM propune impunerea în sarcina S.C. Romtelecom S.A. a următoarelor obligații:

- obligația de a permite accesul și utilizarea unor elemente specifice ale rețelei și a infrastructurii asociate;

- obligația de transparentță;

- obligația de nediscriminare;

- obligația de control al tarifelor, inclusiv de fundamentare a tarifelor în funcție de costuri, pe baza modelului de tip „bottom-up” de calculație a costurilor medii incrementale pe termen lung asociate rețelei de acces operate de Societatea Comercială „Romtelecom” – S.A., dezvoltat de Autoritatea Națională pentru Administrare și Reglementare în Comunicații;

- obligația de evidență contabilă separată.

Concluzii finale

Proiectele de măsuri ale ANCOM de identificare, analiză și reglementare a piețelor relevante corespunzătoare serviciilor de de linii închiriate – segmente terminale au fost supuse consultării publice în perioada 2 septembrie 2010 - 4 octombrie 2010. Setul de proiecte supus consultării a cuprins următoarele documente:

a) expunere de motive la măsurile Autorității Naționale pentru Administrare și Reglementare în Comunicații de identificare, analiză și reglementare a piețelor relevante corespunzătoare serviciilor de linii închiriate – segmente terminale;

b) proiect de decizie a președintelui Autorității Naționale pentru Administrare și Reglementare în Comunicații privind identificarea piețelor relevante din sectorul comunicațiilor electronice ale serviciilor de linii închiriate – segmente terminale cu capacitatea de transmisie de până la și inclusiv 2 Mbps;

c) proiect de decizie a președintelui Autorității Naționale pentru Administrare și Reglementare în Comunicații privind obligațiile impuse operatorului cu putere semnificativă pe piața serviciilor de linii închiriate – segmente terminale cu capacitatea de transmisie de până la și inclusiv 2 Mbps.

ANCOM a analizat observațiile primite în perioada de consultare publică, a întocmit un material de sinteză a observațiilor primite cu privire la proiectele de decizie supuse consultării publice, în care a precizat și poziția sa față de aceste observații, și a prezentat proiectele de măsuri în cadrul Consiliului Consultativ din data de 18 noiembrie 2010.

Autoritatea a notificat aceste măsuri Comisiei Europene și autorităților naționale de reglementare din celelalte state membre ale Uniunii Europene, potrivit prevederilor art. 34¹ din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 79/2002. La data de 22 decembrie 2010, ANCOM a primit din partea Comisiei Europene scrisoarea de răspuns (Decizia Comisiei privind cazul RO/2010/1156: Furnizarea cu ridicata a serviciilor de linii închiriate - segmente terminale), fără observații.

Proiectele de măsuri au fost transmise și Consiliului Concurenței, cu respectarea dispozițiilor art. 32 alin. (4) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 79/2002, care a exprimat un punct de vedere favorabil acestor măsuri prin adresa nr. 6140/11.10.2010, înregistrată la ANCOM cu nr. SC-30802/13.10.2010.

Având în vedere cele de mai sus, a fost elaborat prezentul proiect de decizie privind identificarea piețelor relevante din sectorul comunicațiilor electronice corespunzătoare serviciilor de linii închiriate – segmente terminale cu capacitatea de transmisie de până la și inclusiv 2 Mbps, pe care, dacă sunteți de acord, vă rugăm să îl aprobați. Proiectul de decizie privind obligațiile impuse operatorului cu putere semnificativă pe piața serviciilor de linii închiriate – segmente terminale cu capacitatea de transmisie de până la și inclusiv 2 Mbps urmează a fi supus aprobării după publicarea în Monitorul Oficial al României, Partea I, a prezentului proiect.